

IS IS

**Glasilo Zdravniške
zbornice Slovenije**
Avgust/september 2021
Številka 8-9

Dr. Mojca Frank Bertonec: “Zaradi temeljne vloge pri uravnavanju izražanja genov, celične diferenciacije, identitete, homeostaze in osrednjih celičnih funkcij je nastajanje mikroRNK v naših celicah skrbno nadzorovano, nezadostno ali prekomerno izražanje mikroRNK pa povezano s številnimi boleznimi, npr. z rakom, avtoimunskimi ter srčno-žilnimi boleznimi.”

Zbornica vzpostavlja e-poslovanje s svojimi člani

Kaj je varen elektronski predal – VEP?

VEP je elektronski naslov uporabnika v informacijskem sistemu za varno elektronsko vročanje, ki ga upravlja izvajalec storitev varnega elektronskega vročanja. V zborničnem primeru je to podjetje EIUS. Podjetje EIUS je prejemnik znaka zaupanja EU, ki daje zagotovilo, da so ponudniki elektronskih storitev in njihove storitve zaupanja vredni in usposobljeni ter v skladu s pravili iz uredbe eIDAS.

Pogoj za e-poslovanje je, da imata obe stranki, tako pošiljatelj kot prejemnik, odprt VEP.

Kaj mora član storiti, da lahko vzpostavi e-poslovanje?

Člani, ki se bodo vključili v e-poslovanje z zbornico (ali katerikoli drugim subjektom), morajo:

- imeti kvalificirano digitalno potrdilo. Če ga še nimajo, ga lahko brezplačno pridobijo. Na portalu e-uprave je dostopna **Vloga SIGEN-CA**, ki jo izpolnijo in odnesejo na najbližjo upravno enoto;
- vzpostaviti VEP na spletni strani <https://vep.si/> po navodilih za registracijo, ki so dostopna na njihovi strani. Za pomoč pri registraciji se lahko obrnejo na: pisarna@eius.si ali na tel. št.: 01 426 53 76;
- vnesti svoj VEP-naslov in davčno številko (potrebna za preverjanje VEP-predala v primeru pošiljanja pošte s strani ZZS) v profil člana na spletni strani ZZS. V primeru težav pri vstopu v intranet (dodelitev uporabniškega imena in gesla), se le-te sporoči na: podpora@zzs-mcs.si.

Splošni podatki in članstvo

Datum rojstva: 01.01.1900

E-poslovanje

VEP-naslov:

Davčna št.:

Obveščanje

Želim prejemati obvestila: Da Ne

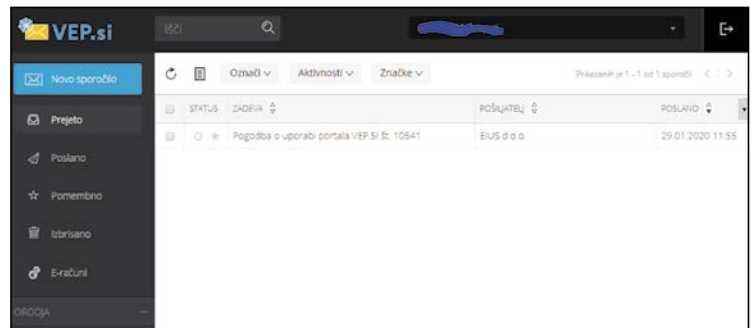
Prejemanje obvestil za prosta delovna mesta

Profil člana – podatek o VEP-naslovu

Registracija VEP je brezplačna, prav tako ni letnega nadomestila za uporabo spletne aplikacije vep.si, **obračuna se zgolj storitev posredovane pošte** po ceniku, objavljenem na VEP-strani. Cena pošiljke preko VEP je, v primerjavi s ceno pošiljke preko Pošte Slovenije, nižja tudi do 75 %.

Kako deluje VEP?

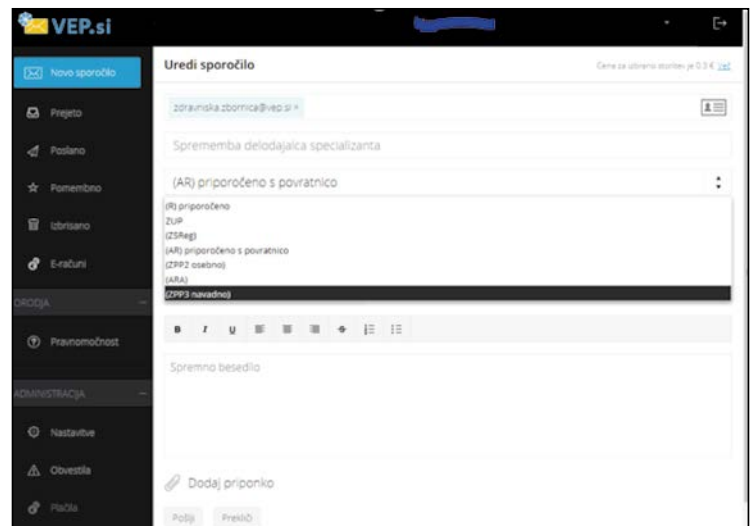
VEP deluje podobno kot drugi predali za elektronsko pošto, le da je to predal za pošiljanje in prejemanje uradne pošte.

Primer VEP po opravljeni registraciji

Kreiranje pošiljke v VEP:

- S klikom na »Novo sporočilo« se odpre obrazec za vnos – kot elektronska pošta
- Vpiše se naslovnika: **zdravniska.zbornica@vep.si**, lahko so le tisti, ki imajo VEP
- Zadevo
- Izbere vrsto pošiljke
- Vpiše spremno besedilo
- Priloži dokumente (datoteke)
- Odpošlje s klikom na »Pošlji«

Primer VEP-sporočila

Sistem bo obveščal o dospetju, prevzemu – vročitvi na elektronski naslov, ki ga je član podal ob registraciji VEP-a. Enako bo sistem obvestil o prispeli pošiljki v VEP. V VEP so vsa sporočila prikazana v mapi »Prejeto«.

Člani, ki bodo v svoj profil na spletni strani ZZS vnesli VEP-naslov, bodo v VEP prejeli dokumente, ki jih zbornica naslavlja na svoje člane (odločbe, sklepe ter drugo dokumentacijo), sami pa bodo po tej poti oddajali vloge ali druge dokumente, naslovljene na ZZS. Naslov zborničnega VEP-a:

zdravniska.zbornica@vep.si

Pripravila:
Maja Horvat, mag. posl. inf.

Javno vs. državno

Matej Beltram

Kot predsedniku Odbora za zasebno dejavnost (OZD) mi pripada čast za uvodnik v poletno dvojno številko stanovskega glasila Isis. To priložnost izkoriščam za pojasnitev glavnih točk delovanja našega odbora v tem mandatu in moj osebni pogled na trenutno stanje v slovenskem zdravstvu ter možnosti rešitev aktualnih težav in prihajajočih izzivov.

Zakaj sem kandidiral za mesto predsednika OZD?

Zanimivo iztočnico je v eni od razprav na Zdravstvo.si podal dr. Krkovič: v Veliki Britaniji je zdravniška zbornica prvenstveno zaščitnica interesov bolnikov. Pravzaprav zelo smiselno: s tem, ko zbornica ščiti bolnike, skrbi za dobro medicino – in s tem za vse članice in člane, ki svoje delo opravljajo vestno in korektno.

Druga iztočnica izhaja iz mojega vsakodnevnega dela:

kot zdravnik specialist zasebnik se v Sloveniji vsakodnevno srečujem z bolniki, ki pridejo k meni kot samoplačniki, ker potrebne storitve ne morejo dobiti pravočasno, želijo drugo mnenje ali pa enostavno zato, ker so si mene izbrali za

svojega zdravnika, a jim ZZZS stroškov zdravljenja ne povrne.

Kot zdravnik specialist zasebnik v Švici se srečujem z bolniki, katerim na pregled ali poseg ni treba čakati, ki si lahko prosto izberejo kateregakoli zdravnika z veljavno licenco in jim zdravstvena zavarovalnica povrne stroške zdravljenja.

Ta razlika v obravnavi bolnikov – ob tem, da strošek zdravstvenega zavarovanja za slovensko družino ni bistveno nižji kot za švicarsko – mi ni dala miru. Zame je bilo to kot znamenito vprašanje domorodca Yalija s Papue Nove Gvineje v knjigi sodobnega polihistorja Jareda Diamonda: »Why you got so much cargo?« V mojem primeru: zakaj imajo v Švici toliko zdravstva? Običajno na tem mestu slišim argument razlike med bruto družbenim proizvodom (BDP) ene in druge države. A vprašamo se lahko tudi obratno: ali je morda možno, da je BDP v Švici toliko višji prav zato, ker imajo tako dobro delujoč zdravstveni sistem?

Ker se mi zdi trenutno stanje za slovenske bolnike nevzdržno in nedopustno in ker se mi enako nevzdržno in nedopustno zdi razlikovanje med zdravniki glede na njihov način opravljanja svojega poslanstva, sem se odločil po svojih močeh pomagati tudi tako, da del svojega prostega časa namenim delovanju v OZD.

V OZD smo si zadali načrt dela po malih korakih, saj je pot, ki nas čaka, še dolga. Ker člani OZD vidimo Zdravniško zbornico Slovenije kot institucijo, ki bi s svojim učinkovitim in sodobnim načinom delovanja lahko bila zgled drugim v državi, smo na samem začetku predlagali skrbni pregled IT-okolja na ZZZS. To le na videz nima nobene neposredne povezave z delovanjem OZD, a je vitka in učinkovita ZZZS, ki nudi sodobno IT-infrastrukturo, predpogoj za uresničevanje vseh naslednjih ciljev. Veseli me, da je Izvršilni odbor podprl to točko in projekt teče naprej; kot ‚stranski produkt‘ nam je tudi uspelo pospešiti projekt digitalne avtentifikacije za člane ZZZS – tako se bomo v kratkem lahko članice in člani digitalno izkazovali kot zdravniki z veljavno licenco. S tem relativno enostavnim korakom ulovimo razviti svet, ZZZS pridobi nove kompetence in dodatno uveljavi svojo vlogo v

zdravstvenem sistemu ter tako krepiti svojo neodvisnost.

Druga konkretna točka je enotni digitalizirani tarifni sistem za ambulantno specialistično dejavnost, katere vrednotenje na žalost še vedno temelji na t. i. ‚zeleni knjigi‘ – kljub nepreglednemu številu popravkov s strani ZZS je ostal princip isti. Zdravništvo si mora tarifni sistem postaviti samo, neodvisno in na podlagi strokovnih utemeljitev. Le s tako izdelanim tarifnim sistemom se lahko zdravništvo neodvisno od ostalih deležnikov pogaja za vrednotenje svojega dela. Digitaliziranost podatkov opravljenih storitev omogoča obdelavo v namene nadzora kakovosti in stroškov.

Ne bom našteval vseh napak in stanja obstoječega zdravstvenega sistema, a čakalne dobe, v katerih bolniki umirajo, pomanjkanje in

nemotiviranost kadra ter v sistem vgrajena koruptivna tveganja so simptomi hude bolezni; z infuzijami denarja se agonija samo podaljšuje. Bolezen se imenuje državni zdravstveni sistem, ki je po definiciji statičen, saj je v njegovem središču državni izvajalec zdravstvenih storitev in ne bolnik. Potreben je miselni preskok, rešitve so nam blizu, le čez mejo je treba pogledati.

Glavno vprašanje, s katerim se bomo morali vsi soočiti, je, ali si v Sloveniji želimo sodobnega javnega zdravstvenega sistema po zahodnoevropskem zgledu. Sistema, ki je solidaren, v katerega središču je bolnik, kateri ima možnost izbire zdravnika. Sistema, kjer bolnik dobi storitev takrat, ko jo potrebuje. Sistema, kjer zdravnik ni omejen statusno glede na to, kako in pri kom opravlja svoje poslanstvo. Naša

država je pravkar obeležila 30. obletnico svojega obstoja. V tem času smo dosegli ogromen gospodarski napredek, zamenjali smo družbeni in politični sistem, medtem pa se je v najbolj pomembnem družbenem podsistemu – zdravstvu, premaknilo le malo. S stanovsko enotnostjo lahko zdravniki dosežemo tudi v zdravstvu ta potreben preskok in verjamem, da smo tega sposobni – vedno smo znali storiti vse, kar smo dolžni svojim bolnikom.

V ta namen bomo jeseni pripravili mednarodni simpozij na temo ‚Državno in javno zdravstvo v EU‘. Moja velika želja je, da sklepno izjavo tega simpozija deklarativno podpre celotno slovensko zdravništvo.

**Mag. Matej Beltram, dr. med., spec.,
predsednik OZD**

Razbremenilni pogovori v avgustu in septembru 2021

V avgustu in septembru 2021 je zdravniški ombudsman, ki članom nudi oporo in pomoč v najrazličnejših življenjskih izzivih in stiskah, tudi za razbremenilne pogovore v zvezi s covidom-19, na voljo v naslednjih terminih:

Ime	Datum	Čas	Status
Brane	Četrtek, 12. avgusta 2021	15.00–17.00	Prosta oba termina
	Četrtek, 2. septembra 2021	15.00–17.00	Prosta oba termina
Tatjana	Ponedeljek, 2. avgusta 2021	17.00–19.00	Prosta oba termina
	Ponedeljek, 6. septembra 2021	17.00–19.00	Prosta oba termina
Andrea	Četrtek, 12. avgusta 2021	16.00–18.00	Prosta oba termina
	Četrtek, 16. septembra 2021	16.00–18.00	Prosta oba termina
Urška	Sreda, 25. avgusta 2021	17.00–19.00	Prosta oba termina
	Sreda, 29. septembra 2021	17.00–19.00	Prosta oba termina

Če bi potrebovali pogovor zunaj določenih terminov, nas o tem obvestite, da vam bomo lahko pomagali.

Za rezervacijo termina za pogovor po telefonu, ki je lahko povsem anonimen, se naročite na telefonski številki: 01 30 72 100 ali po e-pošti: zdrom@zss-mcs.si, lahko tudi preko svojega anonimnega elektronskega naslova.

Potrošniški krediti za izpolnitev vaših želja

Članom Zdravniške zbornice Slovenije so v UniCredit Bank na voljo potrošniški krediti s fiksno obrestno mero po posebej ugodnih pogojih.

O potrošniškem kreditu navadno razmišljamo takrat, ko potrebujemo višji znesek za različne namene, pa naj bo to za nakup avtomobila, pohištva, šolnino, zdravstvene storitve ali pa obnovo doma. Potrošniški kredit je lahko primerna izbira tudi za manjše izdatke, ko si na primer želimo privoščiti počitnice, nov računalnik, za nakup različnih daril ali pa za morebitne nepričakovane izdatke. Na takšen način si lahko privoščimo nakup danes, strošek pa enakomerno porazdelimo na prihodnje obdobje.

Potrošniški gotovinski kredit do 40.000 EUR

Dostop do ugodnega potrošniškega kredita z odplačilno dobo do 7 let je preprost, znesek kredita in mesečna kreditna obveznost pa sta odvisna od kreditne sposobnosti stranke. Člani Zdravniške zbornice Slovenije boste deležni posebne obravnave in še ugodnejših pogojev. Ob najemu potrošniškega kredita lahko izkoristite 50 % popusta na stroške odobritve kredita in pridobite za 0,70 odstotne točke nižjo fiksno obrestno mero v primerjavi z redno ponudbo.

Stranke UniCredit Bank pa lahko kredit do 5.000 EUR, pod določenimi pogoji, uredijo tudi brez obiska poslovalnice prek spletne strani banke.

Spremenljiva ali fiksna obrestna mera

V teh časih je racionalno upravljanje osebnega premoženja zelo pomembno, posledično pa tudi pregled nad višino kreditnih obveznosti. Ob najemu kredita lahko izbirate med spremenljivimi ali fiksnimi mesečnimi zneski odplačil, pri čemer vam izbor slednjega omogoča lažje načrtovanje

Mateja Babič, Kreditni produkti in procesi, UniCredit Bank: »Ker boste sredstva prejeli na transakcijski račun, boste povsem fleksibilni glede porabe. Pogosto lahko pri trgovcih ob plačilu z gotovino pridobite tudi višji popust.«

vašega mesečnega proračuna, saj bo vaš mesečni obrok skozi celotno obdobje odplačevanja ostal enak.

Menjava banke je hitra in enostavna

Ugodni kreditni pogoji so lahko marsikdaj tudi tehten razlog za poplačilo obstoječih kreditnih obveznosti. Naši izkušeni bančni svetovalci vam bodo pomagali izbrati najboljšo možnost in vam predstavili rešitve, na katere morda sami niste pomislili.

Še niste stranka UniCredit Bank in bi nas želeli spoznati? Postopek zamenjave banke se na prvi pogled zdi zapleten in dolgotrajen, pa vendar ni. Ob obisku poslovalnice vam lahko ponudimo paket Elitni zdravnik, ki je zasnovan ekskluzivno za člane ZZS ali katerikoli bančni paket po vaši izbiri. Prvi korak tako naredite vi, preostale postopke, povezane z vašo obstoječo banko, pa bodo za vas uredili naši bančni svetovalci.

Brezplačni telefon: **080 88 00**

E-pošta: zzs@unicreditgroup.si

www.unicreditbank.si/zzs

Oglasno sporočilo

 UniCredit Bank

Življenje, polno doživetij.

Gotovinski kredit

Preprosto do 40.000 evrov kredita z odplačilno dobo do 7 let.

- Za 0,70 odstotne točke nižja fiksna obrestna mera v primerjavi z redno ponudbo za člane ZZS
- 50 % popust na stroške odobritve

www.unicreditbank.si/zzs

Banka za vse, kar vam je pomembno.

 UniCredit Bank

Uvodnik

- 3** Javno vs. državno
Matej Beltram

K naslovnici

- 8** Dr. Mojca Frank Bertonec
Alojz Ihan

Zbornica

- 14** Iz dela
zbornice

Aktualno

- 20** Delovna skupina za spremljanje in ozaveščanje strokovne in splošne javnosti o nevarnosti onesnaženega okolja za zdravje ljudi
Marina Praprotnik

Iz Evrope

- 22** Hrvaške medicinske fakultete
Anton Mesec
- 22** Kratko in informativno –
MEDICINA

Forum

- 24** Komentar k zapisom
Marjan Kordaš
- 24** Odprto pismo gospe predsednici prof. dr. Bojani Beović
Eldar M. Gadžijev
- 26** Ali je odločitev Ustavnega sodišča lahko pravni absurd?
Igor Dovnik
- 28** Neoptimalno zdravstveno vodenje bolnikov
Zlata Remškar
- 29** Stigmatizirani, izolirani in pozabljeni
Marjan Fortuna
- 30** Denar in reforme
Nina Mazi

Intervju

- 32** Pogovor z Marjanom Kordašem
Samo Ribarič

Poročila s strokovnih srečanj

- 35** Psihiater v književnosti, književnost v psihiatru: ob 80-letnici rojstva in 10-letnici smrti primarija Jožeta Felca
Alenka Höfferle Felc

Strokovna srečanja

- 38** Zbornična izobraževanja za zdravnike in zobozdravnike
- 39** Strokovna srečanja
- 47** Mali oglasi

S knjižne police

- 50** Črt Kanoni: Tam dola, za zidom
Zdenka Čebašek - Travnik

Zanimivo

- 51** Tudi dobre knjige so lahko francosko-nemške
Igor M Ravnik

Zdravniki v prostem času

- 54** Srce
Matjaž Lesjak
- 57** Dulce et utile
Matjaž Lesjak
- 62** Au«-foristična tinktura
Janez Tomažič
- 63** Položi svoj prst na ranjeno žilo
Mihael Sok
- 63** Zdravniki in action
Mihael Sok

Zavodnik

- 64** Gospod, koliko ste stari?
Vito Vrbič

Kolofon

Leto XXX, št. 8–9, 1. avgust 2021
Natisnjeno 9.750 izvodov
Datum tiska: dan pred izidom
UDK 61(497.12) (060.55)
UDK 06.055:61(497.12)
ISSN 1318-0193 CODEN: ISISF9

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK

Zdravniška zbornica Slovenije
Dunajska cesta 162, p. p. 439
1001 Ljubljana
W: <http://www.zdravniskazbornica.si>
T: 01 30 72 100, F: 01 30 72 109
E: gp.zzs@zzs-mcs.si
Transakcijski račun: 02014-0014268276

PRESEDNICA

Prof. dr. Bojana Beović, dr. med., spec.

UREDNIŠTVO

Slavka Sterle, Marija Cimperman
Dunajska cesta 162, p. p. 439
1001 Ljubljana
W: <http://www.zdravniskazbornica.si>
Isis online: ISSN 1581-1611
T: 01 30 72 152, F: 01 30 72 109
E: isis@zzs-mcs.si

ODGOVORNI IN GLAVNI UREDNIK

Prof. dr. Alojz Ihan, dr. med.
E: alozj.ihan@mf.uni-lj.si
T: 01 543 74 93

UREDNIŠKI ODBOR IN NOVINARJI

Prim. asist. mag. Martin Bigec, dr. med.
Prof. dr. Vojko Flis, dr. med.
Prim. asist. Jana Govc Eržen, dr. med.
Doc. dr. Katja Groleger Sršen, dr. med.
Akad. prof. dr. Marjan Kordaš, dr. med.
Prof. dr. Črt Marinček, dr. med., v. svet.
Prof. dr. Anton Mesec, dr. med., svet.
Doc. dr. Brigita Novak Šarotar, dr. med.
Barbara Podnar, dr. med.
Doc. dr. Marko Pokorn, dr. med.
Doc. dr. Mirjana Rajer, dr. med.
Prim. prof. dr. Danica Rotar Pavlič, dr. med.
Doc. dr. Aleš Rozman, dr. med.
Prof. dr. Vito Vrbič, dr. dent. med., v. svet.

LEKTORIRANJE

Marta Brečko Vrhovnik, univ. dipl. slov.
E: marta.brecko@zzs-mcs.si

OBLIKOVNA ZASNOVA

Agencija Iz principa

RAČUNALNIŠKA POSTAVITEV IN PRIPRAVA ZA TISK – DTP

Stanislav Oražem

TRŽENJE

Zdravniška zbornica Slovenije
Dunajska cesta 162, p. p. 439
1001 Ljubljana
T: 01 30 72 152, F: 01 30 72 109
E: isis@zzs-mcs.si

TISK

Tiskarna Povše

Vse pravice pridržane, ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le z dovoljenjem uredništva.

Lastnik blagovne znamke:

Zdravniška zbornica Slovenije
Dunajska cesta 162
1000 Ljubljana

Navodila avtorjem

Članke oddajte v elektronski obliki. Dolžina člankov (razen poročil s strokovnih srečanj, nekrologov in fotoreportaž) je omejena na 12.000 znakov – štetje brez presledkov. Članku lahko priložite do 3 fotografije, vendar mora biti besedilo za vsako objavljeno fotografijo krajše za 1.000 znakov (kolaž fotografij lahko sestavljajo največ 4 manjše fotografije). Tudi če bo članek krajši, mu lahko priložite največ 3 fotografije. Za objavo so primerne digitalne fotografije dimenzij vsaj 1500 × 1200 točk in ločljivosti najmanj 300 dpi.

Če ste članek napisali po naročilu farmacevtskega ali drugega podjetja in če v članku obravnavate farmacevtske izdelke ali medicinsko opremo, morate pripisati izjavo o nasprotju interesov.

Poročila s strokovnih srečanj

Dolžina poročila je omejena na največ 6.000 znakov (štetje brez presledkov). Priložite lahko 1 fotografijo (kolaž fotografij lahko sestavljajo največ 4 manjše fotografije). Če gre za srečanja z mednarodno udeležbo, mora poročilo vsebovati oceno obravnavanega področja medicine v Sloveniji.

Na koncu prispevka lahko navedete imena pravnih ali fizičnih oseb, ki so kakor koli prispevale, da ste se lahko udeležili ali organizirali srečanje (uredništvo si pridržuje pravico, da imena objavi v notni obliki). Zahval sponzorjem ne bomo objavili.

Nekrologi

Obseg nekrologov je omejen na 3.500 znakov brez presledkov. Besedilo lahko priložite 1 fotografijo.

Fotoreportaže

Fotoreportaža lahko obsega do 500 znakov brez presledkov in do 6 fotografij.

Avtorski honorarji

Prispevke honoriramo. Cena avtorske strani, ki obsega 1.500 znakov brez presledkov, je 15 EUR bruto. Cena ene fotografije je 20 EUR bruto. Honoriramo le avtorske fotografije oz. fotografije iz osebnega arhiva. Če avtor članka in fotografij ni ista oseba oz. fotografije niso iz njegovega osebnega arhiva, mora pod člankom navesti ime fotografa in v uredništvo posredovati fotografove podatke za nakazilo honorarja, sicer fotografij ne bomo mogli honorirati. Za nakazilo honorarja potrebujemo naslednje podatke: polni naslov stalnega bivališča, davčno številko, EMŠO, popolno številko transakcijskega računa in ime banke. Prosimo, da nam navedene podatke posredujete hkrati s člankom. V nasprotnem primeru honorarja ne bomo mogli izplačati.

Napoved strokovnega srečanja

Za objavo dogodka v rubriki Strokovna srečanja (preglednica) pošljite podatke do 5. v mesecu na e-naslov isis@zzs-mcs.si. Objavljeni bodo dogodki za največ tri mesece vnaprej.

Izjava uredništva

Članki izražajo stališča avtorjev in ne nujno tudi organizacij, v katerih so zaposleni, zbornice ali uredništva Izide.

Letna naročnina

Letna naročnina za nečlane (naročnike) je 54,12 EUR. Če je prejemnik glasila v tujini, se dodatno zaračunajo stroški poštnine po veljavnem ceniku Pošte Slovenije. Posamezna številka za nečlane stane 4,92 EUR. 5-odstotni davek na dodano vrednost je vračunan v ceni. Poština je plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Dr. Mojca Frank Bertoncelj

Alojz Ihan

V junijski številki »Int J Mol Sci« (IF 6,1) je izšel članek, v katerem si skupaj s sodelavci svojega matičnega revmatološkega oddelka züriške univerzitetne bolnišnice in revmatološkega oddelka UKC Ljubljana poročala o neobičajni ekspresiji mikroRNK pri bolnikih s temporalnim arteriitidom. Kako je prišlo do nastanka tega članka?

Članek o deregulaciji mikroRNK v stenah temporalnih arterij bolnikov z gigantoceličnim arteriitidom (GCA) je nastal kot eden v zaporedju izvornih znanstvenih člankov v našem dolgotrajnem znanstvenoraziskovalnem sodelovanju z ljubljansko revmatologijo na področju avtoimunskih vaskulitidov, revmatoidnega artritisa in sistemske skleroze. Na Kliničnem oddelku za revmatologijo (KOR) UKCLJ sem bila od 2006 do 2010 mlada raziskovalka pod mentorstvom prof. dr. Blaža Rozmana in po odhodu na podoktorsko mesto na Univerzi v Zürichu in v Univerzitetni bolnišnici v Zürichu smo z veliko znanstvenega navdušenja in osebnostnega zadovoljstva na obeh straneh nadaljevali in razvijali naš raziskovani stik. Eden prvih vidnejših rezultatov našega sodelovanja je aktivno delovanje mladih slovenskih revmatologov in znanstvenikov v ključnih projektih delovne skupine EMEUNET (EMERging EUlar NETwork, <https://emeunet.eular.org>), ki je podmladek krovne Evropske revmatološke organizacije EULAR (EUropean League Against Rheumatism).

V zadnjih nekaj letih je naše sodelovanje dobilo povsem novo dimenzijo, z željo po rasti slovenske eksperimentalne revmatologije, širjenju in prenašanju v tujini pridobljenega znanja ter mednarodnih sodelovanj v Slovenijo ter podpiranju osebnostnega ter profesionalnega razvoja mladih slovenskih talentov na preseku znanosti in medicine. Na KOR so k temu ključno prispevali izr. prof. dr. Snežna Sodin Šemrl, doc.

dr. Katja Lakota, prof. dr. Matija Tomšič, dr. Žiga Rotar in izr. prof. dr. Saša Čučnik. Tako so se od leta 2018 pri nas v Zürichu znanstvenoraziskovalno izobraževali trije izjemni mladi slovenski zdravniki – Monika Krošel, Tonja Mertelj in Blaž Burja, ter tri izjemne mlade slovenske znanstvenice – Ana Županič, Nadja Ižanc in Tadeja Kuret, ki je tudi prva avtorica članka o dereguliranih mikroRNK-jih pri bolnikih z GCA. Tadeja in Blaž sta pomembno prispevala tudi k našemu, pravkar v objavo v Genome Biology sprejetemu članku »*Functional genomics atlas of synovial fibroblasts defining rheumatoid arthritis heritability*«, številni izvorni članki, dva doktorata in en magistrirj pa so v nastajanju.

Kot literarna dela, imajo tudi nastajajoči znanstveni članki svoje življenjske zgodbe. Idejni zametki našega raziskovanja izražanja mikroRNK-jev pri bolnikih z GCA segajo v leta 2015 do 2017 z začetkom zbiranja vzorcev temporalnih arterij na ljubljanski revmatologiji in s prvimi meritvami mikroRNK med enotedenskim raziskovalnim obiskom Tadeje pri nas v Zürichu. Pri tem smo združili klinično ekspertizo KOR na področju avtoimunskih vaskulitov pod vodstvom dr. Alojzije Hočevar z našimi bogatimi izkušnjami na področju bazičnih raziskav nekodirajočih RNK. H končni vsebini članka so pomembno prispevali raziskovalci Inštituta za patologijo Medicinske fakultete v Ljubljani, pod vodstvom doc. dr. Vesne Jurčič, s katerimi sodelujemo od leta 2019. Tadejin obisk februarja 2017 je mejnik začetka znanstvenega izobraževanja mladih slovenskih akademikov pri nas v Zürichu. Tako ima članek ob znanstveni zgodbi tudi unikaten pečat združevanja slovenskih raziskovalcev doma in po svetu. Vsekakor dragoce na mednarodna znanstvenoraziskovalna in osebnostna izkušnja.

MikroRNK je produkt tistega dela genoma, ki so ga dolgo označevali kot »genomska

temna snov« (angl. »dark matter«) – po analogiji sesto-ve vesolja, v kateri je delež vidne materije manj kot 5 %, vse ostalo pa je »temna snov in energija«. Tudi človeški genom ima manj kot 2 % kodirajočih sekvenc, ki se izrazijo kot proteini. Vse ostalo je »temna snov genoma«, ki verjetno služi različnim uravnavam. Kaj so mikroRNK in zakaj ste jih začeli preučevati v zvezi s patogenezo temporalnega arteritisa?

MikroRNK so kratke nekodirajoče RNK, zapisane v našem genomu, ki so bile odkrite pred približno tremi desetletji. Običajno nastajajo iz prepisanih daljših prekurzorskih RNK v zaporedju krajšanja RNK-verige pod vplivom beljakovinskega kompleksa mikroprocesor v celičnem jedru ter encima Dicer v celični citoplazmi. Nastale kratke dvovijačne mikroRNK se nato vežejo s proteini družine Argonaute (AGO) in tvorijo t.i. z RNK sproženi kompleks za utišanje (angl. RNA-induced silencing complex, RISC). V kompleksu RISC se ena veriga dvojno vijačne mikroRNK razgradi, zrela enovijačna mikroRNK pa se specifično (komplementarno) veže na tarčno mRNK. S tem v procesu »utišanja« izražanja genov zavre translacijo tarčne mRNK v protein ter pospešuje njeno razgradnjo. MikroRNK se izločajo tudi v zunajcelični prostor, v kompleksih z AGO-proteini ali v zunajceličnih veziklih. Zunajcelični vezikli lahko prenašajo mikroRNK med celicami in s tem omogočijo koordinirano uravnavanje celičnih dejavnosti znotraj določenega tkiva. Znotraj veziklov, ki prehajajo v krvni obtok, lahko mikroRNK dosežejo oddaljene organe ter pomembno vplivajo na njihovo delovanje.

Zaradi temeljne vloge pri uravnavanju izražanja genov, celične diferenciacije, identitete, homeostaze in osrednjih celičnih funkcij je nastajanje mikroRNK v naših celicah skrbno nadzorovano, nezadostno ali preko-

merno izražanje mikroRNK pa povezano s številnimi boleznimi, npr. z rakom, avtoimunskimi ter srčno-žilnimi boleznimi. Ravno zaradi tega mnogi raziskovalni laboratoriji razvijajo in testirajo nova na mikroRNK zasnovana zdravila (anti-mikroRNK nukleotidna zaporedja, mikroRNK mimetike ter mikroRNK pasti – angl. microRNA sponges), s čimer želijo terapevtsko uravnati nenormalno izražanje mikroRNK in celici povrniti homeostatsko funkcijo. Prva na mikroRNK zasnovana zdravila se testirajo v zgodnjih fazah kliničnih študij, med njimi so subkutana RG-125 (anti-mikroRNK-103/-107) in Miravirsen (anti-mikroRNK-122) za zdravljenje nealkoholnega steatohepatitisa oz. virusnega hepatitisa C ter intradermalni Remlarsen (mimetik mikroRNK-29) za zmanjševanje keloidov.

Določanje izražanja mikroRNK v bioloških vzorcih bolnikov ter odkrivanje mehanizmov, s katerimi deregulirane mikroRNK prispevajo k celični in tkivni patologiji, so temelji razvoja na mikroRNK zasnovanih zdravil. Dodatno zunajcelične mikroRNK predstavljajo obetaven vir prognostičnih in diagnostičnih bolezenskih biomarkerjev. Znanje o vlogi mikroRNK pri GCA je omejeno kljub odkritjem o temeljni vlogi mikroRNK v številnih procesih in celičnih funkcijah, ki so deregulirane v arterijah bolnikov z GCA. Od tu naš cilj odkriti deregulirane mikroRNK pri bolnikih z GCA, ovrednotiti njihov prognostični potencial pri ishemičnih zapletih GCA in poglobiti znanje o njihovi patološki vlogi pri GCA. Tudi z vidika odkrivanja novih terapevtskih molekularskih tarč v patološko spremenjenih arterijskih stromalnih celicah, ki najverjetneje prispevajo h kronifikaciji arterijskega vnetja pri GCA. Trenutno znamo pri GCA terapevtsko vplivati na aktivirani imunski odziv (glukokortikoidi, tocilizumab), ne pa tudi na patološke žilne stromalne celice. Zdravila, ki bi učinkovala na stromalno celično komponento pri GCA, bi lahko izboljšala dolgoročni nadzor

bolezni in zmanjšala uporabo imunosupresivnih zdravil (angl. glucocorticoid sparing effect).

Študija je pokazala deregulirano ekspresijo več različnih mikroRNK-jev, ki uravnavajo zlasti delovanje toličnih receptorjev.

V študiji smo raziskovali izražanje izbranih mikroRNK ter njihovih tarčnih mRNK v biopsijah temporalnih arterij bolnikov z GCA. Biopsije smo odvzeli pred uvedbo glukokortikoidnega zdravljenja – ena od pomembnih prednosti študije – kar nam je omogočil unikatni model obravnave bolnikov s sumom na GCA na ljubljanski KOR. Glukokortikoidi pomembno spreminjajo izražanje mnogih mikroRNK, s čimer lahko prikrijejo ali popačijo prave bolezenske spremembe v arterijski steni bolnikov z GCA.

Naši rezultati so pokazali deregulirano izražanje številnih mikroRNK ter njihovih potencialnih tarčnih genov s temeljnimi vlogami pri signalizaciji preko toličnih receptorjev in mehansko sproženi celični signalizaciji. Tolični receptorji so centralni celični receptorski sistem naravne imunosti, ki vežejo mikrobnne (angl. pathogen-associated molecular patterns) in s tkivno poškodbo povezane (angl. damage-associated molecular patterns) molekulske vzorce in celicam tako omogočajo zaznavo okužbe oz. sterilne tkivne poškodbe. Izražajo se na celicah naravne in pridobljene imunosti (makrofagi, nevtrofilci, dendritske celice, limfociti B) ter na mnogih »neimunskih« celicah (endotelijske celice, fibroblasti). Koordinirana, od toličnih receptorjev odvisna aktivacija številnih raznolikih celic sproži robustni zaščitni vnetni odziv v okuženih in poškodovanih tkivih, ki pa lahko predstavlja dvorezni meč. Prekomerno s toličnimi receptorji sproženo vnetje je namreč povezano z nastankom avtoimunosti in kroničnih vnetnih bolezni; okvare v aktivaciji toličnih signalnih poti pa vodijo v

hudo imunsko pomanjkljivost. Na možno spremenjeno signalno pot toličnih receptorjev v temporalnih arterijah bolnikov z GCA so predvsem nakazovale povečano izražene mikroRNK-21-5p, -146a-5p in -155-5p, ki igrajo ključno vlogo pri uravnavanju tolične receptorske signalizacije preko pozitivnih in negativnih povratnih zank, njihovo izražanje pa se značilno poveča ob tolični receptorski aktivaciji. Ob tem je zanimivo tudi povečanje izražanja mRNK za *PELI1* v temporalnih arterijah bolnikov z GCA. *PELI1* je znan odzivni gen tolične receptorske signalizacije z osrednjo vlogo pri finem uravnavanju odzivnja celic na aktivacijo toličnih receptorjev.

Kaj vaši rezultati potencialno pomenijo za diagnostiko in kaj za terapijo temporalnega arteriitisa?

Trajna izguba oz. okvara vida je najhujši akutni zaplet GCA, ki prizadene do 20 % bolnikov z GCA. Zato je iskanje napovednih biomarkerjev, ki bi omogočili zgodnje odkrivanje bolnikov s tveganjem za okvaro vida, eden temeljnih ciljev kliničnih raziskav GCA. Raziskave sodelavcev na KOR in drugih mednarodnih skupin so pokazale, da je izguba vida verjetnejša pri starejših bolnikih z GCA, klavdikaciji čeljusti, prisotnosti celic velikank v temporalnih arterijah ter povečanem tveganju na lestvici za stratifikacijo kapi (CHADS₂ score). Naša študija odkriva, da je okvara vida pogostejša pri bolnikih s povečanim arterijskim izražanjem mikroRNK-424-5p ter ultrazvočnimi znaki vaskulitisa obraznih in karotidnih arterij. Velike prospektivne študije bolnikov z GCA bodo ključne za ovrednotenje potenciala odkritih ultrazvočnih arterijskih sprememb ter arterijske mikroRNK-424-5p pri napovedi tveganja za okvaro vida pri GCA.

Gigantocelični temporalni arteriitis je avtoimunski vaskulitis, ki prizadene ljudi po 50. letu. Kaj je njegova patogeneza?

GCA je vaskulitis, ki prizadene srednje velike in velike arterije z vnetjem žilne stene in zaporo arterijske svetline zaradi hitro nastajajoče koncentrične hiperplazije intimalnega sloja arterijske stene. Značilna struktura arterijske stene srednje velikih in velikih arterij je najverjetneje eden pomembnih patogenetskih elementov pri GCA. GCA se sproži v zunanjem sloju arterijske stene – v adventiciji; govorimo o konceptu žilnega vnetja »outside-in«, v primerjavi z vnetjem »inside-out«, ki se začne v intimi arterijske stene in je običajno za aterosklerozo. Okrnjena imunsko-regulatorna funkcija lokalnih, adventiciji lastnih dendritskih celic ter aktivacija endotelija adventicijskih mikrožilic *vasa vasorum* sta zgodnja dogodka v patogenezi GCA, ki zaznamujeta porušenje imunske privilegiranosti arterijske stene. Arterijske dendritske celice so tako »čuvajke« arterijske homeostaze, ravno aktivacija toličnih receptorjev na dendritskih celicah pa naj bi predstavljala enega kritičnih molekularnih netilcev vaskulitisa GCA. Zaradi porušnja imunske privilegiranosti začnejo v arterijsko steno vdirati limfociti T podtipa CD4⁺ ter monociti, ki se lokalno aktivirajo in diferencirajo v celice Th1 in Th17 oz. makrofage. Slednji se pogosto zlivajo v mnogojedrne celice velikanke (angl. giant cells), od koder izvira tudi ime bolezni – gigantocelični arteriitis. Vnetni celični infiltrati, ki zajamejo celotno arterijsko steno, izločajo velike količine vnetnih molekul, rastnih faktorjev, reaktivnih kisikovih spojin ter proteolitičnih encimov, ki hitro pomnožujejo arterijsko vnetje in poškodbo arterijskih struktur. Posledično se aktivirajo tudi arterijske stromalne celice, predvsem žilne gladkomišične celice, ki izgubijo zdravi primarno kontraktilni fenotip in se transformirajo v patološke, izrazito sintetsko aktivne celice. Arterijske gladkomišične celice prispevajo k vnetju in poškodbi arterijskih sten, predvsem pa predstavljajo temeljni celični element hitro nastajajoče

koncentrične intimalne hiperplazije, ki zapre arterijsko svetlino, sproži tkivno ishemijo in privede do za GCA značilnih akutnih ishemičnih zapletov, kot sta izguba vida, glavobol in ishemična možganska kap.

Kaj vaša študija dodaja k razjasnitvi patogeneze?

Raziskave na biopsijah temporalnih arterij bolnikov z GCA so pomembno prispevale k današnjemu razumevanju patofizioloških molekularnih in celičnih dogodkov v prizadetih arterijah bolnikov z GCA. V naši študiji smo primarno identificirali deregulirane mikroRNK ter nato analizirali njihove potencialne tarčne mRNK. S tem zaporedjem analiz smo v temporalnih arterijah bolnikov z GCA razkrili obsežno mrežo koordinirano dereguliranih mikroRNK ter njihovih tarčnih mRNK, povezanih z zaporo arterijske svetline na tkivnih rezinah temporalnih arterij bolnikov z GCA. Odkrili smo potencialno interakcijo med dereguliranimi arterijskimi mikroRNK-21-5p, -146a-5p in -155-5p ter utišanjem njihove tarčne mRNK za *KLF4* ter identificirali nove neobičajno izražene neokodirajoče arterijske RNK (mikroRNK-424-3p in -503-5p, mRNK za *KLF4*, *PELI1*, *YAP1*). Deregulacija *KLF4* in *YAP1* bi lahko nakazovala okrnjeno mehansko celično homeostazo v tridimenzionalnem mikrookolju močno spremenjenih arterij pri GCA. *KLF4* je temeljni endotelijski molekularni senzor za zaznavanje mehanskih dražljajev ob spremembah pretoka krvi, signaliziranje preko beljakovine *YAP1* pa uravnava mehansko celično odzivanje na dražljaje iz zunajceličnega matriksa. Naša študija je tako na molekularnem nivoju prikazala obsežnost sprememb lokalnega arterijskega mikrookolja v GCA ter poglobila znanje o vlogi neokodirajočih RNK v patogenezi vnetja, spremembah mehanske celične signalizacije in remodelacije žilne stene v GCA.

S temporalnim arteriitisom se izjemno veliko in uspešno

Vir: https://twitter.com/Unispital_USZ/status/1065951188267479040/photo/1

ukvarjajo na Oddelku za revmatologijo UKC, tudi zato, kar se znajo pri raziskavah zelo dobro povezovati s tujimi raziskovalnimi laboratoriji in revmatološkimi centri. Tudi tvoj švicarski laboratorij je že dolgo časa znano mesto, kjer lahko naše raziskovalne skupine najdejo odlično sodelovanje. Kakšna je bila tvoja pot do »raziskovalnega nomada«, tj. življenja med evropskimi razpisi, projekti, laboratoriji,

ki se zdi marsikomu zelo privlačno, pa po drugi strani tudi negotovo, naporno?

Znanstveno kariero v tujini sem začela leta 2011 z mestom podoktorske raziskovalke v Univerzitetni bolnišnici Zürich in na Univerzi v Zürichu, za kar sem pridobila enoletno mednarodno štipendijo dunajske medicinske akademije pod finančnim sponzorstvom Pfizerja. Leta 2012 sem sprejela povabilo k nadaljevanju podoktorskega raziskovanja v našem laboratoriju na enem od evropskih

Dr. Mojca Frank Bertonec, dr. med., vodja raziskovalne skupine »*Protective Tissue factors in autoimmune diseases*«, Inštitut BioMed X, Heidelberg, Nemčija. Vabljen gostujoča predavateljica na Fakulteti za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije Univerze na Primorskem (UPFAMNIT). VTIS-mentorica, Društvo v tujini izobraženih Slovencev.

2020–danes: v procesu habilitacije, Medicinska fakulteta, Univerza v Zürichu (UZH), Švica. 2010: Doktorat znanosti, summa cum laude, študij Biomedicina, Medicinska fakulteta, Univerza v Ljubljani (ULJ). 2005: Doktorica medicine, Oražnova nagrajenka, Medicinska fakulteta, ULJ. 2020–2021: Vodja raziskovalne skupine »*Integrative biology of immune-mediated inflammatory diseases*«, 2011–2019: Podoktorska raziskovalka, Center eksperimentalne revmatologije, Oddelek za revmatologijo, Univerzitetna bolnišnica Zürich (USZ), UZH, Švica. 2010–2011: Podoktorska raziskovalka, Klinični oddelek za revmatologijo (KOR), UKCLJ. 2006–2010: Mlada raziskovalka, KOR UKCLJ in Laboratorij za biofiziko, Fakulteta za elektrotehniko, ULJ. 2021: Zmagovalka Inovacijskega boot kampa, BioMed X, Heidelberg, Nemčija, s pridobitvijo raziskovalnih sredstev pod

sponsorstvom Janssen. Dobitnica evropskih raziskovalnih nagrad na področju revmatoidnega artritisa: Walter-Siegenthaler Medaille in Silber (2018), Walter-Siegenthaler-Gesellschaft für Fortschritte in der Inneren Medizin; European League Against Rheumatism (EULAR) Award for Basic Science Abstract (2015). 1993–2006: Zoisova štipendistka. 2010–2020: Dobitnica 500.000 EUR raziskovalnih sredstev za bazične znanstvene raziskave revmatoidnega artritisa OPO Foundation, Novartis Foundation for Medical Biological Research, Vontobel Foundation, Promedica Foundation, EMDO Foundation Zürich, AbbVie Rheumatology Grant, ARTICULUM Research Fellowship. Članica uredniškega odbora revije Rheumatology, Britanskega združenja za revmatologijo. Znanstvena recenzentka Nature Communications, Nature Reviews Rheumatology, Annals of Rheumatic Diseases. Aktivna članica konzorcija Human Cell Atlas. 2009–2015: Članica delovne skupine EMerging EUlar NETwork (EMEUNET) in predstavnica EMEUNET-a za stike s Slovenijo. Članica organizacijskega odbora znanstvenega panela »Fibroblasts – from chromatin biology to therapy in autoimmunity and cancer«.

projektov pod vodstvom prof. Steffena Gaya. Če se ozrem nazaj, obdobje izrazite, za raziskovanje neobičajne, finančne varnosti. Z letom 2014 je sledil začetek mnogo bolj standardnega življenja znanstvenice v Zürichu, z divjim ritmom iskanja projektnega raziskovalnega denarja med razpisi evropskih, nacionalnih in zasebnih znanstvenih fundacij, vzpostavljanjem lastne raziskovalne skupine, gradnjo mreže interdisciplinarnih sodelovanj, vodenjem in kariernim mentorstvom mladih raziskovalcev, učenjem študentov na dveh univerzah, kontinui-

ranim izobraževanjem, začetkom habilitacije ter nadgrajevanjem življenjepisa in liste publikacij. Privlačno obdobje izjemne znanstvene svobode, raziskovalnega ustvarjanja in izzivov, ki pa z letnim podaljševanjem pogodb o zaposlitvi – ob negotovosti kontinuiranega zagotavljanja lastnih finančnih sredstev – lahko kmalu preseže meje možnega v času, ki nam je na voljo.

Znanstveno nomadstvo, ki vzpodbuja kontinuirani karierni napredek mladih vodij raziskovalnih skupin in doseganje znanstvene odličnosti,

vidim neke vmes med zgoraj opisanimi možnostima. In sicer na znanstvenih položajih, ki zagotavljajo večletni znanstveni kapital za plače raziskovalcev jedrne raziskovalne skupine, za raziskovalni material ter uporabo/nakup raziskovalne infrastrukture. Tako je jedrna znanstvena aktivnost skupine neodvisna od nepredvidljivosti pridobivanja projektnega denarja, slednji pa lahko postane vir širjenja skupine in nadgrajevanja projektnih inovacij. V avgustu 2021 začenjam s svojo novo raziskovalno skupino na inštitutu BioMed X v Heidelbergu v Nemčiji. Nov karierni korak, ki me navdušuje. Z izzivi življenja raziskovalnega nomada, ki mi je pisano na kožo, ter kapitalom za uresničitev štiriletnega raziskovalnega projekta za odkrivanje terapevtskih tarč resolucije vnetja pri revmatoidnem artritisu.

Imaš izjemen mednarodni pregled in izkušnje glede raziskovalnih sistemov in politik. Kako vidiš razlike med raziskovalnimi okolji v Sloveniji, Švici, pa recimo v Nemčiji, kamor se boš vsak čas odpravila?

Med prvimi vtisi, ki sem jih pridobila kot Slovenka v švicarskem raziskovalnem okolju, zagotovo izstopata temeljna pomembnost časa pri razvoju znanstvene kariere po končanem doktoratu ter nekakšen standardni recept, ki pogosto tlakuje pot do sicer težko dosegljive profesure na eni od švicarskih univerz. V Švici lahko hitro postaneš akademsko »prestar« za doseganje velikih kariernih znanstvenih funkcij, če v danem času po doktoratu nisi dosegel zavidljivih akademskih rezultatov. Mednarodna znanstvena mobilnost – najpogosteje v obliki podoktorskega raziskovanja na najelitnejših ameriških akademskih institucijah, kot so Stanford, Harvard ter MIT, objave v elitnih znanstvenih revijah formata Science, Cell in Nature ter zgodnje izkazovanje raziskovalne neodvisnosti v obliki pridobljenih lastnih projek-

tnih raziskovalnih sredstev in zadnjih avtorstev znanstvenih publikacij so temeljne komponente takšnega uspeha. Zanimivo, maksimalna starost 35 let je ena od omejitev pri iskanju prve profesure, kot je »tenure track professorship«, na elitni ETH v Zürichu. Ob tem lahko mnogi izjemni posamezniki enostavno padejo skozi sito. Švica se ponaša tudi z eno največjih koncentracij znanstvenikov svetovnega formata, kar dodatno povečuje tekmovalnost pri pridobivanju nacionalnih projektnih sredstev. Takšnih »brutalnih« pogojev v slovenskem akademskem okolju, ki je tudi veliko bolj prijazno v smislu »life-work balance«, še nisem srečala.

S pogledom v prihodnost: inštitut BioMed X (<https://bio.mx>) v Nemčiji, na katerega odhajam, ima zelo unikaten model financiranja znanstvenega raziskovanja. BioMed X-ove raziskovalne skupine iščejo v t.i. »high risk-high gain« projektih inovativne znanstvene rešitve za velike biomedicinske izzive, s katerimi se srečuje farmacevtska industrija. Biomedicinske inovacije, ki se razvijajo na BioMed X, financirajo velika farmacevtska podjetja. Ta hibridni model znanosti združuje akademsko raziskovalno svobodo z industrijskimi časovnicami doseganja raziskovalnih ciljev. Temeljni princip je koncentriranje mladih znanstvenih talentov z interdisciplinarnimi znanstvenimi ozadji v vsaki BioMed X-ovi raziskovalni skupini ob kontinuiranem akademskem in industrijskem mentorstvu za maksimalno verjetnost nastanka inovacij. V mojih očeh eden od uspešnih modelov za učinkovito financiranje inovativne multidisciplinarne znanosti v prihodnosti.

Si zdravnica, ki se je namesto v bolj običajno specialistično in klinično-raziskovalno pot že takoj usmerila predvsem v bazične, laboratorijske raziskave. Kaj je v tem takega, česar človeku ne more dati klinično-raziskovalna medicina?

Center za eksperimentalno revmatologijo Univerzitetne bolnišnice v Zürichu in Univerze v Zürichu, pod vodstvom prof. Oliverja Distlerja, dr. med., je največja in mednarodno priznana raziskovalna institucija na področju klinične in bazične revmatologije v Švici. Na Centru za eksperimentalno revmatologijo poteka obsežen spekter bazičnih, predkliničnih raziskav in kliničnih študij (»observational« študije, klinične študije faz 2 in 3 preizkušanja zdravil), ki zagotavljajo razvoj inovativnih terapevtskih in diagnostičnih postopkov. Poleg dveh klinično-raziskovalnih skupin deluje

Moja ljubezen do znanosti sega v osnovnošolska in gimnazijska leta z zanimanjem za astrofiziko in imunologijo. Spomnim se zavzetega branja imunoloških knjig in fascinantnega odkrivanja človeškega imunskega sistema na plaži med poletnimi počitnicami. Tako je tudi odločitev za študij medicine na ljubljanski Medicinski fakulteti pravzaprav nastala v želji razvijanja znanstvene – in ne klinične – kariere na področju bazičnih raziskav in biomedicinskih znanosti. Na prvi pogled mogoče nenavadna odločitev. Vendar je v primerjavi z bolj primarno znanstvenimi študijskimi programi, razpisanimi v Sloveniji v poznih devetdesetih, takratni študij medicine ponujal vpogled v skoraj vsa področja mojega znanstvenega zanimanja (z izjemo matematike) ob sočasnih možnostih poglobljanja znanja o delovanju človeškega telesa v stanju homeostaze in bolezni. Zagotovo neprecenljiva naložba v prihodnost – znanje medicine vsekakor oblikuje drugačen, unikaten pogled na bazično znanost. Če primerjam klinično-raziskovalno medicino, bazična znanost prinaša več inherentne ustvarjalne svobode in »nedorečenosti«, kjer lahko meje zamikamo desetletja v prihodnost. Sedanjost bazične znanosti – z neustavljivim stremljenjem k izboljšanju človekovega zdravja – je

na Centru za eksperimentalno revmatologijo devet bazičnih raziskovalnih skupin – SSC, fibrosis and autoimmunity; CRPS, 3D-Skin; Modic changes, Mechanism of multiorgan remodelling in SSC, Cardiac immunofibrosis, The role of synovial fibroblasts in RA, Epigenetic reprogramming, Integrative biology of immune-mediated inflammatory diseases, ki jih vodijo znanstveno neodvisni in mednarodno priznani raziskovalci. Evropska liga proti revmatizmu (EULAR) je Centru za eksperimentalno revmatologijo podelila naslov EULAR-jevega centra odličnosti.

praviloma prihodnost klinično-raziskovalne medicine. Zato so inovativnost, odkrivanje neznanega v celični »dark matter«, premikanje meja znanja in spreminjanje idej v stvarne biomedicinske aplikacije izjemno katalitični profesionalni in osebni izzivi. Ti maksimalno zaživijo v interdisciplinarnih mednarodno premreženih akademskih okoljih. Znanstveno ustvarjanje v multidisciplinarnem prostoru na robu inovacije in neznanega je tudi unikaten intelektualni in umetniški užitek. Na primer pogled na celico kot materijo na stičišču fizike in biologije pri odkrivanju znotrajceličnih biomolekulskih dogodkov ter multiceličnih vedenjskih vzorcev tkiv.

Prof. dr. Alojz Ihan, dr. med., Inštitut za mikrobiologijo in imunologijo, alozj.ihan@mf.uni-lj.si

Iz dela zbornice

Za obdobje od 11. 6. do 12. 7. 2021

Zahvala zdravstvenim delavcem

Da bi prispevali k čim boljši obveščenosti prebivalcev vse Slovenije, kje se lahko cepijo brez naročanja, je Zdravniška zbornica Slovenije zbrala podatke in kot prva 11. 6. 2021 pripravila novinarsko konferenco o tem, kdaj in na katerih lokacijah ter v katerih cepilnih centrih so že znani termini za cepljenje brez vnaprejšnjega naročanja – t. i. dnevi odprtih vrat.

Poleg ministra so na konferenci sodelovali: predsednica Zdravniške zbornice Slovenije prof. dr. Bojana Beović, prim. doc. dr. Jernej Završnik, dr. med., spec., direktor Zdravstvenega doma dr. Adolfa Drolca Maribor, Edith Žižek Sapač, dr. med., spec., direktorica ZD Murska Sobota, in Doroteja Štruc, dipl. med. sestra, vodja cepilnega centra ZD Celje, ki so predstavili, kako so se centri organizirali za cepljenje nenaročenih pacientov in kako velik organizacijski in kadrovski napor je bilo cepljenje naročenih pacientov do sedaj, da je vse teklo gladko.

Novinarske konference se je udeležil tudi minister za zdravje Janez Poklukar, dr. med., ki se je med drugim zahvalil vsem zdravstvenim delavcem: **»Zato še enkrat vsem cepilnim centrom in zdravstvenim delavcem in vsem, ki se vključujejo (ne smemo pozabiti angažmaja lokalnih skupnosti), iskrena hvala.«**

Posnetek novinarske konference je dostopen na Youtube kanalu Zdravniške zbornice Slovenije.

Cepljenje brez naročanja

Na spletnih straneh Zdravniške zbornice Slovenije smo vse od petka, 11. 6. 2021, obveščali prebivalce, kje (v katerih cepilnih centrih) in kdaj (datum in ura, od kdaj do kdaj) poteka cepljenje brez vnaprejšnjega naročanja. Hvala vsem, ki ste nam pošiljali podatke. Ker večina cepilnih centrov zdaj redno ponuja to možnost, smo s tem obveščanjem sredi julija zaključili.

Cepljenje otrok in nosečnic

Zdravniška zbornica Slovenije je v torek, 15. 6., ob 17. uri pripravila javni posvet, namenjen

najširši javnosti, o cepljenju proti covidu-19 – s poudarkom na informacijah o cepljenju otrok od 12. leta naprej, nosečnic in doječih mater. Posvet je potekal po videopovezavi (Zoom). Na njem so sodelovali in na vprašanja udeležencev odgovarjali prof. dr. Janez Tomažič, dr. med., prof. dr. Mojca Matičič, dr. med., Denis Baš, dr. med., izr. prof. dr. Miha Lučovnik, dr. med., in izr. prof. dr. Nataša Toplak, dr. med.

Govorili so o tem:

- kakšne so lahko posledice prebolelega covid-19 pri otrocih,
- kdo so ranljive skupine med otroki za težji potek bolezni,
- zakaj je priporočljivo cepiti otroke od 12. leta naprej,
- kako je s cepljenjem nosečnic in kakšno tveganje zanje predstavlja covid-19,
- kako varno je cepivo za plod in ali so na voljo podatki, študije, kako je s cepljenjem doječih mamic,
- kaj vse že vemo o morebitnih neželenih učinkih cepiv proti covidu-19 in
- kateri so tisti znaki po cepljenju, na katere morate biti pozorni in obiskati zdravnika.

Dogodka se je udeležilo okoli 350 udeležencev. Posnetek je že dostopen na spletni strani, kjer so prav tako urejene hitre povezave do posameznih tematskih sklopov in odgovorov.

Soglasja pacienta za cepljenje

Zdravniška zbornica Slovenije je skupaj z združenji pediatrov pripravila pojasnila na vprašanja članov, povezana z domnevno obveznostjo podaje pisnega soglasja pacienta za cepljenje proti covidu-19.

Zbornica je namreč prejela vprašanja svojih članov, povezana z domnevno obveznostjo podaje pisnega soglasja pacienta za cepljenje proti covidu-19. Vprašanja so bila posledica dopisa Civilne iniciative slovenskih pravnikov (CISP), ki so ga prejeli člani zbornice.

Celotno pojasnilo si lahko ogledate na spletni strani zbornice (novica z datumom 2. 7. 2021).

Nastopanje zdravnikov v javnosti

Zdravniška zbornica je 27. 6. 2021 organizirala večerno strokovno druženje s prof. dr. Bojano Beović. Gost tokratnega druženja je bil Peter Golob, dr. med., univ. dipl. prav., predsednik Odbora za pravno-etična vprašanja pri ZZS, ki je spregovoril o etični odgovornosti zdravnika pri nastopanju v javnosti. Posnetek celotnega druženja si lahko ogledate na <https://www.youtube.com/watch?v=rdECIM8Jilc>

Novo soglasje k višini šolnine

Minister, pristojen za zdravje, je dne 21. 6. 2021 izdal soglasje k višini šolnine za specializacije samoplačnikov, specializacije z znanim plačnikom in stroškom specialističnega izpita, ki jih je določila Zdravniška zbornica Slovenije dne 17. 3. 2021. S tem je prenehalo veljati soglasje, izdano v letu 2010. Na podlagi novega soglasja so stroški samoplačnikov, specializacij z znanim plačnikom in stroški specialističnega izpita enaki višini sredstev, opredeljenih v pravilniku, ki določa višino sredstev za specializacije za potrebe mreže javne zdravstvene službe, ki se zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije.

Z navedenim pravilnikom, ki je v veljavi od 5. 3. 2021, je prišlo do spremembe izplačila honorarjev za koordinatorje specializacij in nadzornike kakovosti, zvišal pa se je strošek specialističnega izpita, ki po novem znaša 1.900 evrov na specializanta. Izdano je tudi soglasje v delu, ki se nanaša na obračunavanje dodatnega prispevka Zdravniški zbornici Slovenije za vodenje specializacij v višini 75,00 evrov na mesec, plačilo za ta namen pa mora biti jasno razvidno. V zvezi z novo izdanim soglasjem specializante in plačnike specializacij obveščamo, da ste že oz. boste s strani Zdravniške zbornice Slovenije v podpis prejeli anekse k obstoječim

pogodbam o izvrševanju medsebojnih obveznosti pri vodenju specializacije.

Besedilo celotnega soglasja je dostopno na spletni strani zbornice (novica z datumom 6. 7. 2021).

Tuji nazivi

Za vse imetnike tujih (v tujini pridobljenih) nazivov oziroma strokovnih ali znanstvenih naslovov velja, da lahko te nazive in naslove uporabljajo v Republiki Sloveniji v izvorni obliki v skladu s predpisi države izvora listine o izobraževanju (oziroma v njihovi transkripciji).

Zbornica je pri preverjanju točnosti in ažurnosti podatkov v registru zdravnikov ugotovila, da je pri nekaterih članih, ki so si pridobili tuji naziv oziroma strokovni ali znanstveni

naslov in to sporočili zbornici za namen vnosa v register zdravnikov, neustrezno (zgolj s kratico) navedeno ime države izvora listine o izobraževanju. Zbornica je zato popravila te navedbe in imena **držav izvora listin o izobraževanju zapisala s celim imenom ter v slovenskem jeziku.**

Več informacij o tem vam je na voljo na spletnih straneh centra ENIC-NARIC na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport.

Pooblastila napotnega zdravnika

Z namenom, da ne bi prihajalo do nejasnosti, je Oddelek za pravne zadeve Zdravniške zbornice pripravil pregled pravne ureditve pooblastil, ki

Davčna številka – enolični identifikator osebe

V registru članov vodimo vaše osebne podatke, v sklopu katerih naj bi imeli tudi enolični identifikator osebe, kot je davčna številka. Zbornica sicer vodi za vas enolični identifikator, ki je ID zdravnika – vaša članska številka. **Ker se bo Zdravniška zbornica Slovenije vključila v storitev SI-PASS kot ponudnik atributov (register zdravnikov in zobozdravnikov), pa potrebujemo enolični identifikator osebe – davčno številko.**

Vljudo vas prosimo, da preverite na svojem osebem profilu na spletni strani zbornice pod kategorijo »Splošni podatki« – »e-poslovanje« – »Davčna št.«, ali je vaša davčna številka v registru zabeležena. **Če je ni, vas prosimo, da jo vnesete.**

E-poslovanje

VEP-naslov 97724602@E-UPRAVA.SI

Davčna št. Ni podatka

Po vnosu morate spremembo še potrditi z naslednjim gumbom:

Pošilj spremembo podatkov

Dostop do profila je na povezavi: <https://www.zdravniskazbornica.si/> profil z vpisom uporabniškega imena in gesla.

Če še nimate uporabniškega imena in gesla za prijavo v zaprte strani zbornice, nam pišite na e-naslov: podpora@zsz-mcs.si in vam ju bomo posredovali.

ga lahko preberete v 617. Biltenu ali na spletni strani Zdravniške zbornice (novica z datumom 16. 6. 2021). Pripravljeno pojasnilo podaja odgovore na naslednji vprašanji:

Ali lahko izvajalec zdravstvene dejavnosti na sekundarni oz. terciarni ravni spremeni stopnjo nujnosti na napotnici? in Kakšna »pooblastila« ima izvajalec zdravstvene dejavnosti na sekundarni oz. terciarni ravni v javni mreži na podlagi izdane napotnice?

Odredba o začasnih ukrepih

Pripravnike, sekundarije in specializante obveščamo, da je dne 1. 7. 2021 prenehala veljati Odredba o začasnih ukrepih na področju izvajanja pripravništva, sekundariata in specializacije v času obvladovanja nalezljive bolezni covid-19, na podlagi katere je bil delodajalcem omogočen vpoklic pripravnikov, sekundarijev in specializantov z namenom zagotovitve zadostnih kadrovskega zmogljivosti pri javnih zdravstvenih zavodih za opravljanje zdravstvene dejavnosti v času obvladovanja nalezljive bolezni covid-19.

Navedena odredba je predstavljala tudi podlago za ustrezno podaljšanje

usposabljanja, če se pripravnikom, sekundarijem in specializantom v obdobju veljavnosti odredbe delo, ki ni potekalo po programu usposabljanja, ni moglo upoštevati v program usposabljanja.

V primeru, da za čas veljavnosti odredbe in iz razlogov, ki izhajajo iz odredbe, pripravniki, sekundariji in specializanti dela niste opravljali po programu usposabljanja, boste lahko pri zbornici zaprosili za podaljšanje programa usposabljanja, in sicer za delo, ki ste ga opravljali v obdobju do vključno 30. 6. 2021.

Javni razpis specializacij

Vlogo za nezasedena mesta za specializacije v javnem razpisu specializacij je bilo mogoče oddati še 9. 7. 2021. Nato sta se s tem dnem Prvi javni razpis specializacij zdravnikov 2021 za posamezne izvajalce in za območje celotne države ter Prvi javni razpis specializacij zdravnikov 2021 za posamezna specialistična področja z znanim plačnikom zaprla.

Nov razpis specializacij za doktorje medicine in doktorje dentalne medicine bo predvidoma objavljen jeseni, so sporočili z Ministrstva za zdravje.

Odziv na iniciativo slovenskih pravnikov

Zdravniška zbornica Slovenije je 14. 7. 2021 pripravila Pojasnila v zvezi še z novimi zapisi Civilne iniciative slovenskih pravnikov (CISP). CISP je namreč kljub pojasnilom, ki jih je zbornica z združenji pediatrov pripravila 2. 7. 2021 kot odziv na njihov prvi zapis, nadaljeval z zavajajočim »zastraševanjem« zdravnikov. Ob tem zdravnikom svetujemo, naj se ne odzivajo na (morebitne nove) zapise CISP, saj je njihova vsebina očitno zavajajoča.

Zbornica ponovno izpostavlja, da imajo cepiva proti covidu-19, s katerimi se v Sloveniji izvaja cepljenje, res pogojno dovoljenje za promet (angl. *Conditional Marketing Authorisation*), vendar pa to ne pomeni, da zdravnik, ki cepi s temi cepivi, izpolni zakonske znake katerekoli kaznivega dejanja – cepiva zgolj zaradi svoje »pogojnosti« niso nepreverjena ali eksperimentalna. Če bo torej zaradi cepljenja s temi cepivi, ki ga je zdravnik opravil *lege artis*, prišlo do nezaželenih stranskih učinkov (npr. hudo poslabšanje zdravja pacienta), na katere je zdravnik v okviru pojasnilne dolžnosti opozoril pacienta, to ne bo imelo za posledico kazensko-pravne odgovornosti zdravnika.

Tudi za obstoj odškodninske odgovornosti je med drugim potreben element protipravnosti, ki bo v primeru *lege artis* opravljenega cepljenja odsoten. Zdravilo oz. cepivo, ki ima pogojno dovoljenje za promet (angl. *Conditional Marketing Authorisation*), je po svoji naravi še vedno zdravilo oz. cepivo, s katerim se lahko zdravi paciente, pri čemer, kot za druga zdravila oz. cepiva, veljajo enake obveznosti zdravnika.

V pravnem pojasnilu, ki ga je pripravil Oddelek za pravne zadeve, je izpostavil, da če zdravnik pri cepljenju s cepivi proti covidu-19, s katerimi se v Sloveniji izvaja cepljenje, ravna *lege artis* ter opravi svojo pojasnilno dolžnost (pri tem ponovno izpostavljam, da ni treba, da je soglasje

Obvestilo: Sporočite nam, če želite revijo Isis morda prejemati le v e-obliki

Na Zdravniški zbornici Slovenije želimo vsem članom omogočiti, da revijo Isis berete na način, kot vam je najbolj všeč in priročno. Eni revijo berete le v tiskani obliki, drugi le v elektronski, nekateri v obeh oblikah. Če revijo berete le v elektronski obliki, vas vabimo, da nam sporočite, da revije v tiskani obliki ne bi več prejemali, saj smo tako hkrati odgovorni tudi do okolja.

To lahko uredite v svojem profilu ali pa nam pošljite sporočilo na anamarija.mustafai@zss-mcs.si z obveznim pripisom: Revijo Isis želim prejemati le v e-obliki na e-naslov (in navedete vaš e-naslov, na katerega želite, da vam redno vsak mesec pošljemo povezavo do e-revije, ki je tudi e-naslov, na katerega sicer prejemate vsa zbornična obvestila).

Prav tako nam lahko vsi, ki domov prejemate več tiskanih izvodov revije Isis, ker je v družini več zdravnikov, na zgornji e-naslov sporočite, če bi želeli prejemati le en izvod na družino.

Hvala vam!

pacienta v pisni obliki), je njegovo dejanje povsem zakonito, **zato ne more biti niti kazensko pravno niti odškodninsko odgovoren, kot to zavajajoče navaja v svojem novem dopisu CISP.**

Celotno pojasnilo je objavljeno na spletni strani med obvestili (dne 14. 7. 2021).

Zakon o nujnih ukrepih v zdravstvu

Državni zbor je 7. 7. 2021 sprejel Zakon o nujnih ukrepih na področju zdravstva (v nadaljevanju: ZNUPZ). Oddelek za pravne zadeve je pripravil pregled pomembnih delov ZNUPZ, ki neposredno oz. posredno vplivajo na člane zbornice:

1. Odstop od pogoja treh oz. petih let delovnih izkušenj za odgovornega nosilca zdravstvene dejavnosti

12. člen ZNUPZ ureja trajni odstop od pogoja treh oz. petih let delovnih izkušenj, ki ga za odgovornega nosilca zdravstvene dejavnosti določa Zakon o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, s spremembami; v nadaljevanju: ZZDej). 12. člen ZNUPZ tako določa:

(1) Ne glede na prvo alinejo petega odstavka 3.a člena Zakona o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 23/08, 58/08 – ZZdrS-E, 77/08 – ZDZdr, 40/12 – ZUJF, 14/13, 88/16 – ZdZPZD, 64/17, 1/19 – odl. US, 73/19, 82/20, 152/20 – ZZUOOP in 203/20 – ZIU-POPDVE; v nadaljnjem besedilu: ZZDej) se šteje, da odgovorni nosilec zdravstvene dejavnosti izpolnjuje pogoj iz prve alineje petega odstavka 3.a člena ZZDej, če izpolnjuje pogoje za samostojno opravljanje dela v zdravstveni dejavnosti iz 64. člena ZZDej oziroma pogoje za samostojno opravljanje zdravniške službe iz zakona, ki ureja zdravniško službo.

(2) Ukrep iz prejšnjega odstavka začne veljati 1. julija 2021.

Člane zbornice v zvezi s tem pogojem spominjamo, da je Zakon o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi posledic drugega vala epidemije COVID-19 (Uradni list RS, št. 203/20, s spremembami; v nadaljevanju: ZIUPOPDVE) začasno črtal pogoj delovnih izkušenj za odgovornega nosilca zdravstvene dejavnosti. Od 31. 12. 2020 do 30. 6. 2021 se je štelo, da odgovorni nosilec zdravstvene dejavnosti izpolnjuje pogoj iz prve alineje petega odstavka 3.a člena ZZDej, če izpolnjuje pogoje za samostojno opravljanje dela v zdravstveni dejavnosti iz 64. člena ZZDej oz. pogoje za samostojno opravljanje zdravniške službe iz zakona, ki ureja zdravniško službo. Medtem ko je ZIUPOPDVE zgolj začasno odstopil od navedene določbe, je ZNUPZ od nje odstopil trajno.

2. Javni razpis za skrajševanje čakalnih dob

ZNUPZ podobno kot Zakon o začasnih ukrepih za omilititev in odpravo posledic COVID-19 (Uradni list RS, št. 152/20; v nadaljevanju: ZZUOOP) določa, da se za namen zmanjševanja števila čakajočih pacientov nad najdaljšo dopustno čakalno dobo, ki je zlasti posledica ukrepov omejevanja in preprečevanja širjenja virusa SARS-CoV-2, izvede nacionalni razpis za izboljševanje dostopnosti do zdravstvenih storitev, pri čemer je določil, da se nacionalni razpis izvede v letu 2021 in 2022. Nacionalni razpis in postopek njegove izvedbe je urejen v 38. do 40. členu ZNUPZ, pri čemer izpostavljamo, da je v okviru zakonodajnega postopka zaradi amandmaja Poslanske skupine Stranke Alenke Bratušek prišlo do spremembe predloga ZNUPZ tako, da se bo v postopku javnega razpisa dalo prednost javnim zdravstvenim zavodom. Vrstni red v javnem razpisu, po katerem bi se (glede na zmogljivosti) izbiralo izvajalce za skrajševanje čakalnih dob, prijavljene na razpis, je naslednji: 1. javni zdravstveni zavodi, 2. koncesionarji in 3. zasebniki (40. člen ZNUPZ).

Zbornica izpostavlja, da po njenem mnenju ni razumnega razloga za to, da imajo prednost pri izbiri javni zdravstveni zavodi – v postopek skrajševanja čakalnih dob na podlagi javnega razpisa bi se moralo pod enakimi pogoji vključiti tako javne zdravstvene zavode kot zasebne izvajalce zdravstvene dejavnosti (s koncesijo ali brez nje).

V zvezi z izvajanjem javnega razpisa velja izpostaviti še določbo sedmega odstavka 39. člena, ki omogoča možnost dodatnega finančnega nagrajevanja zaposlenih v javnih zdravstvenih zavodih, ki so vključeni v izvajanje storitev iz nacionalnega razpisa. Ne glede na določbe zakona, ki ureja sistem plač v javnem sektorju, so namreč zaposleni v javnih zdravstvenih zavodih, ki so vključeni v izvajanje storitev iz nacionalnega razpisa, lahko upravičeni do delovne uspešnosti iz naslova nacionalnega razpisa, največ v višini 50 odstotkov osnovne plače, če to omogočajo sredstva, prejeta iz nacionalnega razpisa. Direktor ali oseba, ki pri delodajalcu izvršuje pravice in dolžnosti delodajalca, sprejme sklep o izplačilu in višini delovne uspešnosti iz naslova nacionalnega razpisa za posameznega zaposlenega.

3. Dodatek za specializacijo iz družinske medicine

23. člen ZNUPZ določa izplačevanje dodatka v višini 20 % urne postavke za vse zdravnike, ki jim je bila odobrena specializacija iz družinske medicine na podlagi nacionalnega razpisa ali na podlagi razpisa za izvajalca v letih 2021 in 2022. Ukrep velja za navedene zdravnike specializante do zaključka njihove specializacije. Sredstva za financiranje dodatka se zagotovijo v proračunu Republike Slovenije.

4. Začasni prenos programa

43. člen ZNUPZ ureja ukrep začasnega prenosa programa. Skladno s 43. členom ZNUPZ lahko ZZS, če ugotovi, da javni zdravstveni zavod ali drug izvajalec zdravstvene dejavnosti, ki ima sklenjeno pogodbo z ZZS, ne

uspe realizirati (delno ali v celoti) obsega programa zdravstvene dejavnosti do 30. 6. pogodbenega leta, do 31. 8. pogodbenega leta s pogodbo začasno prenese del ali celotni obseg programa zdravstvene dejavnosti na drug javni zdravstveni zavod ali izvajalca zdravstvene dejavnosti.

Seznam vrst zdravstvene dejavnosti oz. zdravstvenih storitev, za katere je mogoč začasni prenos programa, vsako leto določi ZZZS do 31. 7. Na podlagi tega seznama ZZZS v desetih dneh od določitve seznama objavi javni poziv. Na javni poziv, ki bo objavljen na spletni strani ZZZS, se lahko prijavijo javni zdravstveni zavod, drug

zavod in organizacija, ki opravljajo zdravstveno dejavnost, oz. zasebni zdravstveni delavec, ki ima dovoljenje za opravljanje zdravstvene dejavnosti, ki je bilo izdano do dne objave javnega poziva, in opravlja vrsto zdravstvene storitve na dan objave javnega poziva.

Začasni prenos programa se uredi le s sklenitvijo dodatka k pogodbi iz 65. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, če se program začasno prenese na javni zdravstveni zavod, drug zavod ali organizacijo, ki opravlja zdravstveno dejavnost, oz. zasebnega zdravstvenega delavca, ki ima sklenjeno pogodbo z ZZZS.

Ukrep začasnega prenosa programa velja za pogodbeni leti 2021 in 2022.

5. Začetek veljavnosti ZNUPZ

Zakon je bil v Uradnem listu objavljen 13. 7. 2021 in je začel veljati naslednji dan po objavi.

Oddelek za pravne zadeve

O dobrih praksah cepilnih centrov

Zdravniška zbornica Slovenije je 8. 7. 2021 pripravila **2. strokovni posvet o dobrih praksah cepilnih centrov pri cepljenju proti covidu-19**. V uvodu je **prof. dr. Bojana Beović** predstavila aktualne informacije o cepljenju in kaj pričakovati jeseni glede na podatke o precepljenosti ter izkušnje iz tujine.

Nato je dobre prakse predstavilo pet cepilnih centrov: **asist. dr. Katarina Rednak Paradiž, strokovna direktorica**, in **dr. Helena Poličnik** iz ZD Velenje sta predstavili sistem **aktivnega vabljenja na cepljenje vse od začetka ter cepljenje v podjetjih**; **Simona Peternel** iz ZD Bohinj je povedala, kako je pri njih potekalo **vabljenje po pošti s črtno kodo in kaj jim je takšen način olajšal**; **Sonja Kraševc** iz ZD Cerknica je spregovorila o tem, **kako so organizirali cepilne dneve in kakšna je bila organizacija cepilne ekipe za več ambulant**; **Edith Žižek Sapač, direktorica** ZD Murska Sobota, je predstavila prve zelo dobre rezultate in izkušnje z mobilno cepilno enoto; **prim. Simona Repar Bornšek**, vodja organizacije in koordinacije cepilnega centra Zdravstvenega doma Ljubljana, ki se je oglasila neposredno iz cepilnega centra, pa je povedala, kako trenutno poteka delo v največjem centru, in napovedala **spremembo lokacije cepilnega centra 16. 7. 2021 – selitev z GR na Metelkovo**. Nato je sledila razprava.

Na koncu se je prof. dr. Bojana Beović vsem zahvalila za izjemno delo in prizadevanje cepilnih centrov, da ljudem olajšajo in približajo dostop do cepljenja proti covidu-19.

Delovni sestanek z MZ

Predsednica Zdravniške zbornice Slovenije prof. dr. Bojana Beović in generalna sekretarka Tina Šapec sta se v sredo, 7. 7. 2021, sestali na delovnem sestanku z Ministrstvom za zdravje (MZ), da bi spregovorili o aktualnih odprtih zadevah.

Sestanka, ki je potekal na zbornici, so se z MZ udeležile mag. Marija Magajne, generalna direktorica Direktorata za zdravstveno varstvo, mag. Mateja Radej Bizjak, vodja Sektorja za upravno-pravne zadeve, in mag. Bernarda Kociper, vršilka dolžnosti vodje Sektorja za organizacijo zdravstvenega varstva. Vsebina zdaj že ustaljenih rednih srečanj so bile odprte zadeve:

- prenos strokovnih izpitov z MZ na zbornico,
- preverjanje znanja slovenskega jezika za tuje zdravnike (oblikovanje izpita in izpitne komisije na način, da je en član s SAZU/FF, en zdravnik in en z MZ),
- pobuda za spremembo ZZDej – koncesije,
- pravilniki, ki čakajo na soglasje ministra, in
- še nekaj odprtih vprašanj, kjer zbornica še čaka na odgovore MZ na poslana dopise.

Delovna skupina za spremljanje in ozaveščanje strokovne in splošne javnosti o nevarnosti onesnaženega okolja za zdravje ljudi

Marina Praprotnik za Delovno skupino za spremljanje in ozaveščanje strokovne in splošne javnosti o nevarnosti onesnaženega okolja za zdravje ljudi

Delovno in življenjsko okolje v veliki meri vplivata na naše zdravje. Čisto okolje ima na zdravje ugoden vpliv, onesnaženo okolje pa lahko povzroča številne bolezni. Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije je onesnažen zrak vzrok za več kot 4,2 milijona primerov smrti letno zaradi kapi, srčnih obolenj, pljučnega raka in drugih bolezni. To ga uvršča med poglobitve dejavnike tveganja za prezgodnjo smrt.

Onesnaževala se lahko nahajajo v zraku, vodah ali v zemlji (zemljini). Lahko so antropogenega izvora (industrija, promet, kurišča fosilnih goriv, sežigalnice, sosežigalnice) ali pa nastajajo iz naravnih virov, kot so požari, vulkanski dim, pelodi.

Večina onesnaževal deluje kot »tih ubijalec«, saj so koncentracije pogosto dovolj nizke, da ne povzročajo takojšnjega in očitnega vpliva na zdravje, ampak gre za dolgotrajni proces. Bolezen se lahko pojavi šele po večletni ali celo desetletni izpostavitvi onesnaževalom, zaradi česar etiološka povezava ni vedno lahko dokazljiva.

Ker sta človekovo zdravje in okolje neločljivo povezana, se zdravniki zavzemamo za zdravo okolje in odločno nasprotujemo onesnaževanju okolja z nevarnimi kemikalijami in drugimi dejavniki onesnaževanja okolja, ki škodujejo zdravju. Zavzemanje za čisto okolje in ozaveščanje o njegovem pomenu za zdravje je skladno tudi s Kodeksom zdravniške etike.

V letu 2020 sta skupina 593 zdravnikov in Skupščina Zdravniške zbornice Slovenije pozvali odločevalce k odgovornemu pristopu do okolja in upoštevanju načela previdnosti pri odločitvah, povezanih z okoljem. Z množičnim in odmevnim

pozivom smo zdravniki jasno pokazali veliko skrb in željo po sodelovanju pri razreševanju problemov, povezanih z onesnaženim okoljem in zdravjem ljudi.

Ob tem in drugih podobnih dogodkih je postalo jasno, da v naši družbi manjka vezni člen med ljudmi, ki imajo znanje o vplivu onesnaževal na zdravje ljudi, in tistimi, ki sprejemajo odločitve, ki vplivajo na naše okolje in posledično zdravje.

Skupina zdravnikov, ki smo prepoznali ta izziv in odgovornost, smo Izvršilnemu odboru Zdravniške zbornice Slovenije poslali prošnjo za ustanovitev delovne skupine, ki bi spremljala, opozarjala in ozaveščala strokovno in splošno javnost o okoljskih tveganjih in vplivu onesnaženega okolja na zdravje ljudi. Menimo namreč, da je ustanovitev takšne skupine moralna in etična dolžnost medicinske stroke, saj vemo, koliko nepotrebnih žrtev smo v Sloveniji že imeli zaradi neodgovornega ravnanja z nevarnimi onesnaževali.

Izvršilni odbor ZZS je na svoji 104. seji maja 2021 sprejel sklep št: 17/6/2021 o imenovanju Delovne skupine za spremljanje, opozarjanje in ozaveščanje o nevarnostih onesnaženega okolja za zdravje.

S svojim znanjem, nasveti in drugimi aktivnostmi želimo ozaveščati javnost o neugodnih in škodljivih vplivih onesnaženega okolja na zdravje vseh prebivalcev ter spodbujati odločevalce pri oblikovanju takšne okoljske politike, ki bo okolje varovala v največji možni meri.

Ustanovitev skupine je v Sloveniji novost, v številnih drugih državah pa imajo nevladne prostovoljno organizirane skupine zdravnikov,

ki opozarjajo javnost in predvsem politične odločevalce na nevarnost za zdravje zaradi onesnaženega okolja, že dolgoletno tradicijo.

Ena med njimi, iz Utaha, ZDA, »Zdravniki Utaha za zdravo okolje«, je v svojem delovanju zelo aktivna. Osnova za njihovo delovanje so znanstvene raziskave. Prepričani so, da je razvoj tehnologije danes na tako visoki ravni, da se lahko številne dejavnosti, povezane z okoljem, opravljajo na način, ki le malo ali nič ne onesnažuje okolja, in da mora biti skrb za zdravje ljudi na prvem mestu.

Kanadsko združenje zdravnikov za okolje, »Canadian Association of Physicians for the Environment-CAPE«, na prvo mesto postavlja zdravje in dobrobit ljudi brez izjeme in so prepričani, da se je treba aktivno boriti proti klimatskim spremembam.

Avstralsko združenje »Doctors for the Environment Australia – DEA« je prostovoljna organizacija zdravnikov, ki promovirajo zdrav življenjski slog in skrb za okolje. Komentira državne strategije o omejitvi onesnaževanja, svetuje, predlaga ... DEA želi pomagati soustvarjati takšne socialne in politične razmere, ki bodo v največji meri nagovarjale tiste okoljske teme, ki imajo vpliv na zdravje. Svoje poslanstvo izvajajo preko izobraževanja, svetovanja in organiziranja različnih akcij za laično javnost ter politične odločevalce. Med odmevnimi dogodki za spodbujanje zdravega življenjskega sloga je bila organizacija kolesarjenja po Melbournu. Izjava znane in priljubljene zdravnice kot »Kolesarjenje v službo namesto vožnja z avtomobilom me ohranja zdravo in je dobra tudi za ostale ljudi, ker zmanjšuje onesnaževanja okolja«, ki so jo objavili na družbenih in ostalih medijih, je naletela na zelo pozitiven odziv med ljudmi.

Leta 1990 je bilo ustanovljeno Mednarodno združenje Zdravniki za okolje (ISDE). To je nevladna neprofitna okoljska organizacija, ki združuje organizacije iz več kot 35 držav. Člani so zdravniki specialisti različnih strok, kliniki in raziskovalci, ki se zavedajo,

kakšen vpliv imajo ekološki problemi na naše zdravje. Glavni namen delovanja je spodbujanje zdravega življenjskega sloga v zdravem okolju. Pozivajo prebivalce, vlade in politike vsega sveta k odgovornemu in spoštljivemu odnosu do narave in samih sebe z zmanjšanjem nepotrebne onesnaževanja okolja.

Ustanovitev Delovne skupine za spremljanje in ozaveščanje strokovne in splošne javnosti o nevarnosti onesnaženega okolja za zdravje ljudi smo predlagali naslednji zdravniki in člani ZZS:

- izr. prof. dr. Metoda Dodič - Fikfak, dr. med., predstojnica Kliničnega inštituta za medicino dela prometa in športa, Univerzitetni klinični center Ljubljana,
- izr. prof. dr. Miran Brvar, dr. med., vodja Centra za klinično toksikologijo in farmakologijo, Interna klinika, Univerzitetni klinični center Ljubljana,
- Nevenka Mlinar, dr. med., družinska zdravnica v Desklah, prvopodpisnica Zdravniškega poziva k bolj odgovornemu pristopu do okoljske problematike,
- mag. Marina Praprotnik, dr. med., Služba za pljučne bolezni, Pediatrična klinika, Univerzitetni klinični center Ljubljana,
- Ana Mavrič, dr. med., specializantka javnega zdravja.

Člani delovne skupine bomo delo izvajali brezplačno, kot naš prispevek k izboljšanju življenja in zdravja ljudi. Sestajali se bomo preko videokonferenčnih sistemov in čim prej, ko bodo epidemiološke razmere to dopuščale, tudi »v živo«. Posamezni člani delovne skupine bomo na mesečni ravni ali glede na potrebe tudi pogosteje pripravili poglobljeno analizo najaktualnejših tem, ki vplivajo na okolje. Prispevke bomo objavljali na spletnih in v tiskanih medijih.

Sogovornike bomo iskali tudi med politiki, če bomo ocenili, da lahko naše znanje prepreči onesnaževanje okolja. Vsem mora biti jasno, da je okolje last in odgovornost nas vseh,

da je neločljivo povezano z zdravjem in da zato terja trajnostno razmišljanje ozaveščenih politikov.

V delovno skupino vabimo vse zdravnike, ki menite, da lahko zgornji program dopolnite in naredite nekaj koristnega zase in za svoje bolnike. Če ste se v domačem okolju ali na delovnem mestu srečali z onesnaževanjem okolja in bi radi na to vplivali, lahko to sedaj storite tudi v sklopu Delovne skupine za spremljanje, opozarjanje in ozaveščanje o nevarnostih onesnaženega okolja za zdravje.

Vprašanja, predloge in prijave lahko pošljete na e-naslov: marina.praprotnik@kclj.si.

**Mag. Marina Praprotnik, dr. med.,
Delovna skupina za spremljanje in
ozaveščanje strokovne in splošne
javnosti o nevarnosti onesnaženega
okolja za zdravje ljudi**

Hrvaške medicinske fakultete

Anton Mesec

Hrvaško ministrstvo za znanost in visoko šolstvo je lani odobrilo študij medicine na Hrvaški katoliški univerzi. Le-ta je bila ustanovljena leta 2006 in se je že uveljavila na področju humanističnih znanosti. S študijem medicine naj bi začeli v šolskem letu 2021/22, predviden je vpis 43 študentov, študij bo trajal 6 let s predpisano realizacijo 360 ECTS-točk, letna šolnina pa znaša 38.000 kun. Izbrani dekan – sicer redni profesor psihiatrije – bodočim študentom obljublja, da »ne bodo le številke, ampak edinstveni in unikatni«. Ustanovitelji obljubljaajo

inovativen program, ki bo temeljil na humanističnih vidikih medicine. Pričakujejo veliko zanimanje maturantov, pa tudi številne komentarje iz akademskih krogov – tako glede kurikula kot potrebe po novih učnih ustanovah.

Komentar: Je kar lahko razumeti vznemirjenje med odgovornimi za študij medicine pri sosedih, saj imajo probleme že z nastajanjem Medicinske fakultete v Puli.

Vir: *Liječničke novine št. 200, junij 2021*

Prof. dr. Anton Mesec, dr. med., Ljubljana,
antonmesec@gmail.com

Kratko in informativno – MEDICINA

Prevod in priredba: Marjan Kordaš

Covid-19: Singapur dovolil test za analizo dihanja

BreFence Go Covid-19 Breath Test System ugotovi hlapne organske spojine (VOC – volatile organic compounds) v izdihanem zraku kot biomarker za okužbo s covidom-19. Rezultat je na voljo v manj kot eni minuti; potrditev sledi s testom PCR. V ta namen mora oseba pihati v enosmerni ustnik; izdihani zrak gre v masni spektrometer. Testni sistem, ki je bil pred kratkim dovoljen v Singapurju, je razvilo podjetje *Breathonix*, ki so ga ustanovili absolventi National University of Singapore.

Senzorski obliž ugotovi covid-19

Z zveznim merjenjem telesne temperature in njene krivulje prek *Near Field Communication* se lahko pri okuženih s covidom-19 bolezen ugotovi še pred pojavom znakov in simptomov.

V študiji na Medicinski univerzi Gradec (univ. prof. dr. R. Krause, Univerzitetna klinika za interno medicino) se je učinkovitost 24-urnega obliža – ki ga je razvilo podjetje *SteadySense* v Gradcu – potrdila. Obliž je kot medicinski izdelek že dobil dovoljenje za uporabo, sprva v bolnišnicah in domovih za nego.

Miokarditis po cepljenju proti covidu-19: CDC preiskuje

Ameriški zdravstveni organ CDC (Centers for Disease Control and Prevention) preiskuje primere miokarditisa pri mladih ljudeh po imunizaciji z mRNA-vakcinami. Miokarditis se je pojavil pri mladih moških, potem ko so bili drugič cepljeni. Števila obolelih in starosti CDC ni objavil. V ZDA proti covidu-19 cepijo že otroke in mladostnike.

Vir: *Österreichische Ärztezeitung št. 11, 10. junij 2021*

Akad. prof. dr. Marjan Kordaš,
dr. med., Ljubljana, marjan.kordas@mf.uni-lj.si

Digitalizacija in digitalni diagnostični postopki v zobozdravstvu

18. september 2021

Na zbornici ponovno vzpostavljamo izobraževanja za člane v živo. Po virtualni hibernaciji si želimo ponovnih osebnih srečanj, ki nas povezujejo in bogatijo. V septembru organiziramo seminar z naslovom **Digitalizacija in digitalni diagnostični postopki v zobozdravstvu**. Po letu in pol večjih in manjših zaprtij javnega življenja smo spoznali, da je digitalna tehnologija nehote postala naš vsakdan. Na nas je, da se prilagodimo novonastalim razmeram in jo čim bolj pametno in smiselno vključimo v naše življenje in delo.

Izobraževanje smo zastavili kar se da interaktivno. Povabljeni boste k razpravi s svojimi vprašanji in komentarji. Z osvetlitvijo dejstev bomo odprli prostor za konstruktivno debato, s katero bomo skupaj zastavili pot v vzpostavitev digitalizacije v naših ambulantah.

Zagotovite si mesto za ogled seminarja v živo s čim prejšnjo prijavo! Mesta so omejena.

Vabljeni!

Beti Kruljc Korelc, dr. dent. med., vodja programskega odbora

V prvem delu seminarja bomo prikazali **pogled in uporabo novih tehnologij** ter digitalizacijo v ožjem strokovnem smislu. Razprava bo tekla o uporabi sodobne računalniške tehnologije v endodontiji, protetiki, implantologiji, ortodontiji, telemedicini in drugje.

V drugem delu se bomo poglobili v **digitalizacijo naših papirjev** oz. kartotek in drugih podatkov, ki jih zbiramo in posredujemo pri našem delu. Razgrnili bomo prednosti in slabosti ter predvsem pasti in ovire pri vzpostavljanju takega sistema.

V tretjem delu bo govora o **digitalnih diagnostičnih postopkih** pri našem delu. Poleg predstavitve v tehničnem smislu bodo podane tudi pravne smernice zanje ter objektivna ocena prednosti in slabosti lastnih aparatov za digitalno diagnostiko.

Udeležba bo štela tudi za **kreditne točke**.

Kotizacija: 50€ (z ddv)

Več informacij, program srečanja in možnost prijave najdete na:

www.domusmedica.si

Komentar k zapisom

Isis, avgust-september 2021, št. 8-9

Marjan Kordaš

Str. 3, Uvodnik: Dobro je, da isti(!) zdravnik lahko primerja dva sistema. In še boljša je predstavitev dogajanja, kaj je (lahko) vzrok in kaj posledica.

Str. 8, K naslovnici, dr. Mojca Frank Bertonec: Dobra znanstvena zgodba, a še boljši opis *znanstvenega nomadstva*. Kruto tekmovalno okolje, usmerjeno v selekcijo. Kratkoročno zagotovo koristno, dolgoročno pa pogubno.

Str. 16, Odziv na iniciativo slovenskih pravnikov: Očitno je zdaj že vsak slovenski kurc (oprostite, ampak to je edini ustrezen izraz) prepričan, da se lahko vmešava v delo zdravnikov!

Str. 26, Ali je odločitev Ustavnega sodišča lahko pravni absurd?: Čestitam, dr. Dovnik. Tudi jaz sem mislil, da gre pri US za pravičnost. In zdaj ugotavljava, da se motiva – oba!

Str. 28, Neoptimalno zdravstveno vodenje bolnikov: Trditev o primerni zdravstveni obravnavi bolnikov je samo fraza, ki jo vedno znova ponavlja politika.

Str. 50, S knjižne police: Naj obračam tako ali drugače, prof. Kanoni mi je nepozaben. Tudi zato, ker sem izpit začel ob 14h popoldne, končal pa ob 23h ponoči.

Str. 54, Srce: To pa je ena sama poezija; ena najboljših, kar sem jih bral. Ne le o angelu varuhu, temveč tudi o bližini med žensko in moškim.

Str. 57, Dulce et utile: To o Brionih sem že vedel, ostalega pa ne. Imeniten sprehod skozi preteklost. Prebrati velja tudi napis na spominski plošči na str. 60.

Str. 64, Zavodnik: Za vprašanjem o starosti se lahko skriva karkoli. Odgovor pa je življenje vprašanega. In ne verjamem, da bi bilo mogoče z zdravniško izkaznico zagotoviti si prijazno obravnavo v zdravstvu.

Akad. prof. dr. Marjan Kordaš, dr. med., Ljubljana,
marjan.kordas@mf.uni-lj.si

Odprto pismo gospe predsednici prof. dr. Bojani Beović

Eldar M. Gadžijev

Spoštovana gospa predsednica!

Kot star upokojen kirurg, ki pa sem vendarle v aktivnem obdobju storil kar veliko, tako na področju kirurgije kot tudi našega stanu, si vam drznem povedati svoje misli ob dogajanjih v tem čudnem času.

Veliko vas vidim v medijih in poslušam. Ob tem se vas spomnim iz svojih aktivnih let in vem, da je bilo sodelovanje z vami, kadar je do tega prišlo, prijetno in uspešno. Razumem vas, da ste prevzeli funkcije, ki jih imate sedaj, čeprav bi na primer pričakoval na mestu vodje svetovalne skupine pri reševanju problemov s pojavljanjem in širjenjem covid-19 epidemiologa. To se mi zdi nekako tako, kot če bi jaz, jetrni kirurg, vodil

konzilij za črevo, čeprav rak črevesa vendarle zaseva tudi v jetra. Saj me razumete, ali ne? Pa pustiva to.

Občutim namreč nekaj, kar je v sedanjem času žal pri nas značilno, in sicer da je na nek način v ospredju, lahko rečem, kar zastraševanje ljudi z virusom in je kaj malo prijaznega razlaganja, zakaj je kaj potrebno, čemu v bistvu služijo določeni ukrepi, in ne kaj hočemo, ampak kaj lahko z njimi dosežemo ... O tem, da so v ukrepih res tudi vsaj zame, morda slabo poučenega, nelogičnosti (na primer zakaj naj bi moral gost v restavraciji na stranišče z masko, ko je vendar tam sam in najbrž virusi ne letijo tam kar po zraku; jasno pa je, da je tam potreb-

na drugačna higiena). Vsekakor je pri obračanju k državljanom izkazano silno malo zaupanja v človeško pamet in razsodnost. Vemo, da so v Skandinaviji uspeli doseči ali ohraniti zaupanje ljudi do oblasti tudi s prijaznim nagovarjanjem in primernimi razlagami o smiselnosti ukrepov. Četudi so naši ljudje drugačni, bi jim bil prijazen način komunikacije predvsem zdravstvenih in tudi ostale oblasti dobrodošel in bi jih posredno tudi vzgajal. Vem, da naša generacija ni dobila dovolj znanja o komunikaciji in veččinah nagovarjanja ljudi, pa vendar se da to tudi nadoknaditi.

Vse bolj se bojim, da je pri nas v medicino hudo zakoračila politika in se poslanstvo poklica izgublja. Saj vendar Hipokratova prisega pri kolegih še ima svojo moč in pomen, kot seveda tudi ostale novejša deklaracije!? »Najprej ne škoditi!« Marsikdo bi želel imeti znanstveno podprte dokaze, da cepljenje ne škodi. In če in kolikor pač kdaj škodi, naj bi se to razložilo in našlo razumno opravičilo oz. razlago, da do tega pride.

Pred več kot letom sem pisal v Izido o tem, da so in da bodo ukrepi, povezani s koronavirusom, prizadeli veliko ljudi, da bo obravnavala mnogih z različnimi, tudi zelo težkimi boleznimi otežena in da bi se bilo treba pripraviti za naprej. Nekaj je bilo res storjenega, pa vendar premalo. Tako vemo, da je verjetno kadrovska podhranjenost, predvsem na področju zdravstvene nege, ostala. Sestre še vedno bežijo in parlament ni zainteresiran, niti morda sposoben najti načina, da bi te zdravstvene delavce

nagradil, vsaj približno tako, kot je to pri severnih sosedih, morda z nekim zakonom. Tudi zdravniki še odhajajo, baje kar številni tisti, ki se izšolajo na mariborski MF, pa bi jih doma še kako potrebovali. Tudi tu bi oblast lahko vsaj začasno kaj uredila.

Zdi se mi, da smo včasih res »bolj papeški od papeža«, kot takemu načinu rečejo ljudje. Razumem, da smo odvisni od zahtev in smernic Evropske unije, pa vendar imamo tudi svojo pamet in svoje okoliščine, kar bi vsekakor lahko upoštevali. Morda bi bilo dobro, če bi se pri načrtovanju in sprejemanju raznih ukrepov poglobili v izsledke na dokazih temelječih ugotovitev glede možnosti in verjetnosti širjenja okužb. Če pa teh še ni, naj se omogoči tekoča raziskava. Ali mislite, da so se ljudje konec pomladi pridno cepili zaradi strahu pred okužbami, ali pa so to počeli, ker so želeli brez problemov na dopust in počitnice? Potem pa je zanimanje naenkrat tako zelo upadlo, da smo uvedli mobilne enote. Ljudem bi lahko tudi nekaj povedali o tem, kako je s posledicami cepljenj, ki jih nekateri čutijo (tudi jaz sem med njimi in imam glavobole, vrtoglavice, oslabelost srca ...). Ali pa je še vedno premalo relevantnih podatkov o tem, čeprav se najde zapise o spike proteinu, ki je v cepivu in ki naj bi bil odgovoren za prodor v celico, potem ko se pripne na celično membrano preko ACE2. Ob vsem tem me je hudo zbadlo forsiranje cepljenja mladostnikov in otrok. Zopet pogrešam na dokazih temelječo razlago, da je to dobro in prav in zakaj naj bi bilo tako. Pa je prišlo priporočilo SZO, mi pa ... bomo bolj pametni?

Preobremenjenost bolnišnic se je ob bolezni, ki je vsekakor resna in tudi lahko huda, pri nas kar izrazito pokazala, pa vendar razen načrtov nekaterih zasebnikov ni videti kaj dosti ukrepov v smeri povečevanja njihovih zmogljivosti. Ali pa pač nisem o tem dovolj seznanjen. Ob tem se spomnim, kako v Nemčiji s prostori v bolnišnicah niso imeli težav. Pa tam ni malo zasebnih bolnišnic, ki, če so prazne, ne prinašajo dobička.

Včasih se vprašam, od kod denar za vse to, za vse ukrepe, inšpekcije in še kaj. Kako to, da so se baje bolnišnice izvile iz rdečih števil ob tem, da so bile vse zadolžene. V ozadju vendarle mora biti denar, ki pa je od kod? Kolega kirurg, ki sem ga vprašal, zakaj še ne gre v pokoj, mi je odgovoril, da sedaj, ko dobi ob plači še 65 % plače covid dodatka, to vsekakor nima smisla. Razumem ga in mu privoščim. Denar! Za čem vse se v tej covid zgodbi skriva denar? Ja, denar je vsem vladar! Se vam ne zdi, da je pa to vsaj v našem poklicu kar sramotno?

Torej, spoštovana gospa predsednica, godilo mi bo, če boste to, kar sem napisal, prebrali in se morda ob čem malo zamislili. Marsikaj imam še na duši, pa naj bo to dovolj. Moje pisanje nikakor ne terja odgovora, prej morda kakšno spremembo v komuniciranju, v obračanju k že preveč z virusom zastrašenim državljanom in državljanom.

**Prof. dr. Eldar M. Gadžijev, dr. med.,
v. svet., Preddvor**

Spoštovani bralci in avtorji prispevkov,

naslednja številka revije Isis bo izšla 1. oktobra, v septembru revija ne izide.

Prispevke nam pošiljajte na elektronski naslov: isis@zzs-mcs.si. Prejem bomo potrdili s povratno pošto. V kolikor od nas ne prejmete potrditve, vljudno prosimo, da nas pokličete (01 30 72 152) ali ponovno pošljete prispevek.

Uredništvo revije Isis

Ali je odločitev Ustavnega sodišča lahko pravni absurd?

Odprto pismo

Igor Dovnik

Ljubljana, 15. julij 2021 – **Ali je odločitev Ustavnega sodišča (US) št.: U-I-193/19-14, z dne 6. 5. 2021, ki omejitve trajanja koncesij v zdravstvu na 15 let, sprejete v noveli Zakona o zdravstveni dejavnosti (ZZDej-K) leta 2017, opredeli kot skladne z Ustavo, res nekaj, kar bo omogočilo in ohranjalo konkurenco med ponudniki zdravstvenih storitev v Sloveniji? Četudi pravnemu laiku, mi odločitev US na prvi pogled izgleda kot pravni absurd. Ob poznavanju veljavne zakonodaje v Republiki Sloveniji sem v to celo prepričan. Brez sence dvoma sem eden od državljanov, ki spoštujemo odločitve sodišč, četudi se z njimi ne strinjamo. Seveda pa sem in vedno bom uporabil vsa pravna sredstva, če ocenjujem, da nekaj preprosto ni prav.**

Ustavno sodišče je odločilo, da 41. člen Zakona o spremembah in dopolnitvah ZZDej-K ni v neskladju z Ustavo. Na US ga je v postopek ocene ustavnosti poslalo Upravno sodišče na podlagi okoli 400 tožb zasebnih zdravnikov in zobozdravnikov. Upravno sodišče je postopke prekinilo in povprašalo US, ali je 41. člen, ki spreminja trajanje koncesij iz takih za nedoločen čas v take za določen čas 15 let, v skladu z Ustavo. ZZDej-K je, po mnenju Upravnega sodišča, posegel v pravna razmerja za nazaj, kar je v neskladju s 155. členom Ustave (prepoved retroaktivnosti) in 2. členom Ustave (načelo pravne varnosti oz. načelo zaupanja v pravo). Svojo odločitev je US utemeljilo na stališču, da obstojita dva stvarna razloga,

utemeljena v prevladujočem in ustavno dopustnem javnem interesu, za sprejetje takšne zakonske ureditve. Ta razloga pa sta:

1. **potreba po zagotavljanju varstva konkurence** oziroma preprečevanje omejevanja konkurence med javnimi zavodi in koncesionarji ter konkurenca med obstoječimi in potencialnimi koncesionarji,
2. potreba po omejitvi trajanja koncesij zaradi **varstva prevladujočega javnega interesa pri izvajanju trajne in prevladujoče negospodarske javne službe v obliki javnih zavodov.**

Že sama druga točka obrazložitve pravzaprav spodbuja prav obratno od tega, kar želi US zaščititi. Prevladujoč javni interes pri izvajanju trajne in prevladujoče negospodarske javne službe v obliki javnih zavodov je izključno v interesu javnih zavodov. V nadaljevanju je to seveda tudi interes tistih, ki od črpanja javno zbranega denarja iz zdravstva dobro živijo, pa od tega pacienti nimajo nič. To je državno vodeno omejevanje konkurence, ki mu rok trajanja podaljšuje tudi najvišji pravosodni organ države – US. To nikakor ni v interesu državljanov in pacientov, ki potrebnih storitev ne dobijo, ko jih potrebujejo, in velikokrat po nepotrebnem trpijo.

Osnovna težava je pravzaprav leta 2017 spremenjen ZZDej-K. Ta uvaja več rešitev, ki so v popolnem nasprotju s prakso razvitega sveta, po katerem se radi zgleujemo. **Zdravstveno dejavnost ZZDej-K opredeljuje kot negospodarsko dejavnost.** To je posebnost samo po

sebi, saj številni deležniki (pa ti praviloma niso zdravniki, medicinske sestre, fizioterapevti ali drugi dragoceni sodelavci v zdravstvu) iz poslovanja z negospodarskim zdravstvom kujejo bajne dobičke. Poleg tega **pravo konkurenco omejuje ZZDej-K in zakonodaja sama po sebi.** Dokaz je število podeljenih koncesij od uveljavitve zakona leta 2017 dalje. Poleg tega pa tudi vrnjene koncesije in koncesije, ki so zaradi upokožitev/smrti/prekinitve dejavnosti ugasnile ali bile prenesene na javne zavode.

42. člen veljavnega ZZDej-K v drugem odstavku pravi: »**Koncesija se podeli, če** koncedent (občina za primarno zdravstvo ali Ministrstvo za zdravje za sekundarno raven ali specialistične ambulante – opomba avtorja zapisa) ugotovi, da **javni zdravstveni zavod ne more zagotavljati** opravljanja zdravstvene dejavnosti v obsegu, kot je določen z mrežo javne zdravstvene službe, oziroma če javni zdravstveni zavod ne more zagotoviti potrebne dostopnosti do zdravstvenih storitev.« Če bi zakon govoril o telefoniji, bi v tem primeru v zakonu pisalo: Storitve mobilne telefonije ponuja Telekom Slovenije, ki je najboljši. Le tam, kjer ozemlje ni pokrito s Telekomovim omrežjem in je signal slab, storitve lahko ponujajo druga podjetja ... Omejevanje konkurence, in s tem svobodne izbire pacienta, je tako vgrajeno v ZZDej-K. To pa seveda še ni konec omejevanja konkurence, ki izhaja iz veljavnega zakona. Zakonodajalec je bil, ob zadnjih popravkih leta 2017, dosleden tudi pri zagotovitvi dolgoročne ukinitve koncesij.

43. člen veljavnega ZZDej-K opredeljuje določen čas trajanja podeljenih koncesij na 15 let. V drugem odstavku tega člena pa piše: »Najpozneje 12 mesecev pred potekom obdobja podelitve koncesije konkudent preveri realizacijo programa v podeljenem obsegu ter ali še obstoji potreba po podelitvi koncesije, upošteva drugi odstavek 42. člena tega zakona ...« Ja, to je tisto, kar ste brali poprej ... če javni zavod ne more ...

Za lažje razumevanje veljavnega zdravstvene zakonodaje se poskusimo vživeti v zgodbo. Polovica nastopajočih v zgodbi bo resnična, polovica pa namišljena (a vendar v resnici možna). Avtor tega zapisa bom leta 2031 (nekaj let pred zasluženim pokojem), 37 let po ustanovitvi, vodil dobro delujočo pediatrično ambulanto s koncesijo. Konkudent bo tega leta ugotovil, da sem vsa leta opravil vse s programom opredeljene storitve (običajno še malo več v dobro pacientov). Potem bo, v skladu z zakonom, povprašal javni zavod, ali zmore. Ta mu bo odgovoril, da seveda zmore. Pravkar je zaposlil mlado pediatriinjo Berisho Kelmendi (izmišljena oseba v zgodbi), ki je leto poprej opravila specialistični izpit v Prištini. Sprva bo imela malo težav z jezikom, a te bo hitro prebrodila. Je pridna in delavna punca. Javni zavod ji je uredil intenzivni tečaj slovenskega jezika v zasebni (!) jezikovni šoli. Priština, kot prestolnica Kosova, bo seveda v pridruženici članici EU, za katero bo veljal tudi prost pretok delovne sile ... Tako bo kolegica od 17. 12. 2032 dalje poskrbela za moje takratne paciente. To je trenutno veljavna zakonodaja!

Kako je torej US s svojo odločitvijo zaščitilo svobodno konkurenceno? Ali prost dostop pacientov do zdravnika, ki ga izberejo, mu verjamejo in zaupajo (saj ga poznajo n-let)? Celotna zdravstvena zakonodaja kot taka onemogoča pravo konkurenceno. Ustavno sodišče bi s ciljem varstva konkurence moralo

razveljaviti kar nekaj členov veljavne zakonodaje. Zato jemljem odločbo US kot pravni absurd. Argument varstva konkurence z omejevanjem trajanja koncesije ne zdrži. Mimogrede: javni zavodi nimajo koncesij. Ne potegujejo se zanje na razpisih. Njim denar ZZZS pripada neomejeno dolgo, samo zato, ker so! Četudi številni nimajo zaposlenih zadosti zdravnikov za programe, ki jim jih ZZZS plača. In četudi ne opravijo storitev v skladu s 43. členom ZZDej-K. Vendar pri njih tega konkudent, ki ga zanje ni, ne rabi in ne preverja ... Svet zavoda pa je vesel, če zavod nima prevelike izgube, ki jo dolgoročno pokrije ustanovitelj (občina za zdravstvene domove ali MZ za bolnišnice).

US seveda v svoji odločbi tudi izpostavi, da je **varstvo konkurence ustavna kategorija**, določena v 74. členu Ustave. Ko berem ZZDej-K tak, kot je, pridem do spoznanja absurdnosti odločitve US. Seveda pa dopuščam možnost, da mi moja zdravniška nevednost onemogoča trezen pogled na svet. Tega imam omejenega tudi zaradi osebne prizadetosti ob odločitvi US. US sem vedno jemal kot garancijo za končno dosego pravičnosti. Pa počasi izgubljam upanje. Kot številni pacienti, ki v našem sistemu pogosto dvakrat plačajo storitev, ki jo potrebujejo. Prvič z obveznimi prispevki ZZZS-ju, drugič pa, ko gredo samoplačniško k zdravniku, ki so ga izbrali. Pri tem jim do neke mere pomagajo zdravstvene zavarovalnice, ki postavljajo vzporeden sistem, kjer ni čakalnih dob. Te iste zavarovalnice kupujejo zdravstvene ustanove in gradijo tudi materialne osnove za vzporedno zdravstvo. Pa to ni nujno tisto, kar bi si sam želel kot pacient. Dolga leta sem tudi pacient. Edino, kar si kot pacient želim zase in za svoje paciente, je pravočasna, varna, kakovostna, strokovna in solidarno dostopna zdravstvena storitev. To je pravzaprav edina reč, ki bi jo država in tudi vrh sodstva morala zagotavlja-

ti. Državljeni naše lepe domovine Slovenije si to zaslužimo!

Razkritje interesa:

1. Ker sem zdravnik, ki zdravstveno dejavnost izvaja v javnem zdravstvu s koncesijo, **imam interes za ohranjanje koncesije** tudi 15 let po tem, ko mi je bila omejena.
2. **Veliko večji je moj interes, da bi koncesije in programe, ki jih ZZZS plačuje v plansko dogovornem zdravstvu, ukinili.** Če bi pacienti imeli možnost izbire, ki jo naše plansko dogovorno in vedno bolj državno (ob pomoči US) zdravstvo sistematično omejuje, se za svoj obstoj ne bojim. Verjetno pa bi marsikateri državni javni zavod imel precejšnje težave s preživetjem, če bi denar sledil pacientu in bi plačevali opravljene storitve tistemu, ki jih je opravil! Saj koncesije in plansko dogovorno državno zdravstvo (PDDZ) = omejena izbira pacienta in koncesije in PDDZ = korupcija in ohranjanje privilegiranega državnega zdravstva ter poraba za zdravstvo zbranega denarja za reči, ki ne pomagajo pacientu.

Preko Združenja zasebnih zdravnikov in zobozdravnikov Slovenije je bilo odprto pismo poslano na adremo medijev, ki zajema vse relevantne medije v naši državi. Razen na dveh obrobnihi spletnih portalih je bilo pismo deležno popolne medijske blokade.

Igor Dovnik, pediater s koncesijo in predsednik Strokovnega združenja zasebnih zdravnikov in zobozdravnikov Slovenije

Neoptimalno zdravstveno vodenje bolnikov

Zlata Remškar

Splošno menimo, da so naši bolniki primerno zdravstveno obravnavani. Pa so res? Oglejmo si naslednje primere:

Prvi primer: Devetinsedemdesetletno bolnico so novembra 2020 operirali zaradi raka mehurja ter glede na histološki izvid ugotovili potrebo po dodatnem zdravljenju z intravezikalnimi aplikacijami BCG. Z njimi naj bi začela tri tedne po operaciji, in sicer najprej z razmikom enega tedna šestkrat zapovrstjo ter nato še poživitevne aplikacije po treh, šestih in dvanajstih mesecih.

Ker po treh tednih po operaciji ni bila obveščena o datumu začetka aplikacij, je povprašala na oddelek, kjer so ji povedali, da zdravila primanjkuje ter da bo poklicana, ko bo prišla na vrsto. Zdravljenje z začetnimi šestimi aplikacijami BCG se je začelo marca 2021, to je namesto po treh tednih šele dobre tri mesece po operaciji raka v mehurju, in bilo končano v začetku aprila 2021.

V začetku junija 2021 je bila opravljena kontrolna cistoskopija, ki je bila ocenjena za: brez vidne patologije v mehurju. Vzorec urina na rakave celice pa je bil pozitiven. Zdravnik, ki je bolnico obravnaval v juniju 2021, je zaključil, da gre za rak »in situ«, ter jo naročil na kontrolno cistoskopijo septembra 2021.

Ker so konec junija 2021 pretekli trije meseci od zaključenega začetnega zdravljenja z intravezikalnimi aplikacijami BCG, je bolnica (razumljivo zaskrbljena za svoje zdravje) ponovno povprašala, kdaj bo poklicana na prvo poživitevno aplikacijo BCG, in prejela enak brezosebni odgovor kot prej – da bo, kadar bo.

Drugi primer: Petinšestdesetletni bolnik, kadilec, je prišel sredi maja 2021 na občasni pulmološki pregled. Ni imel posebnih težav. Rutinsko so mu kontrolirali rentgenogram prsnih organov, ki je odkril nekaj centimetrov velik tumor v pljučih. Bolnik je bil usmerjen na računalniško tomografijo (CT) prsnega koša s kontrastnim sredstvom oz. razširjeno na tako imenovani CT-trojček, ki ga je opravil v začetku junija in je potrdil sum na primarni rak pljuč ter odkril več zasevkov v možgane. Teden dni po CT-preiskavi je bil izvid CT-ja avtoriziran ter sredi junija po pošti prispel k naročniku preiskave. Konec junija je bolnik vstopil v sistem bolnišnične obravnave zaradi dokončne postavitve diagnoze in odločitve o načinu zdravljenja.

Tretji primer: Osemdesetletni bolnici s kronično črevesno vnetno boleznijo je gastroenterolog ob kontrolnem pregledu ugotovil začetno kardialno popuščanje in svetoval pregled pri kardiologu, pri katerem do takrat še ni bila obravnavana, ker ni imela posebnih težav s srcem. Datum za kardiološki pregled ji je bil odrejen čez pol leta. Ker je v naslednjem razdobju opažala postopoma vse večjo zadihanost pri že manjših dnevniških aktivnostih, je bila zaradi razjasnitve dispneje poslana na pulmološki pregled. Ta je odkril obilnejši obojestranski plevralni izliv. Pulmolog jo je zaradi manifestnega kardialnega popuščanja napotil na internistično prvo pomoč s prošnjo za hospitalizacijo bolnice. Pregledali so jo, odredili diuretično terapijo in jo odpustili v oskrbo izbranemu zdravniku.

Vsi trije primeri nam kažejo na očitno zatikajoče zdravstveno oskrbo-

vanje bolnikov. Obravnava bolnikov se, kot vidimo, prilagaja zmožnostim obstoječega zdravstvenega sistema in ne potrebam bolnika. Izgubljena je individualna obravnava bolnikov. Odgovornost do bolnika se prelaga z zdravnika na dostopnost sistema.

Ugotovimo lahko, da se v prvem primeru zastavlja vprašanje smiselnosti imunološkega zdravljenja z intravezikalnimi aplikacijami BCG, če se izvaja s takšno zakasnitvijo po operativnem posegu in se tudi pri poživitevni aplikaciji ne upošteva opredeljenih terminov. Še huje pa je, da se bolnikom tako zdravljenje napove kot potrebno in se ga nato izvede, kadar se ga pač izvede. Ozaveščeni bolniki postanejo zaskrbljeni in občutijo nekakšno neresnost obravnavanja.

V drugem primeru opazimo dolgo pot bolnika od odkritja raka pljuč do dokončne obravnave bolezni. Porabljenih je bilo kar šest tednov za rentgenski *staging* bolezni do vstopa bolnika v bolnišnično obravnavanje, kjer bodo bolezen citohistološko opredelili in določili najprimernejše zdravljenje.

V tretjem primeru vidimo nemoč sistema, ki bolnika z vzročno še neopredeljenim hudim srčnim popuščanjem usmerja od specialista do specialista in mu ne omogoči primerno hitrega kardiološkega obravnavanja oz. hospitalnega obravnavanja za opredelitev vzroka srčnega popuščanja in uvedbo najprimernejšega zdravljenja.

Moram priznati, da me prikazan zatikajoči sistem zdravstvenega obravnavanja bolnikov moti. Zdi se mi, da povzroča kakovostno nazadovanje obravnavanja bolnikov. Izključuje se vloga zdravnika kot posameznika, ki bi moral biti odgovoren za bolnika in ga voditi skozi diagnostiko in zdravljenje. Trenutno o nujnosti obravnavanja bolnika odločajo

predvsem različni »trijažerji«, ki ne poznajo celotne bolnikove problematike in tudi niso odgovorni za svoje odločitve. Bolnik nam je v sedanjem zdravstvenem sistemu prepuščen na milost in nemilost. Ne

gre za obtoževanje nikogar. Gre za ozaveščanje o občasnih problemih, s katerimi se srečujemo pri vsakodnevnom delu z bolniki, a o njih praviloma molčimo, namesto da bi jih poskušali v dobro bolnikov

izpostaviti in obravnavanje izboljšati.

**Prim. dr. Zlata Remškar, dr. med.,
Medvode**

Stigmatizirani, izolirani in pozabljeni

Marjan Fortuna

Z začetkom »kuge« 21. stoletja se je človeštvo odzvalo tako, kot se je običajno tudi že v preteklosti. Že dolgo vemo, včasih pa se je le slutilo, da mnoge bolezni, ki se hkrati pojavljajo množično v večjih ali manjših skupnostih, povzročajo neke s prostim očesom nevidne »sile«, in šele nekje v 19. stoletju se je z iznajdbo mikroskopa ugotovilo, da so to razni mikroorganizmi, od bakterij, parazitov ter virusov, a slednji šele po iznajdbi elektronskega mikroskopa.

Število obolelih zaradi nalezljivih bolezni precej temelji na ocenah in ne toliko na natančnih podatkih. Ti se razlikujejo po posameznih državah, kar je najbrž odvisno od razvitosti in dostopnosti njihovega zdravstvenega ter informacijskega sistema. Zato ni presenetljivo, da so ocene o številu smrtnih žrtev med eno najhujših pandemij v človeški zgodovini – špansko gripo, ki časovno gledano niti ni tako daleč nazaj, v razponu od 20 do 100 milijonov ljudi. Po neki razlagi je bila prav ta pandemija glavni razlog za končanje prve svetovne vojne. Starejši ljudje so mi pripovedovali, kako je bilo hudo ob in po koncu vojne. Dogajale so se množične smrti v istih družinah in niso bili redki primeri, ko je en pokojnik ležal na mrtvaškem odru in čakal na pokop, ko je drugi ležal mrtev v sosednjem prostoru.

Ukrepi za zajezitev epidemije so bili vedno zelo nečloveški in so zmanj-

ševali človekove pravice do svobode gibanja in združevanja ter njihovo dostojanstvo. Zato je pravzaprav nerazumljivo, da pri današnjem znanju bakteriologije in virologije toliko problematiziramo vse mogoče ukrepe za preprečevanje prenosa kužnih bolezni med ljudmi in drugimi živimi organizmi, kljub temu, da so sedanji ukrepi veliko bolj človeški.

Čeprav začetki izolacije bolnih od zdravih oziroma karantena (iz ital. besede quaranta = štirideset) segajo daleč v stari vek, velja za začetek karantene v Evropi sredina 14. stoletja. V času največje epidemije kuge so takratne mestne oblasti v sedanjem Dubrovniku, ki je sodil pod Beneško republiko in se je imenoval Ragusa, uvedle obvezno štiridesetdnevno karanteno in za toliko dni prepovedale vplutje za vse ladje, ki so prihajale v pristanišče. Nekatere potnike so naselili na bližnjih otokih, kaj se je dogajalo s potniki, ki so ostali na ladjah in zboleli ali celo umrli, si lahko le predstavljamo.

Tudi za izolacijo bolnikov z drugimi nalezljivimi boleznimi, kot je gobavost, so ustanavljali posebna zavetišča, imenovana lazareti, in to običajno na krajih, kjer je bil stik med bolniki in zdravimi praktično nemogoč. Taka mesta so bila npr. otok Svete Marije iz Nazareta pred Benetkami in drugi osamljeni otoki, kot je majhen otok Spinalonga poleg

grškega otoka Kreta ali otok blizu glavnega mesta Korzike, Ajaccia.

Iz novejših zgodovine nam bo ostala v spominu epidemija črnih koz, ki je izbruhnila leta 1972 na Kosovu. Takratna jugoslovanska oblast je uvedla vojno stanje (!) in ne samo omejevanje gibanja, ampak je prepovedala kakršnokoli gibanje po državi. Mobilizirala je veliko mladih zdravnikov in drugih zdravstvenih delavcev, da so pomagali pri množičnem cepljenju, ki je bilo obvezno (!), in v dveh mesecih pocepila okrog 18 od 22 milijonov prebivalcev. Menda so celo z milico in vojsko lovili ljudi, ki so se izogibali cepljenju. Ne spominjam se, da bi takrat kdo javno kritiziral ali problematiziral tako stroge ukrepe, čeprav so bili tudi takrat verjetno ljudje, ki so nasprotovali neprosto-voljnemu cepljenju in drugim ukrepom.

Ko pogledamo sedanje razmere, pa je polno razprav o sorazmernosti ukrepov, oviranju svobode gibanja, slabi komunikaciji in pomanjkljivi promociji cepljenja. Kako lahko nekdo dokaže, da so nekateri ukrepi prestrogi, premalo strogi ali ravno pravšnji? Pri nalezljivih boleznih žal ne more in ne sme biti nobenega »glihatja« in bližnjic. Prav žalostno je, da mora minister za zdravje prositi ljudi, naj se cepijo. Nazadnje pa je deležen še posmeha, da je sedaj cepljenje naenkrat možno kar brez naročanja, češ da je preveč cepiva, a ga je še v

začetku leta primanjkovalo, kar smo spolitizirali do skrajnosti. In ne le, da so mnogi nasprotovali zaščitnim ukrepom, ampak so tudi aktivno pozivali k njihovemu nespoštovanju in odklanjanju cepljenja, kar počnejo še danes. Razumem neuke ljudi, da imajo tak odnos do v preteklosti dokazane koristi cepljenja, pa naj gre za črne koze, otroško paralizo ali v novejšem času ebolo. Ne razumem pa izobražencev, med katerimi so celo zdravniki, od katerih bi vendarle pričakoval malo več znanja o zgodovinskih izkušnjah z nalezljivimi boleznimi. Res pa je, da je negativna kampanja proti cepljenju zaradi morebitne vzročne povezave med cepljenjem z enim od trenutno razpoložljivih cepiv in redkimi, a z ničimer dokazanimi zapleti, povezanimi s cepljenjem, naredila

cepljenju medvedjo uslugo, ki jo bo težko popraviti. Kot je v medicini pogosto, gre nemalokrat za slučajno koincidenco in je težko ali celo nemogoče trditi o vzročno-posledični povezavi med nekim ukrepom ali posegom in nevarnimi posledicami.

Vsak, ki se ali se je ukvarjal z »živo« medicino, to prav dobro ve in je bil nedvomno kdaj v svoji zdravniški praksi deležen nepričakovanih zapletov. Naj navedem samo en primer. Bolnik s srčnim infarktom dobi katetrsko sepo in umre zaradi večorganske odpovedi. Kdo bi si upal trditi, da je umrl izključno zaradi sepse? Takih primerov je zlasti na intenzivnih oddelkih ogromno.

Nekaj podobnega velja za vse hude nalezljive bolezni. Ker je pri aktualni pandemiji covida-19 še toliko neznan, nam ne preostane nič

drugega, kot da ljudi, ki imajo še vedno take ali drugačne pomisleke proti cepljenju, stalno prepričujemo, da je uspeh boja proti nalezljivim boleznim odvisen od vsakega od nas posebej in vseh nas skupaj. Nikomur ni prijetno ob vseh omejevalnih ukrepih, a kaj bi porekli prej omenjeni bolniki, ki so bili dobesedno izolirani in pozabljeni ter – če so slučajno preboleli okužbe – celo življenje stigmatizirani. Zanje se je življenje končalo nekje v osami ali pa so zanje skrbeli hrabri in dobri posamezniki, kot je bila denimo Nobelova nagrajenka mati Terezija.

Ali se nam mora res ponoviti leto 1972?

Prim. Marjan Fortuna, dr. med., Kranj

Denar in reforme

(Pred)počitniška refleksija

Nina Mazi

Denar je sveta vladar. Vedno in povsod, tudi v zdravstvu. Zato je razumljivo, da ob besedi 'reforma' vsakdo najprej pomisli na denar. Kolega, ki kot odličan strokovnjak ter poznavalec zdravstvenih sistemov doma in v tujini, z glavo na pravem mestu, ve, kaj, kje in koliko, pa tudi kako in zakaj je/bi bilo nujno čim prej/takoj spremeniti, resignirano poudarja, da denarja nimamo dovolj. Ga tudi ne moremo imeti, ker so reformne potrebe in zahteve nezdržljive s slovenskim gospodarskim utripom in z ekonomsko realnostjo – uresničili bi jih lahko le ob trikrat večji ustvarjeni dodani vrednosti. Že potrebe (kaj šele ambicije in pričakovanja!) zdravstva v deželi na sončni strani Alp so pisane na kožo bolj

perspektivnim in podjetnim gospodarskim okoljem, kjer ustvarjena dodana vrednost znatno presega tisto, ki jo ustvarimo pri nas. Predlagani, ponujeni oz. (vsaj formalno) zagotovljeni znesek bo tako postal predvsem kamen spotike, vir nasprotovanja v boju za plen in preigravanja možnih scenarijev, ki bodo nujno potrebne reforme prej zavrli kot pospešili. Prav materialna paradigma, kot trda, otipljiva in objektivno merljiva, ter sočasno zanemarjanje nematerialne, mehke, neotipljive, objektivno ne povsem določljive in merljive entitete, predstavlja največji kamen spotike in največjo oviro za zdravstvene reforme. Denarja za vse, kar je treba spremeniti, namreč nikoli ni (ni bilo in ne bo) dovolj. Zato puška prej ali

slej vedno znova konča v koruzi, kjer potrpežljivo čaka na naslednjo garnituro, ki naj bi veljala za bolj sposobno, pogumno ali celo drzno, domiselno, izvirno, praktično, uporabno in prodorno, a se kmalu izkaže, da nima pravih kvalitet.

Kaj lahko storimo? Skupina kolegov, ki znamo razmišljati s svojo glavo in to dejansko tudi zmoremo, zahvaljujoč lastnemu fiziološkemu substratu in kognitivnim, mentalnim sposobnostim/potencialom, ugotavlja, da najprej potrebujemo zanesljivo, verodostojno in preverjeno zdravstveno avtoriteto – človeka, ki mu bodo prisluhnili, zaupali in verjeli vsi člani zdravstvene verige: zdravniki in ostali zdravstveni delavci (ponudniki zdravstvenih proizvodov in storitev), bolniki, njihovi najbližji in ostala laična javnost (uporabniki zdravstvenih proizvodov in storitev) in investitorji, pa tudi ostali segmenti družbe. Ki bo znal vse tri naštetje kategorije združiti in povezati ali vsaj navdušiti za odprto sodelovanje brez pomislov, predsodkov in nezaupanja. Hkrati pa ga obljubljeni milijoni in

milijarde ne bodo zapeljali, marveč bo ostal do konca sposoben realne ocene in objektivne presoje dejanskih potencialov in sposobnosti. Za piko na i pa mora imeti ta zdravstvena avtoriteta dovolj strokovne in (obče) človeške integritete, ambicij in vizije ter poguma in odločnosti, da bo zmožna in sposobna, pa tudi pripravljena jasno in glasno povedati, da si vsega (žal še) ne moremo privoščiti, zato moramo najprej poskrbeti za najnujnejše, urgentno. V isti sapi mora z nenarejeno prijaznostjo nevsiljivo, zlasti pa dovolj iskreno in suvereno povabiti vse relevantne strokovnjake in deležnike, naj brez fige v žepu sodelujejo v oblikovanju prednostne lestvice zdravstvenih reform. Hkrati pa jim mora zagotoviti, da bodo njihovi predlogi upoštevani, ter to tudi uresničiti (Človek velja toliko, kolikor velja njegova beseda!). Reforme, ki jih po tiho, inkognito stkejo v skrivnostnih političnih kuloarjih in v 'ilegalnih' birokratskih pisarnah, nato pa jih z odloki, prepovedmi in ukazi (neredko celo z grožnjami), v pisni obliki, brez kakršnihkoli pojasnil in možnosti ugovora, predpišejo zdravnikom in njihovim sodelavcem, so praviloma obsojene na neuspeh. Zanje je dejansko škoda denarja. Čeprav se je pričujoče dejstvo doslej že večkrat na vseh celinah potrdilo v konkretni praksi, odločevalci še vedno prisegajo na dosedanje, zgrešene prakse. Genialni Einstein se, prepričan, da človek, ki ravna po starem, ne more pričakovati rasti, razvoja in napredka – novih, boljših in drugačnih rezultatov, pri tem ne le obrača, marveč celo vrta v grobu.

Denar je nedvomno nujno potreben, nikakor pa ne edini (pred)pogoj zdravstvenih reform. Pri načrtovanju, uresničevanju in uveljavljanju reformnih postopkov in procesov financam ob bok odločno stopajo nematerialne danosti – od organizacije in sistema do znanja, izkušenj in kompetenc, značaja, strokovne in človeške, notranje integritete, avtoritete – moči, vpliva in seveda medosebni, medčloveških odnosov. Ti so kot pomemben

element človeškega kapitala (nemalokrat) ključni tudi za reformna prizadevanja, hkrati pa neodvisni od denarja. Milijoni in milijarde jih ne morejo izboljšati, okrepiti, poglobiti in požlahtniti. Denar odnosov ne more utrditi in oplemenititi, lahko pa jih hitro zamegli, zaduši, zastrupi in uniči. Odnose pomembno določa, zaznamuje in oblikuje vrsta naravnih načel – nenapisanih pravil in določil, ki v praksi terjajo vsaj minimalno recipročnost in soglasnost na eni ter zvrhano mero obzirnosti in spoštovanja na drugi strani. Ti gradijo 'socialno/psihosocialno vezivno tkivo', ki posameznike, skupine in družbe povezuje in drži skupaj. Odnosi poleg fiziološkega substrata – možganov in srca – kot nefiziološki substrat sestavljajo odrešilno trojko za soočanje z izzivi in preizkušnjami, težavami in stiskami. Pri premagovanju ovir in zapletov vsebinske, organizacijske, strukturne in sistemske narave.

Ne glede na pomanjkanje denarja reforme potrebujemo in jih bomo morali (prej ali slej) tudi izvesti oz. vsaj začeti uresničevati nujno potrebna reformna prizadevanja. Javnost (strokovna in ostala, laična) pa bo še naprej ostala razdeljena. Čeprav si vsi želimo, da skeptiki ne bi dokončno preglasili navdušencev ali nad njimi celo prevladali, pa je treba priznati, da reforme ne potekajo po vzoru trgovine – prideš, plačaš in dobiš zeleno v najboljši možni izvedbi. Vsaka novost oz. sprememba – reforma povzroča tudi stres in negotovost ter strah pred neznanim. Peter Drucker reformam celo pripisuje določeno mero prekletstva. Zato si je treba načrtno prizadevati, da reforme služijo krepitvi človeškega dostojanstva ter zagotavljanju/ustvarjanju in poglobljanju skupnega dobrega. Denar sam po sebi za vse to nikakor ne zadošča. Uresničevanje reformnih namenov in ambicij terja zvrhano mero vztrajnosti in potrpežljivosti, zanesljivo vizijo, pogum, odločnost, prodornost in neomajnost. Za piko na i pa je treba jasno in glasno poudariti, da so za uspešnost in učinkovitost sleherne

reformne strategije in taktike ključni ljudje. Zato jih je treba temeljito poučiti/izobraziti, informirati in prosvetliti, predvsem pa vljudno, obzirno in dobrohotno pripraviti na spremembe, ki se jim obetajo. Koliko časa se bodo pristojni še ukvarjali predvsem s stroji in napravami (tehnološkimi pripomočki), prostori in stavbami, lokacijami, denarjem in ostalimi materialnim sredstvi? Bomo končno le doživeli dan, ko bo resnični poznavalec in genialni vizionar na dosje z reformnimi načrti zapisal magično formulo: Uspeh reforme = Človeški kapital. Hkrati pa enkrat za vselej zakopal bojno sekuro z vsemi, ki razmišljajo drugače (raznolikost bogati zdravstvo!), pozabil na smrtonosno antično maksimo 'Deli in vladaj' in se poslovil od Machiavellivega prepričanja, da namen (vedno in povsod) posvečuje sredstvo.

Nina Mazi, Ljubljana

Pogovor z Marjanom Kordašem

Samo Ribarič

Marjan Kordaš, rojen 17. avgusta 1931 v Čupriji, Srbija.
1950: matura, I. gimnazija, Ljubljana.
1958: doktor medicine, MFLj.
1959: zdravnik pripravnik I. vrste, Inštitut za patološko fiziologijo, MFLj.
1964: asistent, Inštitut za patološko fiziologijo.
1964–65: research assistant, Department of Biophysics, University College, London.
1967–68: research assistant, Department of Biophysics, University College, London.
1970: research fellow, Marine Biological Laboratory, Woods Hole, Massachusetts, ZDA.
1971: doktorat znanosti, Univerza v Ljubljani.
1971: habilitirani docent za patološko fiziologijo, MFLj.
1973: docent za patološko fiziologijo, MFLj.
1976: nagrada Sklada Borisa Kidriča.
1977: izredni profesor za patološko fiziologijo, MFLj.
1979: redni profesor za patološko fiziologijo, MFLj. 1984: reelekcija, MFLj.
1995: izredni član SAZU. 2001: redni član SAZU.

Kako bi opisal temeljno značilnost/naravo svojega duha?

Moja temeljna psihološka značilnost je radovednost, iz katere najverjetneje izvirajo moje nekakšne *sekundarne* psihološke lastnosti. Npr. empatija, ki temelji na preprostem spoznanju, da tisto, kar boli mene, skoraj zagotovo boli tudi mojega bližnjega. Empatijo sem začel razvijati kot *trupni lekar* pri vojakih, dokončno sem pa svojo empatijo razvil na MF v stiku s študenti medicine. Vedno sem jo uspešno skrival; navzven se je to kazalo z ostrim (morda preostrim?) odklanjanjem vsakršne permisivnosti.

Ali je znanost Pandorina skrinja?

Ne! Znanost je nevtralna kategorija. Samo človek je tisti, ki lahko znanost zlorabi.

Ali obstajajo »temeljna pravila« raziskovalnega dela?

Tega ne vem. Vem le, da sem si vedno postavil jasno vprašanje ter da sem se potem trudil dobiti jasen odgovor. Kak birokrat bi si gotovo znal izmisliti nekaj, kar bi potem poimenoval »temeljna pravila raziskovalnega dela«. Vendar meni takšno *vedenje zunaj mene* ne pomeni nič.

Katere osebne kvalitete imajo uspešni raziskovalci?

Predvsem (ali celo izključno) resnicoljubnost. V ta namen mora biti raziskovalec kritičen ne le do »nasprotnih« podatkov (rezultatov), temveč predvsem do svojega lastnega dela. Resnicoljubnost brez namena samopromocije.

Ali mora biti uspešen raziskovalec hkrati tudi dober učitelj?

Ne vem, ali *mora* biti. Zagotovo pa *more* biti, če ima dovolj razvito empatijo. Predvsem učitelj ne sme pozabiti svoje mladosti ter stisk, ko je bil on sam še učenec. Namreč, vedno gre za celoto, ki jo sestavljata *in* učitelj *in* učenec. V bistvu gre za tim (moštvo), v katerem učitelj hoče **učiti**, učenec pa hoče **učiti se**. Učitelj seveda ne poučuje učenca; učitelj učenca vodi tako, da se samostojno uči.

Kako bi opisal učiteljski poklic/poslanstvo?

V znameniti knjigi *Applied Physiology* še bolj znamenitega avtorja Samsona Wrighta je takoj na začetku knjige moto, ki se v angleščini bere takole:

Rabbi Akiba (in Roman captivity) to
his favorite pupil Simeon ben Yochai:
»My son, more than a calf wishes to suck
does the cow yearn to suckle.«

Med svojimi predavanji sem ta zapis (skoraj vedno v enaki obliki kot zgoraj) pogosto kazal študentom. Po eni strani sem jih spodbujal, da bi v leksikonih poiskali podatek, kdo je bil rabi Akiba in kdaj je živel, po drugi strani pa sem želel zvedeti, kako razumejo sporočilo izreka. Če se prav spomnim, izreka nisem nikoli prevedel v slovenščino.

Tudi tokrat ga ne bom prevedel. Bralcem tega intervjuja pa predlagam, naj ta znameniti izrek vtipkajo v internetni brskalnik ter naj preberejo izvrsten zapis z naslovom *Samson*

Z leve: pustovanje, prof. dr. A. Širca in Marjan Kordaš (1962); v svojem laboratorju na Inštitutu za patološko fiziologijo (1976); ne damo se covidu-19 (2021).

Wright (1899–1956): physiologist extraordinary (J R Soc Med 1999; 92: 484–486).

Kakšen je tvoj odnos do jezika, pisane besede in knjige?

Zame je bilo samoumevno, da sem si med študijem na MF za vsak predmet priskrbel učbenik v obliki knjige. Knjigo, ki je bila **moja last** materialno in duhovno-intelektualno. Sprva v nemščini, nato pa tudi v angleščini. Začel sem razločevati med dobrim in slabim besedilom. Da je knjiga »nekaj«, kar bralec poda »zaokroženo« znanje o določeni tematiki. Začel sem vaditi, kako se čim bolj izraziti. Začel vaditi, kako svojo misel jasno zapisati.

Zakaj si pisal knjige v različnih jezikih?

V tujem jeziku nisem napisal nobene knjige. Res pa je, da sem za svoje velikansko, izključno nemško govoreče sorodstvo na avstrijskem Koroškem v nemščini napisal knjižico žepnega formata. Napisal sem jo okoli leta 1989 še z urejevalnikom besedil *WordStar*, pomanjšal in pripravil

približno 15 izvodov, ki sem jih razdelil po »strateških točkah« sorodstva. Knjižica je nekakšen moj življenjepis s poudarkom na mojem dojetju narodnosti. Ko jezik (slovenščina) postane del (moje) identitete ter kako se slednja srečuje s tujimi jeziki (nemščina, angleščina). Nemško besedilo sem kmalu potem prevedel v slovenščino, dopolnil ter leta 1995 izdal pod slovenskim naslovom *Krilo angela*.

O katerih temah si pisal v svojih knjigah?

No – gre za samo dve knjigi. V prvi, *Jezik in človekova identiteta*, sem poskusil odgovoriti na vprašanje, zakaj je jezik pogosto vzrok za mednarodno nestrpnost ali celo sovraštvo. Ta knjiga je dvojezična, nemško-slovenska, a nemškega prevoda nisem pripravil jaz, temveč profesionalni prevajalec. Druga knjiga, *Eros in Psihe*, pa je zbirka mojih recenzij knjig o erotični ljubezni. Na koncu knjige sem dodal esej z naslovom *Esej o svobodi*. Poskušam odgovoriti na vprašanje, kaj ljubezen je (ali ni) ter kaj svoboda je (ali ni).

Kakšna je prihodnost knjige v tiskani obliki?

Brez fizične knjige (po možnosti s trdimi platnicami, z lepo grafično opremo, z lepo oblikovanimi in jasnimi črkami na kakovostnem papirju) si ne znam predstavljati intelektualnega in fantazijskega življenja. Nekje sem prebral, da je zapis na pergamentu, papirusu ali papirju zapis za večno. Berljivost elektronskega zapisa pa je odvisna od trenutne programske in strojne opreme. Tako menim, da se bo v leposlovju ter humanističnih disciplinah ohranjala – in morda celo ohranjala – knjiga v tiskani obliki. V naravoslovnih disciplinah in medicini pa se bo zaradi hitrega zastaranja podatkov verjetno vse bolj uveljavljala elektronska knjiga in njene številne različice.

Ali si kdaj bil tudi »politično« aktiven in zakaj?

Ne vem točno, kako je razumeti zgoraj zapisani pojem »politično«. Moje delovanje proti »usmerjenemu izobraževanju« v letih 1982–1988 v srednjem šolstvu ter na MF je zagotovo vsebovalo marsikaj političnega.

Enako tudi moja polemika v časopisu »Delo« z Emilom Rojcem, članom CK ZKS. Zame se je končalo tako, da mi je bila čez noč odvzeta pravica in dolžnost *venia examinandi* tako, da sem ohranil *venia legendi*. In čez nekaj časa je takratni dekan MF ustavil postopek za članstvo v SAZU. A vse skupaj ni vredno bolj nadrobne opisa.

Kaj imata skupnega popraviljanje avtomobilov in patološka fiziologija?

Nekega dne – še globoko v jugoslovanskih časih – se je v mojem laboratoriju pojavil prof. dr. Marjan Jerše, internist kardiolog. Nejeverno mi je pogledal v oči in vprašal, ali je res, da popravljam avtomobile. Odgovoril sem mu pritrdilno, da poleg rednega servisiranja svojega avta največkrat popravljam bolj razmajane avtomobile študentov medicine. Tako mi je prof. Jerše (anamneza) opisal simptomatiko svojega avtomobila BMW ter dodal, da te simptomatike doslej niso znali odpraviti v nobenem uradnem servisu BMW. No, usedla sva se v avto in reproducirala dogajanje (status praesens). Tako sem brž postavil približno diagnozo in ker nisem imel stroboskopske svetilke, sem naredil preprosto improvizacijo z

vžigalno tuljavo (specialistični pregled). Pregled nadaljeval naslednji dan pozno zvečer (skoraj v trdi temi, da se je videla iskra z vžigalne tuljave) in potrdil diagnozo: strgana membrana za uravnavanje predvžiga v razdelilcu.

Avtomobil je razmeroma preprost mehanični sistem. Človek pa je nadvse kompliciran in kompleksen biokemično-mehaničen sistem. Tako sva s prof. Jerštom, ki je bil tudi izvrsten zdravnik, imela vrsto nepozabnih primerjalnih razprav, kako postaviti diagnozo pri prvem ali drugem sistemu.

Katere oblike sodelovanja si imel pri Planinskem društvu »dr. Gorazd Zavrnik«?

Že od otroštva dalje sem smučal in hodil po gorah. Priskrbel sem si tudi dovoljenje za gibanje v t. i. mejnem pasu ter imel vrsto bolj ali manj neprijetnih ali celo komičnih dogodivščin z jugoslovanskimi graničarji ter avstrijskimi policisti. Pri prvih me je reševalo znanje srbohrvaščine, pri drugih pa tekoče znanje nemščine. Planinsko društvo MF je bilo ustanovljeno okoli leta 1985. Jaz sem se takoj včlanil in pogosto deloval kot vodnik pri

vzponih ali pri t. i. *izletih v neznanu*. Izdajali smo tudi svoj časopis, »Sledi«, jaz sem pa postal urednik.

Kaj te je navdušilo za kolesarjenje?

Kolesariti sem začel leta 1981. Tako je moja telesna aktivnost zajemala smučanje, gornišstvo in kolesarjenje. Z naraščajočo starostjo pa sem okoli leta 1996 nehal smučati, okoli leta 2005 nehal z gorništvom, tako da je ostalo samo še kolesarjenje. Po eni strani me privlači možnost za kar natančno doziranje telesne obremenitve, po drugi strani pa neverjetna tehnologija sodobnih koles. Posodabljanje tehnične opreme, servisiranje hidravličnih zavor itn. Trenutno se ubadam z vprašanjem, kako pri mojem najbolj sodobnem kolesu s karbonskim okvirjem ter v slednjem »skritimi« kabli vgraditi kazalnik prestav na zadnjem menjalniku. Zdi se, da mi bo to (končno) uspelo z uporabo dveh brizg 0,5 ml za inzulin. Če mi bo to res uspelo, bom za »Isis« napisal posebno zgodbo.

Prof. dr. Samo Ribarič, dr. med.,
Univerza v Ljubljani, Medicinska
fakulteta, Inštitut za patološko
fiziologijo

Kvantni možgani

Nina Mazi

Skupini nizozemskih znanstvenikov pod vodstvom prof. dr. Alexandra Khajetooriansa, strokovnjaka za skenersko mikroskopijo na Radboud University, je uspelo skonstruirati pomembno novost, ki vzbuja skrb in občudovanje hkrati – kvantne možgane. Ta najnovejši superracionalnik lahko v znatno večji meri kot njegovi predhodniki posnema delovanje človeških možganov. Kolega dr. Khajetooriaonsa, prof. dr. Bert Kappen, profesor nanotehnologije z univerze v Nijmegen, pa napoveduje, da ni več daleč dan, ko bodo lahko računalniki oz. roboti dokaj natančno in predvidljivo posnemali človekovo razmišljanje,

občutenje in čustvovanje. Vse naštetu bo prineslo pomembne spremembe in izzive tudi v medicinsko znanost in v zdravstvene sisteme. Zdravniki in njihovi sodelavci bodo del svojih obveznosti lahko prepustili 'kvantnim možganom', sami pa se bodo lahko bolj posvetili bolnikom.

Viri: www.quantumbrain.com, www.phys.org/news/2021, www.science.com, www.robotics.com

Nina Mazi, Ljubljana

Psihiater v književnosti, književnost v psihiatru: ob 80-letnici rojstva in 10-letnici smrti primarija Jožeta Felca

11. Hipokratovo srečanje

Alenka Höfferle Felc

Srečanje, ki ga pripravlja Združenje slovenskih katoliških zdravnikov v sodelovanju z Domom sv. Jožef v Celju, je bilo tokrat organizirano v spomin na idrijskega psihiatra in pisatelja, dolgoletnega strokovnega direktorja Psihiatrične bolnišnice Idrija, primarija Jožeta Felca. Potekalo je 5. junija 2021.

Razdeljeno je bilo na tri dele: najprej smo poslušali predavanji o njegovem književnem ustvarjanju, sledil je dokumentarno-igrani film *Moj čudoviti um*, končali pa smo z okroglo mizo, kjer je bilo govora o osebnosti znamenitega psihiatra.

Sergej Valijev, diplomirani filozof in magister klasične filologije, se je lotil vprašanja smisla v delih Jožeta Felca. Predavanje je podnaslovlil *Razmislek ob miniaturo*: za izhodišče je vzel uvodno zgodbo *Gôri* iz knjige *V znamenju lipicanca*, v kateri je po njegovem mnenju izkristalizirana esenca Felčevega umetniškega sporočila.

Skozi prodorno analizo te kratke pripovedi je predavatelj ugotavljal, da sta v Felčevem pisanju zunanji in notranji svet dve perspektivi bivanja, ki sooblikujeta druga drugo, pri čemer je notranji svet močnejši od zunanjega: smisel zunanosti se izgrajuje v notranjem doživljanju.

Drug pomemben vidik je lepota: ponuja rešitev iz krutega zunanjega sveta. Zdi se, da je primarij Felc prek umetnosti, zlasti literarne, vse globlje prodiral v tisto skrito kamrico človeške notranjosti, ki jo mora psihiater nujno upoštevati pri svojem delu, in s tem pokazal, kako plodovito se lahko dopolnjujeta umetnost in psihiatrija.

Drugi predavatelj je bil mladi psihiater **Kristijan Sirk**, tudi diplomirani filozof in literarni komparativist. Lotil se je psihiatrične

misli v Felčevem pisanju in že v naslovu svojega predavanja Felca označil kot psihiatra, ki si »drzne misliti, ki je osamelec, iskalec, dvomljivec«. Predstavitev razmišljanj pokojnega kolega, ki ga je uvodoma spoštljivo imenoval »velikana slovenske psihiatrije«, je zasnoval tako, da je prebiral posamezne odlomke iz njegovih Osamelcev in jih sproti komentiral. Tako je skupaj s Felcem ugotavljal: večja kot je odgovornost, bolj je pomembno, da si zdravnik prizna svoje omejitve; in še: subjektivnost psihiatrije je lahko prava oaza v svetu, ki mu vlada tehnika, pri čemer seveda ne gre za površnost, naključnost, ampak za razvijanje veččin, zaradi katerih je psihiatrija tudi umetnost, ki ponuja možnost za ustvarjalnost. »Je igra dejstev in intuicije,« pravi Felc, »kjer se lahko in mora uveljaviti človek ob človeku, ne tehnika ob človeku ...« V tem smislu je treba psihiatrijo čuvati kot enega zadnjih pristnih branikov človečnosti.

Sledil je ogled filma **Moj čudoviti um**. Režiser Miha Čelar, avtor številnih odmevnih dokumentarcev, je pripoved začel z lastno izkušnjo – z zgodbo svojega brata, ki je zelo mlad zbolel za multiplo sklerozo, povsem obupal in po nekaj letih umrl. Bratova usoda je v njem sprožila plaz vprašanj: spomnil se je idrijskega psihiatra, ki je kljub isti diagnozi živel ustvarjalno in, kot je bilo videti, srečno življenje. V čem je skrivnost? Film na začetku pokaže, kako je mlademu Felcu – takrat je bil bruc – nek ugledni zdravnik s kladivcem postavil diagnozo in mu povedal, da zdravnikovo delo ni združljivo s prognozo te bolezni. Ni ga poslušal, ampak je uporno nadaljeval svojo pot. Zatem se gledalec seznanil z vrsto ljudi, ki so bili tako ali drugače povezani s primarijem: pacienti, znanci, sodelav-

Foto: arhiv Združenja slovenskih katoliških zdravnikov

ci, prijatelji ... A tudi tisti med njimi, ki se soočajo z boleznijo, znajo čudežno sobivati z njo ... Nazadnje se filmska pripoved ustavi pri psihiatrovi sopotnici – njegovi ženi, ljubezni njegovega življenja. In pri misli na njegovem nagrobniku: LJUBEZEN JE ISKANJE DUŠE. Morda pa je vendarle duša tista ..., še naprej razmišlja režiser. Je našel odgovor?

Pri okrogli mizi, ki je sledila, so poleg režiserja Miha Čelarja sodelovali še trije možje, ki so bili vsak po svoje tesno povezani s Felcem: doc. dr. Marko Pišljar, strokovni direktor Psihiatrične bolnišnice Idrija, Felčev naslednik, profesor Jože Faganel, nekdanji direktor Celjske Mohorjeve družbe, in njegov veliki prijatelj, arhitekt, publicist in naravovarstvenik Janez Bizjak.

Režiser **Miha Čelar** je povedal, da se je s primarijem prvič srečal okrog leta 1990 v zvezi s projektom za filmsko zgodbo o posebnih likih. Prevzelo ga je, da je filmski ekipi posvetil celo uro svojega časa. Na vprašanje, zakaj je dokumentarcu dal naslov, ki spominja na sloviti film Rona Howarda iz leta 2001 *A Beautiful Mind* o briljantnem matematiku, nobelovcu Johnu Forbesu Nashu, je pojasnil, da gre za podobno paradi-

gmo: Nash je bil psihiatrični bolnik, ki je znal sobivati z boleznijo; oba, tako njega kot Felca, je rešila ljubezen. Morda se zdi, da filmski ustvarjalec povsem razume zgodbo, ki jo pripoveduje, a nemalokrat se znajde pred skrivnostjo: marsičesa ni dobro razumel, niti stavka na nagrobniku **Ljubezen je iskanje duše**. Pomen se mu je zatem delno razkril ob branju razmišljanja Viktorja Frankla o iskanju smisla. – Tu je bilo dano pojasnilo: Felc je stavek iz Rimske ceste sam izbral – najbrž zato, ker srečati sorodno dušo pomeni priti domov ...

Doc. dr. **Marko Pišljar** je bil dolga leta Felčev sodelavec, njegova desna roka. Kako je doživljal svojega predstojnika? Bil je izjemno učinkovit: znal si je organizirati čas, hiter je bil pri pisanju izvidov in vedno si je vzel čas za pogovor – ne le z bolniki, tudi s sodelavci – zdravniki, pri jutranjih raportih in v osebnih stikih. Bil je velik humanist in izreden učitelj, pravi guru; zelo nazorno jih je učil, kako prepoznati predpsihotična stanja, npr. paranoidne blodnje; kolege je spodbujal k študiju, tako da je sam – kot njegov naslednik – opravil magisterij in nato doktorat. Odlične odnose je znal vzdrževati

tudi s kolegi drugod po Sloveniji; nemalokrat so bile seje republiškega strokovnega sveta kar v Idriji. V bolnišnici so trenutno štiri psihoterapevtske šole, kar drugod ni ravno običajno. Institucija tako sledi njegovi viziji: že zgodaj je presegla okvire azila in postala sodobna psihiatrična bolnišnica.

Profesor **Jože Faganel** se je s Felcem srečal sicer že v študentskih letih, a najintenzivnejša so bila njuna srečanja v času, ko je vodil Celjsko Mohorjevo družbo in so bili njuni stiki na ravni založnik – pisatelj. Pisci so nemalokrat zapletene osebnosti, tako da utegne biti dialog z njimi precej naporen, a primarij je bil enostaven sodelavec: razumel je predloge uredništva in jih tudi sprejel. Enako spretno kot z vodilnimi je komuniciral tudi z ostalimi sodelavci pri založbi.

Pohvalil je sporočilo dokumentarca: o bolezni, o sobivanju z njo je treba spregovoriti, kajti niso vse zgodbe uspešne; spomnil se je svojega brata, slovitega nevrofiziologa Janeza Faganela, ki je zanikoval bolezen, hemoofilijo, in to ga je stalo življenja. Sicer pa ima ljubezen resnično izjemno pomembno vlogo: tudi sam Faganel je »shodil«, ko je spoznal svojo ženo. Je pa vendar razlika: ali

bolezen doleti človeka sredi najbolj ustvarjalnega življenja ali pa se z njo rodi.

Arhitekt **Janez Bizjak** je bil in je še – skupaj z zdravnikom Damijanom Meškom – zvest Felčev prijatelj. Z njim se je srečal leta 1966, ko se je pridružil skupini idrijskih izobražencev – študentov, ki so se zbrali okrog profesorja Tomaža Pavšiča in začeli izdajati oporečniško revijo Kaplje. Felc je bil njen glavni urednik. K sodelovanju so pritegnili danes uveljavljene pisce – od Borisa Pahorja do Draga Jančarja, Gregorja Strniše, Daneta Zajca, Lojzeta Kovačiča ... Tudi potem, ko so se zaradi zakona o tisku iz leta 1972 samoukinili, so obdržali stike. Obiskovali so vsakole-

tno Drago na Tržaškem, pa koroške Slovence.

Nekoč ga je pri vožnji čez Sorško polje opozoril na drevesa sredi travnikov, ki jim domačini pravijo osamelci; pozneje so dali naslov psihiatrovim zapiskom, ki so izšli v knjigi. Felc o svoji boleznini ni govoril. Kljub temu, da je ob boleznini doživel tudi kaj grenkega, ni bil zagrenjen: prijateljska srečanja so bila vselej polna razigranosti in prešernega smeha.

Naj zaključim z besedami primarija Jožeta Felca, ki so se mu zapisale v razmišljanju Kaj je shizofrenija: **Ogromna večina bolnih je zdravo ustvarjalnih. Posebni pa so. Posebnost, drugačnost, pa je prav v vsaki družbeno-kulturni**

sredini zavestno ali izvenzavestno cenjena vrednota. In še to: **Ob poskusu podoživljanja zunanjega sveta prizadetih ni več prostora za znanstvena modrovanja, ampak za »klic duše«.** Metaforično bi dejal: **za povabilo človeka, da poišče sebe. Tega pa ni moč narediti drugače kot tako, da vsakdo združi vse napore, da doume skrivnost bližnjega.**

Mag. Alenka Höfferle Felc, dr. med.,
spec. FRM, prof. angl. in fran. jezika,
alenka.felc@guest.arnes.si

Zdravilno gibanje

Nina Mazi

Gibanje namesto konvencionalnih zdravil ali vsaj v kombinaciji z njimi je maksima prof. dr. Andrea Meyer-Lindenberga, direktorja The Central Institute of Mental Health (CIMH) v Mannheimu, KIT's Institute of Sports and Sports Science, The GIScience/Geoinformatics of CIMH ter strokovnega direktorja klinike za psihiatrijo in psihoterapijo.

Prof. Meyer-Lindenberg s sodelavci poudarja, da redna vsakodnevna telesna dejavnost dokazano koristi dobremu počutju in razpoloženju, pa tudi zdravju in vitalnosti zlasti pri posameznikih, nagnjenih k psihiatričnim boleznim, motnjam in zapletom. Hkrati pa pričakuje, da bo kmalu mogoče s pomočjo mobilnega telefona in ostalih prenosnih elektronskih naprav ljudi motivirati za ciljno telesno dejavnost in gibanje. Pomembno pa bo tudi zdravnikovo/terapevtovo sodelovanje, predvsem v obliki strokovne podpore in spremljanja oz. nadzora nad potekom ter koristnostjo in učinkovitostjo gibanja.

Dr. Urs Braun pa dodaja, da bo treba preučiti še, ali in kako redno ciljno gibanje vpliva na volumen možganov, na količino sive možganske substance in na gostoto povezav med nevroni oz. na število, pogostost, jakost in učinkovitost interakcij med nevroni. Vse naštetu naj bi služilo preverjanju potencialnih možnosti uporabe terapije z načrtnim, ciljnim gibanjem v psihiatriji – ne le v terapiji, marveč tudi v preventivi in rehabilitaciji. Poglabljena raziskava znanstvenikov z nove celine, pod okriljem American Academy of Neurology, pa priča, da je s pomočjo telesne dejavnosti mogoče učinkovito obvladovati tudi migreno.

Viri: Science et Vie, 5/2021, www.psychology.com, Scientific American, Mind, 5/2021

Nina Mazi, Ljubljana

Zbornična izobraževanja za zdravnike in zobozdravnike

Razvoj tima

(delavnice, 16.00–20.00)

- 4. avgust: Kritika naj bo konstruktivna
- 1. september: Dinamika službenih odnosov
- 6. oktober: Dinamika konflikta
- 3. november: Stili pogajanja/prepričevanja
- 1. december: Dinamika moči v službi

Namen treningov je pridobivanje novih veščin komuniciranja. Osrednja aktivnost vsakega modula je vaja in analiza vaje. Nad tem so udeleženci vedno navdušeni. Vaje izvajamo vedno na vaših primerih, da se z njimi lažje identificirate. Delavnice so namenjene vsem, ki želijo izboljšati svoje komunikacijske veščine in dvigniti odnose na višjo raven (so)delovanja, ne glede na to, ali gre za službene, prijateljske ali domače odnose.

Izvajalka: Metka Komar, univ. dipl. ekon.

Kako nas učinkovito spoprijemanje s stresom obvaruje pred izgorelostjo, če mu dodamo kanček empatije

delavnica: 16. september, 17.00–19.00

Namen delavnice je, da se udeleženci zavejo strategij oblikovanja in doseganja ciljev ter spoprijemanja s stresom, njihove funkcionalnosti/konstruktivnosti, spoznajo nove možnosti ter ubesedijo lastne izkušnje. Spoznali bodo koncept lastne moči in učinkovitosti, vlogo čustev pri spoprijemanju s stresom ter varovalno delovanje empatične naravnosti v profesionalni vlogi zdravnika(ce).

Izvajalka: prof. dr. Polona Selič - Zupančič, univ. dipl. psih.

Prevzgoja samozavedanja – delavnica za krepitev osebnostne moči – 1. del

(delavnice, 16.30–19.30)

- 30. september
- 21. oktober
- 24. november

Delavnica bo spodbudila udeležence, da se zavejo svoje osebne moči ter odkrijejo/ubesedijo lastna pričakovanja v zvezi z iskanjem ravnotežja med zasebnim, družabnim in profesionalnim. Udeleženci bodo izvedeli, kako je mogoče po vsaki krizi (z)rasti – se okrepiti, pridobiti znanje, napredovati, se izuriti, pogledati na situacijo iz drugih/novih perspektiv; opredeliti problem, ga temeljito analizirati in se odločiti o rešitvi.

Izvajalka: prof. dr. Polona Selič - Zupančič, univ. dipl. psih.

Seminar iz nujnih stanj v psihiatriji

seminar: 12. oktober, 8.15–12.45

Vsebina:

- uvod v urgentna psihiatrična stanja in poti obravnave,
- prepoznavanje in obravnava samomorilne ogroženosti,
- akutna psihoza in njeni vzroki,
- pogostejše motnje razpoloženja in anksiozne motnje,
- delirij in diferencialna obravnava kognitivnega upada,
- preprečevanje oziroma obvladovanje agresivnega vedenja,
- uporaba psihiatričnih zdravil,
- prikazi primerov z razpravo,
- zaključek z vprašanji in razpravo.

Izvajalec: Marko Saje, dr. med., specialist psihiatrije

Obvladovanje stresa ob kriznih dogodkih v zdravniški službi

delavnica: 15. oktober, 8.30–12.30

Udeleženci boste spoznali krizne dogodke, s poudarkom na dogodkih v zdravstvu. Spoznali boste faze in vrste odziva na travmatski dogodek ter različne vrste pomoči po tovrstnem dogodku. Podrobneje se bomo posvetili individualnim in skupinskim razbremenilnim pogovorom ter jih na delavnici tudi izkusili. Predstavili bomo več tehnik sproščanja in jih tudi izvedli.

Izvajalki: dr. Andreja Lavrič, univ. dipl. ped. in prof. soc., in Elizabeta Vovko, univ. dipl. psih.

»Več glasbe, prosim«

interaktivna delavnica: 28. oktober, 17.00–19.00

Inovativno in sproščeno nas bosta Benjamin in Manca Izmajlov v interaktivni obliki z besedami in izvedbo popeljala v svet glasbe skozi poslušanje, razlago, vpogled, vodeno doživljanje, spoznavanje vseh dimenzij glasbe in njene prepletenosti z drugimi življenjskimi vidiki. Z glasbo in čuječnostjo bo vaš življenjski nazor bogatejši in veliko bolj zanimiv.

Izvajalca: mag. Benjamin Izmajlov, dipl. umetnica Manca Izmajlova

Informacijska točka

Prijave in programi: www.domusmedica.si

Pregled in urejanje prijav: www.zdravniskazbornica.si (vstop v osebni profil preko »Prijava«, zavihek »Moje prijave«)

Potrdilo o izobraževanju bo na voljo v nekaj dneh po dogodku v vašem osebnem profilu (v zavihku »Moje prijave« v rubriki »Arhiv«).

Dodatne informacije: Andreja Stepišnik, E: mic@zss-mcs.si

AVGUST 2021

1.–29. • KRONIČNA LEDVIČNA BOLEZEN

kraj: e-izobraževanje	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: 1
vsebina: V izobraževanju bo asist. dr. Andrej Škoberne, dr. med., KO za nefrologijo UKC Ljubljana, obravnaval vprašanje, zakaj je kronična ledvična bolezen danes tako pomembna, ter predstavil definicijo, diagnostiko in zdravljenje bolezni.	organizator: Doctrina, izobraževanje, d.o.o.	prijave, informacije: Anja Jurič, T: 041 823 159, E: anja@doctrina.biz , W: https://si.doctrina.biz/zdravniki	

1. 8.–29. 10. • KRONIČNA MIELOIČNA LEVKEMIJA: KDAJ K SPECIALISTU?

kraj: spletno izobraževanje	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: 1
vsebina: Število 9/22 narekuje svetovni dan KML, saj predstavlja gensko spremembo kromosomov, ki je vzrok za nastanek KML. Kar 85 % bolnikov s KML je odkritih v kroničnem obdobju bolezni in simptomi v tem obdobju so zelo splošni. V predavanju boste izvedeli vse od prepoznavne simptomov, diagnostike do zdravljenja in prognoze KML ter preko primera spoznali odstopanja v krvni sliki. Predavateljica poudarja vlogo družinskega zdravnika pri obravnavi bolnika s KML.	organizator: Adriasonara d.o.o.	prijave, informacije: Miha Žakelj, T: 031 363 200, E: miha@adriasonara.eu , W: www.pharmonia.si	

4. ob 16.00 • RAZVOJ TIMA: KRITIKA NAJ BO KONSTRUKTIVNA

kraj: Zoom	št. udeležencev: 20	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 52,50 EUR	k. točke: 4
vsebina: Kritika se v vsakodnevni rabi pogosto zamenjuje s kritiziranjem, ki je poudarjanje samo negativnih zadev. Namen kritike pa je, da se izrazi drugo mnenje, vendar se prikažejo tako negativni kot pozitivni vidiki. Če kritiko podamo na tak način, je lahko konstruktivna, medtem ko ima kritiziranje samo en namen: negirati opravljeno delo ali podano idejo, lahko pa je namen tudi šikaniranje posameznika, ki je idejo dal ali nalogo opravil. Na tem modulu bomo trenirali, kako se kritika poda na konstruktiven način.	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si	

30. 8.–31. 12. • TEMELJNA TERAPIJA PRI ATOPIJSKEM DERMATITISU

kraj: e-izobraževanje	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: v postopku
vsebina: Asist. dr. Mateja Starbek Zorko, dr. med., spec. dermatologije, bo govorila o zdravljenju atopijskega dermatitisa (AD) ter predstavila evropska priporočila zdravljenja odraslih in otrok. Obravnavano bo tudi zdravljenje težjih oblik AD.	organizator: Doctrina, izobraževanje, d.o.o.	prijave, informacije: Anja Jurič, T: 041 823 159, E: anja@doctrina.biz , W: https://si.doctrina.biz/zdravniki	

1. ob 16.00 • RAZVOJ TIMA: DINAMIKA SLUŽBENIH ODNOSOV

kraj: Zoom	št. udeležencev: 20	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 52,50 EUR	k. točke: 4
vsebina: Zakaj se z nekaterimi sodelavci dobro razumemo, medtem ko z nekaterimi ne moremo najti skupnega jezika? Namen delavnice ni toliko iskanje razlogov, zakaj se to dogaja, kot to, da pridobimo orodje, s pomočjo katerega bomo razumeli »igro«, v katero se zapletemo. S pomočjo modela, ki ga bomo trenirali, pa bomo lahko izboljšali svoje komunikacijske veščine.		organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zzs-mcs.si

1. 9. 2021–30. 6. 2022 • 1. PODIPLomsKA ŠOLA – NUJNA STANJA V ABDOMINALNI KIRURGIJI

kraj: LJUBLJANA, UKC, KO za abdominalno kirurgijo, veliki seminar	št. udeležencev: 30	kotizacija: ni podatka	k. točke: 30
vsebina: Namen šole je izobraževanje mlajših kolegov, ki se bodo pri svojem vsakodnevem delu srečevali z bolnikom z akutnim abdomnom. S pomočjo šole bomo predali znanje, ki je pomembno za zgodnjo in učinkovito diagnostiko ter obravnavo bolnika z znaki akutnega abdomna.	organizator: UKC Ljubljana, SPS Kirurška klinika, KO za abdominalno kirurgijo	prijave, informacije: Miha Petrič, T: 01 522 94 18, E: miha.petric@kclj.si	

3. ob 8.00 • 3. PEDIATRIČNA NEFROLOŠKA ŠOLA

kraj: MARIBOR, Hotel City (v primeru poslabšanja epidemične situacije se simpozij organizira on-line)	št. udeležencev: do 100	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: v postopku
vsebina: Strokovno srečanje je namenjeno zdravnikom pediatrom.	organizator: UKC Maribor, prof. dr. Nataša Marčun Varda	prijave, informacije: prijave: W: www.ukc-mb.si (strokovna srečanja), informacije: Rebeka Gerlič, T: 02 321 28 13	

7.–10. ob 9.10 • DRUGA POLETNA ŠOLA INTERNISTIČNE ONKOLOGIJE – NATANČNA ONKOLOGIJA – ALI SMO ŽE TAM?

kraj: LJUBLJANA, spletno srečanje – predavalnica stavbe C, Onkološki inštitut Ljubljana	št. udeležencev: 80	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: v postopku
vsebina: Podiplomsko izobraževanje je namenjeno vsem, ki jih to področje zanima, specializantom internistične onkologije, specialistom in specializantom radioterapije, dermatologije, kirurgije (ura: 7. 9. 2021 9.10–16.00, 8. 9. 2021 8.40–15.35, 9. 9. 2021 8.40–14.20, 10. 9. 2021 9.00–13.13)	organizator: Sekcija internistične onkologije pri SZD, Onkološki inštitut, Katedra za onkologijo, prof. dr. Janja Ocvirk, dr. med.	prijave, informacije: prijave: E: Ikristan@onko-i.si , informacije: Lidija Kristan, E: Ikristan@onko-i.si	

9.–11. ob 8.30 • SPODBUJANJE IN VZDRŽEVANJE DOJENJA

kraj: spletno izobraževanje	št. udeležencev: 100	kotizacija: 170 EUR (brez DDV)	k. točke: 25
vsebina: Na tečaju bodo udeleženke/ci pridobili novo ali utrdili obstoječe znanje o dojenju in laktaciji, z namenom, da dosežemo enotno svetovanje, pomoč nosečnicam in materam ter zaščitimo izključno dojenje prvih šest mesecev in nato ob ustrezni dopolnilni prehrani do 2. leta ali po želji še dalj. Udeleženci bodo spoznali tudi postopek za pridobitev naziva novorojencu prijazna porodnišnica (NPP), dojenju prijazna zdravstvena ustanova (DPZU), dojenju prijazna lekarna (DPL) in dojenju prijazno mesto (DPM). Zdravstveni delavci v porodnišnici imajo matere v vedno krajši obravnavi, vendar postavijo pomemben temelj začetku dojenja, zato je njihovo znanje o dojenju izrednega pomena. S skrajšano ležalno dobo v porodnišnicah pa se je velik del svetovanja in pomoči materam prenesel na patronažno zdravstveno varstvo, otroški dispanzer in lekarne, s čimer želimo z znanjem in tehnikami pomoči opolnomočiti tudi osebe s primarne zdravstvene ravni. Če je doječa mati z otrokom sprejeta v bolnišnico, prav tako.	organizator: Slovenska fundacija UNICEF	prijave, informacije: Danica Živec, T: 01 583 80 73, 031 667 895, E: danica.zivec@unicef.si , W: http://www.dojenje.unicef.si/	

13. 9.–28. 11. • SIMPTOMI SPODNJIH SEČIL V VSAKODNEVNI PRAKSI

kraj: e-izobraževanje	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: 1
vsebina: V izobraževanju bo mag. Klemen Jagodič, dr. med., spec. urolog, obravnaval simptome spodnjih sečil ter predstavil potek diagnoze in terapije.	organizator: Doctrina, izobraževanje, d.o.o.	prijave, informacije: Anja Jurič, T: 041 823 159, E: anja@doctrina.biz , W: https://si.doctrina.biz/zdravniki	

13. 9. 2021–12. 3. 2022 • NOVOSTI PRENOVLJENIH SMERNIC ESC O OBRAVNAVI ATRIJSKE FIBRILACIJE

kraj: spletna in mobilna aplikacija register zdravil – multimedijška izobraževalna vsebina	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: 1
vsebina: Cilj izobraževanja je s praktičnega kliničnega vidika specialista kardiologa in aritmologa pojasniti glavne spremembe smernic obravnave bolnikov z atrijsko fibrilacijo (AF), ki jih je konec poletja 2020 izdalo Evropsko kardiološko združenje (ESC). (Do vseh izobraževanj lahko dostopate prek spletne strani www.mediatelly.co/cme . Posamezno izobraževanje je na voljo leto dni.)	organizator: Modra jagoda, spletno oblikovanje in razvoj mobilnih aplikacij d.o.o.	prijave, informacije: informacije: Mediatelly podpora, T: 041 208 979, zana.prislan@mediatelly.co , https://mediatelly.co/si/cme	

13.–15. ob 9.00 • INOVACIJE IN NOVI NAČINI ZDRAVLJENJA SRČNEGA POPUŠČANJA

kraj: PORTOROŽ, Grand hotel Bernardin	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: v postopku
vsebina: Mednarodni simpozij je namenjen vsem zdravnikom, študentom medicine, medicinskim sestram in tehnikom	organizator: Program za napredovalo srčno popuščanje in transplantacije srca, KO za kardiologijo, UKC Ljubljana in Center for Advanced Heart Failure, Memorial Hermann Heart & Vascular Institute, Houston, prof. dr. Bojan Vrtovec, dr. med., in prof. Igor D. Gregorič, dr. med.	prijave, informacije: prijave: E: brms.slo@gmail.com , informacije: prof. dr. Bojan Vrtovec, dr. med., T: 01 522 28 44, F: 01 522 28 28	

15. ob 15.00 • BRIŠKI IZZIVI

kraj: GORIŠKA BRDA, Vila Vipolže in Zoom	št. udeležencev: 100	kotizacija: 35 EUR	k. točke: v postopku
vsebina: Simpozij za strokovno javnost je pogled strokovnjakov na javnozdravstvene probleme in sinergistične učinke covid-19 na krvotvorne rake in druge kronične bolezni.	organizator: Društvo KO-RAK	prijave, informacije: prijave: W: https://www.1ka.si/a/346041 , informacije: Lara Čebren, T: 05 333 13 78, E: info@ko-rak.si	

15.–18. • LIFE/2021 nefrološki kongres

kraj: spletni dogodek	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: 23
vsebina: Virtualni nefrološki kongres s prostim dostopom, ki mu predsedujeta prof. dr. C. Wanner (Univerzitetna bolnišnica Würzburg) in prof. dr. P. Stenvinkel (Karolinska inštitut Stockholm). Več kot 80 svetovno priznanih strokovnjakov s področja nefrologije bo ponudilo širok spekter predavanj, zbranih v štiri sklope: Izzivi v nefrologiji, Dializno zdravljenje v domačem okolju, Hemodializa ter Celostni pristop in novosti v zdravstveni oskrbi nefroloških bolnikov.	organizator: Fresenius Medical Care Deutschland GmbH	prijave, informacije: prijave: W: www.nephrologycampus.com , informacije: Alijana Trošt Rupnik, T: 01 750 69 59, E: alijana.trostrupnik@fmc-ag.com	

16. ob 17.00 • KAKO NAS UČINKOVITO SPOPRIJEMANJE S STRESOM OBVARUJE PRED IZGORELOSTJO, ČE MU DODAMO KANČEK EMPATIJE

kraj: Zoom	št. udeležencev: 23	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 45 EUR	k. točke: 2
vsebina: Namen delavnice je, da se udeleženci zavejo strategij oblikovanja in doseganja ciljev ter spoprijemanja s stresom, njihove funkcionalnosti/konstruktivnosti, spoznajo nove možnosti ter ubesedijo lastne izkušnje. Spoznali bodo koncept lastne moči in učinkovitosti, vlogo čustev pri spoprijemanju s stresom ter varovalno delovanje empatične naravnosti v profesionalni vlogi zdravnika(ce).	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepšnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepšnik@zzs-mcs.si	

17.–18. • XX. ŠOLA ANTIKOAGULACIJSKEGA ZDRAVLJENJA

kraj: LJUBLJANA, predavalnica 2, UKC, Zaloška 7	št. udeležencev: 50	kotizacija: 130 EUR + DDV	k. točke: 10,5
vsebina: strokovno srečanje	organizator: Sekcija za antikoagulacijsko zdravljenje in preventivo tromboemboličnih bolezni – SZD	prijave, informacije: Alenka Mavri, E: alenka.mavri@kclj.si , W: www.trombo.net	

17.–18. ob 8.00 • INTRAMEDULARNA UČVRSTITEV ZLOMOV

kraj: MARIBOR, UKC, Velika predavalnica Klinike za kirurgijo	št. udeležencev: ni podatka	kotizacija: 150 EUR	k. točke: ***
vsebina: Vabljeni so specialisti in specializanti travmatologije.	organizator: UKC Maribor, Klinika za kirurgijo, Oddelek za travmatologijo, izr. prof. dr. Andrej Čretnik, dr. med., svet.	prijave, informacije: prijave: W: www.ukc-mb.si (strokovna srečanja), informacije: Nina Bračič, prof., E: nina.bracic@ukc-mb.si , T: 02 321 29 40	

17.–18. ob 8.30 • 14. ZADRAVČEVI DNEVI: IZZIVI IN OBREMENTITVE AMBULANT DRUŽINSKE MEDICINE

kraj: MORAVSKE TOPLICE, Hotel Livada	št. udeležencev: 100	kotizacija: 100 EUR	k. točke: v postopku
vsebina: Seminar bo potekal v obliki predavanj in delavnic na temo izzivov današnjega časa, izgorevanja v ambulanti ter mobbinga in nasilne komunikacije v ambulanti.	organizator: Zavod za razvoj družinske medicine (Dean Klančič)	prijave, informacije: Zavod za razvoj družinske medicine, tajništvo, T: 01 438 69 14, E: info@zrdm-idfm.si , W: https://zdravcevi-dnevi.com/	

18. ob 8.30 • OTORINOLARINGOLOŠKI DAN 2021

kraj: LJUBLJANA, Medicinska fakulteta UL, Korytkova 2, velika (in srednja) predavalnica	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: 80 EUR (DDV vključen), za upokojene zdravnike 30 EUR	k. točke: 6
vsebina: seminar za družinske zdravnike, pediatre, šolske zdravnike, otorinolaringologe	organizator: UKC Ljubljana, Klinika za otorinolaringologijo in cervikofacialno kirurgijo	prijave, informacije: Tatjana Železnik, Irena Hočvar Boltežar, T: 01 522 39 11, 041 958 336, E: orl.izobrazevanja@gmail.com , W: https://www.mf.uni-lj.si/korl/strokovna-dejavnost	

20.–21. • VIII. SLOVENSKA ŠOLA TRANSTORAKALNE EHOKARDIOGRAFIJE (TTE), 2. tečaj

kraj: ŠMARJEŠKE TOPLICE, Terme	št. udeležencev: 50	kotizacija: 250 EUR (z vključenim DDV)	k. točke: v postopku
vsebina: Srečanje je namenjeno specializantom in specialistom interne medicine, kardiologije, anesteziologije in pediatrije. Izvedba šole je odvisna od epidemiološke situacije v Sloveniji. Od 1. septembra 2021 bo možno preko spleta opraviti vstopni kolokvij. Namestitev v hotelu ni vključena v kotizacijo. Informacije in rezervacije: Terme Krka, T: 08 20 50 300, E: booking@terme-krka.eu	organizator: Združenje kardiologov Slovenije, Delovna skupina za slikovne preiskave v kardiologiji	prijave, informacije: prijave najkasneje do 25. avgusta 2021 oz. do zapolnitve mest. Združenje kardiologov Slovenije, T: 01 43 42 100, E: sasa.radelj@sicardio.org , doc. dr. Katja Ažman Juvan, dr. med., vodja organizacijskega odbora šole, T: 01 522 82 28, E: katja.azman@gmail.com	

21. ob 17.00 • 3. STROKOVNI SESTANEK SZAIM

kraj: MARIBOR, spletna konferenca	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: 2
vsebina: Sestanek bo ponovno izveden v hibridni obliki, kar pomeni, da se nas bo do 50 zbralo v Mariboru, ostali pa se bomo lahko dogodka udeležili preko spleta. Več na: https://www.szaim.org/3-strokovni-sestaneke-szaim/	organizator: Slovensko združenje za anesteziologijo in intenzivno medicino	prijave, informacije: Robert Berger, T: 01 522 88 07, 040 544 395, E: szaim.org@gmail.com , W: www.szaim.org	

23.–25. ob 9.00 • ALPS ADRIA CONFERENCE ON DEMENTIA

kraj: RADENCI, Terme Radenci	št. udeležencev: 200	kotizacija: 475 EUR	k. točke: 13
vsebina: Udeležba in sodelovanje na interdisciplinarni konferenci sta namenjena tako akademski sferi, zdravstveni, farmacevtski in stroki nege v zdravstvu kot tudi študentom in zagonskim podjetjem, ki razvijajo tehnološke rešitve na področju zdravstva.	organizator: Murski inštitut za razvoj infrastrukture	prijave, informacije: mag. Marko Savič, T: 041 730 882, E: marko.savic@mbtt.si , W: https://nolioblivisci.me/	

24. ob 8.00 • IX. SIMPOZIJ O KILAH Z MEDNARODNO UDELEŽBO: LAPAROSKOPSKA OSKRBA VENTRALNIH KIL IN DIASTAZE REKTUSOV

kraj: MARIBOR, UKC (v primeru poslabšanja epidemične situacije se simpozij organizira on-line)	št. udeležencev: do 50	kotizacija: 100 EUR za zdravnike specialiste, 80 EUR za zdravnike specializante, za upokojene zdravnika in študente ni kotizacije	k. točke: ***
vsebina: Strokovno srečanje je namenjeno zdravnikom splošne in abdominalne kirurgije.	organizator: UKC Maribor, doc. dr. Jurij Gorjanc, dr. med., Herniološko združenje Slovenije, in Maja Šturm, dr. med., UKC Maribor	prijave, informacije: prijave: W: www.ukc-mb.si (strokovna srečanja), informacije: Rebeka Gerlič, univ. dipl. ekon., T: 02 321 28 13	

24.–25. ob 7.45 • PSIHLOGIJA KOMUNICIRANJA IN MEDOSEBNIH ODNOSOV PRI OSKRBI BOLNIKOV

kraj: VELENJE, Hotel Paka	št. udeležencev: 70	kotizacija: 290 EUR	k. točke: 12,5
vsebina: Dvodnevno izobraževanje je namenjeno zdravstvenim delavcem, ki se ukvarjajo z oskrbo oseb s kroničnimi stanji, in je osredinjeno na pomen veččin, kot so komunikacija, motivacija, timsko delo, soočanje s stresom, vseživljenjsko učenje in upravljanje informacij, upravljanje časa, prilagodljivost ter učinkovito vodenje v timih in pri oskrbi bolnikov. Prepoznavanje omenjenih veččin ter njihova uporaba vpletene vključi v pozitivno soodvisnost in povezanost pri doseganju lastnih ciljev, ciljev podjetja ali družinskih odnosov.	organizator: Društvo EDMED	prijave, informacije: Simon Javornik, T: 041 724 318, E: info@drustvoEDMED.si , W: www.drustvoEDMED.si	

24.–25. ob 8.45 • 32. STROKOVNI SESTANEK ZDRUŽENJA INTERNISTOV SZD

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162	št. udeležencev: 250	kotizacija: do 1. 9. 180 EUR + DDV, po 1. 9. 200 EUR + DDV	k. točke: 12
vsebina: Strokovni sestanek je namenjen specialistom in specializantom interne medicine ter njenih vej in zdravnikom konservativnih strok medicine.	organizator: Združenje internistov SZD, prof. dr. Radovan Hojs, dr. med., v. svet.	prijave, informacije: prijave: W: www.zis-szd.si , informacije: prof. dr. Radovan Hojs, T: 02 321 28 71, GSM 041 719 734, E: radovan.hojs@guest.arnes.si	

27. ob 9.00 • OSKRBA VITALNO OGROŽENEGA PACIENTA

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom, Metelkova 9	št. udeležencev: 10	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: interaktivna učna delavnica SIM-centra	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: erdelja-piciga@zd-lj.si	

27.–29. ob 9.00 • PODIPLOMSKI TEČAJ PROTIMIKROBNEGA ZDRAVLJENJA

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162	št. udeležencev: 35	kotizacija: 200 EUR (DDV ni vključen v ceno)	k. točke: 14,5
vsebina: strokovno izobraževanje	organizator: Sekcija za protimikrobno zdravljenje pri SZD	prijave, informacije: Simona Rojs, T: 01 522 42 20, E: simona.rojs@kclj.si , W: http://www.szpz.info	

30. 9.–1. 10., 21.–22. 10., 18.–19. 11. ob 8.00 • 2. ŠOLA OBVLADOVANJA BOLEČINE: DODATNA ZNANJA O OBVLADOVANJU BOLEČINE

kraj: LJUBLJANA, M Hotel	št. udeležencev: 30	kotizacija: 680 EUR	k. točke: 50
vsebina: 60-urni program je sestavljen tako, da ga SZD prizna kot dodatna znanja in udeleženec po opravljenem izpitu pridobi diplomu. Izobraževanje je namenjeno zdravnikom različnih specialnosti, ki se pri svojem delu srečujejo z obvladovanjem bolečine. Šola poteka v treh sklopih.	organizator: Slovensko združenje za zdravljenje bolečine, Splošna bolnišnica Maribor	prijave, informacije: Neli Vintar, T: 041 437 195, E: nvintar@gmail.com , W: www.szzb.si	

1. ob 8.00 • 9. SLOVENSKO SREČANJE O KLINIČNI FARMAKOLOGIJI: VARNA UPORABA ZDRAVIL

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162	št. udeležencev: 200	kotizacija: 130 EUR z DDV	k. točke: ***
vsebina: Srečanje je namenjeno vsem zdravnikom, predvsem zdravnikom družinske medicine, urgentne medicine, interne medicine, pediatrije, nevrologije in psihiatrije, ter farmacevtom v lekarnah (teme: farmakologija/farmacija, neželeni učinki, sodni primeri, zdravila in neplodnost, nočne more in sanje, obvladovanje alkoholizma in mačka z zdravili, ponarejena zdravila)	organizator: Sekcija za klinično toksikologijo SZD v sodelovanju s Centrom za klinično toksikologijo in farmakologijo UKCL in Inštitutom za farmakologijo in eksperimentalno toksikologijo Medicinske fakultete v Ljubljani, izr. prof. dr. Miran Brvar, dr. med.	prijave, informacije: prijave: Sekcija za klinično toksikologijo SZD, Center za zastupitve, Interna klinika, Univerzitetni klinični center Ljubljana, Zaloška cesta 7, 1000 Ljubljana, E: andreja.lamovsek@kclj.si , informacije: Miran Brvar, T: 01 522 12 93, E: miran.brvar@kclj.si	

1.–2 • ARITMIJE/PACING 2021

kraj: BRDO PRI KRANJU, Kongresni center Brdo, posestvo Brdo pri Kranju	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: ***
vsebina: 8. znanstveno-strokovno srečanje o elektrostimulaciji srca in motnjah srčnega ritma z mednarodno udeležbo – novosti s področja elektrostimulacije srca, defibrilacije, srčne resinhronizacije in srčnega popuščanja ter zdravljenja aritmij z zdravili ali ablacijo. Oblika simpozija bo v skladu s takratno epidemiološko situacijo in veljavnimi smernicami glede covid-19.	organizator: UKC Ljubljana, Klinični oddelek za kardiologijo v sodelovanju z Združenjem kardiologov Slovenije	prijave, informacije: E: info@aritmije-pacing.si , W: www.aritmije-pacing.si	

1.–30. • PREPOZNAVANJE KOŽNEGA MALIGNEGA MELANOMA

kraj: spletno izobraževanje	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: v postopku
vsebina: Prim. dr. Ručigaj predstavi klinično sliko kožnega malignega melanoma. Podrobno pojasni, kaj bi lahko še storili za čimprejšnje prepoznavanje le-tega, in izpostavi raziskavo Dermatovenerološke klinike, v kateri so preučevali ozaveščenost splošne populacije o preprečevanju posledic izpostavljanja UV-žarkom.	organizator: Adriasonara d.o.o.	prijave, informacije: Mira Čirovič, T: 031 772 738, E: mira.cirovic@adriasonara.eu , W: www.pharmonia.si	

2. ob 9.00 • OSKRBA VITALNO OGROŽENEGA OTROKA 1

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom, Metelkova 9	št. udeležencev: 10	kotizacija: 220 EUR	k. točke: ***
vsebina: Interaktivna učna delavnica SIM-centra je namenjena zdravnikom, medicinskim sestram, celotnim zdravstvenim timom, študentom medicine in zdravstvene nege, s ciljem izboljšanja varnosti pacientov in zadovoljstva z večjo učinkovitostjo.	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, 01 47 23 780, E: ana.erdelja-piciga@zd-lj.si	

6. ob 16.00 • RAZVOJ TIMA: DINAMIKA KONFLIKTA

kraj: Zoom	št. udeležencev: 20	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 52 EUR	k. točke: 4
vsebina: Slabi odnosi, veliko kreganja – in premalo razreševanja konfliktov. Za tiste, ki imate te težave v službi, bomo na delavnici pogledali, kaj lahko naredimo, da obvladamo konfliktno situacijo. Ogleдали si bomo, kaj se dogaja v konfliktnih situacijah, zakaj se zapletemo vanje, in seveda dali poudarek komunikacijskim veščinam, s pomočjo katerih konflikte razrešimo.	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si	

8. ob 8.00 • INTERDISCIPLINARNA OBRAVNAVA BOLNIKA Z BOLEČINO V KRIŽU

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica oz. Zoom	št. udeležencev: 100	kotizacija: člani SZB 70 EUR, ostali 90 EUR	k. točke: v postopku
vsebina: Seminar je namenjen zdravnikom različnih specialnosti, ki se pri svojem delu srečujejo z bolniki z bolečino v križu. Namen seminarja je predstaviti razumevanje in obravnavno bolnika z bolečino v križu, predvsem ko ta postane kronična. Pomemben del bolnikov s kronično bolečino v križu bi potreboval obravnavo v interdisciplinarnem timu, ker na vzdrževanje bolečine ne vpliva samo okvara tkiva, ampak so pomembni številni drugi dejavniki, kot je stres, strah pred poslabšanjem bolečine in izogibanje aktivnosti ter različni psihosocialni dejavniki.	organizator: Slovensko združenje za zdravljenje bolečine, UKC Maribor	prijave, informacije: Barbara Kosmina Štefančič, T: 041 697 606, E: info@szzb.si , W: www.szzb.si	

11. 10. 2021–14. 5. 2022 ob 17.00 • MEDNARODNA ŠOLA AKUPUNKTURE

kraj: on-line in Fakulteta za šport	št. udeležencev: izobraževanje bo izvedeno, če bo prijavljenih vsaj 15 kandidatov	kotizacija: teoretični del (200 ur) in seminarji (100 ur) je 3600 EUR, možnost plačila v največ devetih mesečnih obrokih	k. točke: ***
vsebina: Vsak kandidat mora za priznanje praktičnega dela opraviti prakso (150 ur) v določenih zdraviliščih in v akupunkturinih ambulanah v EU ali v bolnišnicah na Kitajskem, Šrilanki in podobno. Praktični del je pogoj, da lahko kandidat opravlja izpit in pridobi certifikat oz. ustrezno diplomu. Šola je namenjena vsem zdravnikom, zobozdravnikom in absolventom medicine in dentalne medicine (izpit opravijo po zaključku fakultete). Šola (predavanja) traja 9 mesecev (22 ur tedensko).		organizator: Zdravstveni zavod za medicino športa in akupunkturo Ljubljana, član WFAS – Svetovne organizacije akupunkturinih združenj, in Akademija za tradicionalno kitajsko medicino, Peking, Kitajska, prof. dr. Edvin Dervišević, višji znanstveni svetnik	prijave, informacije: prijave: E: edvin.dervisevic@guest.arnes.si , informacije: prof. dr. Edvin Dervišević, T: 041 341 790

12. ob 8.15 • SEMINAR IZ NUJNIH STANJ V PSIHIATRIJI

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Zoom	št. udeležencev: 260	kotizacija: sekundariji 40 EUR, ostali člani 100 EUR	k. točke: 4,5
vsebina: Udeleženci seminarja bodo spoznali urgentna psihiatrična stanja in poti obravnave, prepoznavanje in obravnavo samomorilne ogroženosti, akutno psihozo in njene vzroke, pogostejše motnje razpoloženja in anksiozne motnje, delirij in diferencialno obravnavo kognitivnega upada, preprečevanje oz. obvladovanje agresivnega vedenja ter uporabo psihiatričnih zdravil. Predstavljeni bodo prikazi primerov z razpravo.	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si	

15. ob 9.00 • OBVLADOVANJE STRESA OB KRIZNIH DOGODKIH V ZDRAVNIŠKI SLUŽBI

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162 ali Zoom	št. udeležencev: 23	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 132 EUR	k. točke: 4,5
vsebina: Udeleženci bodo spoznali krizne dogodke s poudarkom na dogodkih v zdravstvu. Spoznali bodo faze in vrste odziva na travmatski dogodek ter različne vrste pomoči po tovrstnem dogodku. Podrobneje se bomo posvetili individualnim in skupinskim razbremenilnim pogovorom ter jih na delavnici tudi izkusili (tudi na temo covid-19). Predstavili bomo več tehnik sproščanja in jih tudi izvedli.	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si	

15.–16. • SODOBNA KARDIOLOGIJA 2021

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska c. 162	št. udeležencev: ni podatka	kotizacija: da	k. točke: ***
vsebina: Redno letno strokovno srečanje Združenja kardiologov Slovenije z mednarodno udeležbo. Iz vsebine: aktualne teme v kardiologiji, najnovejše smernice ESC in slovenska priporočila, predstavitev izvirnih znanstvenih del slovenskih kardiologov, revija zanimivih kliničnih primerov idr. Oblika simpozija bo v skladu s takratno epidemiološko situacijo in veljavnimi smernicami glede covid-19.	organizator: Združenje kardiologov Slovenije	prijave, informacije: T: 01 43 42 100, E: sasa.radelj@sicardio.org , W: www.sicardio.org	

15.–16. ob 12.00 • REDNI STROKOVNI SESTANEK ZDRUŽENJA HEMATOLOGOV SLOVENIJE SZD

kraj: PORTOROŽ, Kongresni center Bernardin	št. udeležencev: 60	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: v postopku
vsebina: Sestanek je namenjen specialistom in specializantom hematologije, interne medicine, onkologije, pediatrije in transfuzijske medicine (seksijski sestanek: Akutne levkemije, Diseminirani plazmocitom, Redke mieloproliferativne bolezni, Hemofilija). Sodelujejo predavatelji iz Slovenije.	organizator: Združenje hematologov Slovenije – SZD, asist. dr. Matevž Škerget, dr. med.	prijave, informacije: prijave: ob registraciji, informacije: asist. dr. Matevž Škerget, dr. med., T: 01 522 13 65	

15.–16. ob 8.00 • XXI. NOVAKOVI DNEVI: PREEKLAMPSIJA IN ZASTOJ PLODOVE RASTI TER PRESEJALNE PREISKAVE V PRVEM TRIMESEČJU NOSEČNOSTI IN PRI NOVOROJENČKU

kraj: MARIBOR, Hotel City oz. hibridno srečanje glede na epidemiološke razmere	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: 130 in 260 EUR + DDV	k. točke: v postopku
vsebina: Strokovno izobraževanje je namenjeno specialistom in specializantom ginekologije in porodništva, pediatrije, anesteziologije, družinskim zdravnikom oz. specialistom drugih strok, babicam, medicinskim sestram, ki delajo z nosečnicami ali novorojenčki.	organizator: Združenje za perinatalno medicino pri SZD, Klinični oddelek za perinatologijo, Ginekološka klinika UKC Ljubljana, Oddelek za perinatologijo, Klinika za ginekologijo in perinatologijo, UKC Maribor, doc. dr. Tanja Premru Sršen, dr. med.	prijave, informacije: prijave: UKC Ljubljana, ERIK, Štajmerjeva 3, 1000 Ljubljana ali E: martina.peclin@mf.uni-lj.si , informacije: Martina Pečlin, T: 01 522 60 20	

15.–16. ob 8.00 • 23. FAJDIGOVI DNEVI

kraj: KRANJSKA GORA, Hotel Kompas	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: 150 EUR	k. točke: v postopku
vsebina: Srečanje je namenjeno zdravnikom, skupinam v osnovnem zdravstvu, študentom pri predmetu družinska medicina, sekundarjem, specializantom družinske medicine in upokojenim zdravnikom. Namen srečanja je omogočiti udeležencem, da se podrobneje seznanijo z novostmi na področju diagnostike in zdravljenja najpogostejših bolezni, s katerimi se srečujemo na primarnem nivoju. Program je zasnovan tako, da bodo slušatelji dobili odgovore na čim več aktualnih vprašanj in bodo nova znanja lahko s pridom uporabili pri svojem praktičnem delu.	organizator: Zavod za razvoj družinske medicine (Dean Klančič)	prijave, informacije: Nina Gerdina, T: 01 438 69 14, E: info@zrdm-idfm.si , W: https://www.e-medicina.si/fajdigovi-dnevi	

15.–16. ob 9.00 • SLADKORNA BOLEZEN 2021

kraj: VELENJE, Hotel Paka	št. udeležencev: 70	kotizacija: 260 EUR + DDV	k. točke: 13
vsebina: Udeleženci dvodnevne izobraževanja se bodo podrobno seznanili s sladkorno boleznijo. Spoznali bodo diagnostiko in epidemiologijo sladkorne bolezni ter posebej podrobno pripomočke in tehniko vbrizgavanja insulina in agonistov GLP1, pripomočke in tehniko merjenja ravni glukoze v krvi, zdravo prehrano, samovođenje sladkorne bolezni itn. Velik poudarek bo na sodobnih smernicah glede preprečevanja dejavnikov tveganja in zdravljenja sladkorne bolezni.	organizator: Društvo EDMED	prijave, informacije: Simon Javornik, T: 041 724 318, E: info@drustvoEDMED.si , W: www.drustvoEDMED.si	

15.–17. ob 16.50 • DERMATOLOŠKI VIKEND: OTROŠKA DERMATOLOGIJA, URTIKARIJA IN ANGIOEDEM, ALERGIJSKE IN KOŽNE BOLEZNI

kraj: PORTOROŽ, Hotel Bernardin	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: 100 EUR z DDV, za člane ZSD ni kotizacije	k. točke: ***
vsebina: Strokovno srečanje je namenjeno dermatologom, pediatrom, družinskim zdravnikom in drugim zainteresiranim zdravnikom.	organizator: Združenje slovenskih dermatovenerologov, prof. dr. Jovan Miljković	prijave, informacije: prijave: E: zsd.si.info@gmail.com , informacije: Lojzka Miklič, T: 031 354 924, E: zsd.si.info@gmail.com	

21.–22. ob 8.00 • ES-PCR SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV SREDNJEEVROPSKIH DRŽAV

kraj: MARIBOR, VŠGT (v primeru poslabšanja epidemične situacije se simpozij organizira on-line)	št. udeležencev: do 100	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: ***
vsebina: Strokovno srečanje je namenjeno zdravnikom pediatrom.	organizator: UKC Maribor, prof. dr. Nataša Marčun Varda	prijave, informacije: prijave: W: www.ukc-mb.si (strokovna srečanja), informacije: Rebeka Gerlič, T: 02 321 28 13	

21.–22. • TEČAJ KIRURŠKIH TEHNIK V ABDOMINALNI KIRURGIJI

kraj: LJUBLJANA, UKC, KO za abdominalno kirurgijo, Medicinska fakulteta Ljubljana	št. udeležencev: 16	kotizacija: 150 EUR	k. točke: 12
vsebina: podiplomski tečaj iz kirurgije	organizator: UKC Ljubljana, SPS Kirurška klinika, KO za abdominalno kirurgijo	prijave, informacije: Jan Grosek, T: 01 522 72 65, E: jan.grosek@kclj.si , W: https://www.zeks.si/c/delavnice/	

21.–22. ob 15.00 • TRADICIONALNO STROKOVNO SREČANJE AKUTNA MOŽGANSKA KAP XIV IN TELEMEDICINA

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162 in preko spleta	št. udeležencev: do 300 po predhodni prijavi	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: 12
vsebina: Strokovno srečanje je namenjeno širši strokovni javnosti iz Slovenije in tujine – zdravnikom nevrologom, internistom, zdravnikom urgentne medicine, družinske in splošne medicine, nevrokirurgom, radiologom, zdravnikom intenzivne medicine in enot za zdravljenje možganske kapi ter drugemu medicinskemu osebju, ki je vključeno v obravnavo bolnikov z možgansko kapjo (DMS, MS, rehabilitacijsko osebje). Program bo objavljen na spletni strani www.mozganska-kap.info .	organizator: Sekcija za možganskožilne bolezni pri SZD ob strokovnem sodelovanju slovenskih in tujih strokovnjakov s področja možganskožilnih bolezni, prim. prof. dr. Bojana Žvan, dr. med., v. svet.	prijave, informacije: prijave: W: www.mozganska-kap.info , informacije: Andreja Merčun, T: 040 179 905, E: mzb@mozganska-kap.info	

22. ob 9.00 • SIMULACIJA PORODA

kraj: MARIBOR, MF, Univerza v Mariboru, Taborska ulica 8, prostora 1N26 in 1N25A	št. udeležencev: 20	kotizacija: 160 EUR (DDV vključen)	k. točke: v postopku
vsebina: Učna delavnica je namenjena za zdravnike specialiste in specializante ginekologije in porodništva, pediatrije, zdravnike specialiste in specializante družinske medicine, zdravnike specialiste in specializante urgentne medicine ter zdravnike pripravnike, babice, medicinske sestre in zdravstvene tehnike. Vsebina izobraževanja: Normalni porod, Vodstvo normalnega poroda, Patološki porod in ukrepi, Ukrepi pri patološkem porodu.	organizator: Univerza v Mariboru, Medicinska fakulteta, Katedra za ginekologijo in porodništvo	prijave, informacije: prijave: W: http://www.mf.uni-mb.si/si/oglasna-deska/ucne-delavnice , informacije: Romana Grajner, T: 02 234 58 26, E: romana.grajner@um.si	

22. ob 9.00 • TPO IN AED ZA TIME V ZOBOZDRAVSTVU

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom, Metelkova 9	št. udeležencev: 10	kotizacija: 200 EUR	k. točke: ***
vsebina: Interaktivna učna delavnica SIM-centra je namenjena zobozdravnikom in zobnim asistentom (timom v zobozdravstvu), s ciljem izboljšanja varnosti pacientov in učinkovitosti zaposlenih.	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: ana.erdelja-piciga@zd-lj.si	

25. ob 9.00 • OSKRBA VITALNO OGROŽENEGA PACIENTA

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom, Metelkova 9	št. udeležencev: 10	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: interaktivna učna delavnica SIM-centra	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: ana.erdelja-piciga@zd-lj.si	

28. ob 17.00 • VEČ GLASBE, PROSIM

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162 ali Zoom	št. udeležencev: 15	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 45 EUR	k. točke: 2
vsebina: Inovativno in sproščeno nas bosta Benjamin in Manca Izmajlov v interaktivni obliki v besedami in izvedbo popeljala v svet glasbe skozi poslušanje, razlago, vpogled, vodeno doživljanje, spoznavanje vseh dimenzij glasbe in njene prepletenosti z drugimi življenjskimi vidiki. Z glasbo in čuječnostjo bo vaš življenjski nazor bogatejši in veliko bolj zanimiv.	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zbs-mcs.si	

Javni zavod Psihiatrična bolnišnica Vojnik

razpisuje prosto delovno mesto

zdravnik specialist psihiatrije (m/ž)

Pogoji za zasedbo delovnega mesta so:

- aktivno znanje slovenskega jezika,
- poznavanje dela z osebnim računalnikom,
- diploma medicinske fakultete,
- opravljena specializacija iz psihiatrije,
- veljavna licenca za delo na področju psihiatrije.

Delovno razmerje bo sklenjeno za nedoločen čas, s štirimesečnim poskusnim delom. Rok za prijavo je 30 dni od dneva objave.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev pošljite na naslov: JZ Psihiatrična bolnišnica Vojnik, Kadrovska služba, Celjska cesta 37, 3212 Vojnik

PRODAM ALI ODDAM V NAJEM

Po 50 letih zdravniškega dela, od tega 25 let v SB Maribor, nato 6 let v lastni dermatološki ordinaciji s 50 % koncesijo v Ptujskih termah in zadnjih 19 let izključno samoplačniški dermatološki ordinaciji, sem se odločil, da končam svojo strokovno pot.

Nudim opremljeno ordinacijo z možnostjo odkupa ali najema.

Zainteresirani lahko pokličete na 00386 41 673 524 ali pošljete sporočilo na e-naslov: dusan.rems.drprim@siol.net

Prim. Dušan Rems, dr. med., spec. dermatovenerolog

Osnovno zdravstvo Gorenjske

Spoštovana kolegica, cenjeni kolega!

Osnovno zdravstvo Gorenjske je javni zdravstveni zavod, ki poleg izvajanja zdravstvene dejavnosti na primarni ravni izvaja tudi določeno specialistično zdravstveno dejavnost. Svojo dejavnost izvaja v zdravstvenih domovih znotraj gorenjske regije.

V našem zavodu iščemo nove sodelavce, specialiste različnih specialnosti oz. zdravnike po opravljenem strokovnem izpitu, in sicer:

- **zdravnika specialista radiologije (m/ž), oftalmologije (m/ž), specialista družinske medicine (m/ž) in zdravnika specialista ortodontije (m/ž)** za nedoločen čas s polnim delovnim časom v **OE ZD Kranj**,
- **zdravnika specialista pedopsihiatrije ali otroške in mladostniške psihiatrije (m/ž)** za nedoločen čas s polnim delovnim časom v **ZD Škofja Loka**,
- **zdravnika specialista pediatrije (m/ž), zdravnika specialista urgentne medicine (m/ž) ali zdravnika specialista družinske medicine (m/ž) in zdravnika specialista ginekologije (m/ž)** za nedoločen čas s polnim delovnim časom ali polovičnim delovnim časom v **OE ZD Škofja Loka**,
- **zdravnika specialista pedopsihiatrije ali otroške in mladostniške psihiatrije (m/ž), zdravnika specialista družinske medicine (m/ž) ter zdravnika specialista medicine dela, prometa in športa (m/ž)** za nedoločen čas s polnim delovnim časom v **OE ZD Jesenice**,
- **zdravnika specialista družinske medicine (m/ž)** za nedoločen čas s polnim delovnim časom, **zdravnika specialista pediatrije ali šolske medicine (m/ž)** za nedoločen čas s polovičnim delovnim časom v **OE ZD Tržič**,

- **zdravnika specialista družinske medicine (m/ž)** za nedoločen čas s polnim delovnim časom v **OE ZD Radovljica**,
- **zdravnika specialista pediatrije (m/ž)** za nedoločen čas s polovičnim delovnim časom v **OE ZD Radovljica**,
- **zdravnika specialista oftalmologije (m/ž)** za nedoločen čas za polni delovni čas v **OE ZD Radovljica** in **OE ZD Tržič**,
- **zdravnika specialista medicine dela, prometa in športa (m/ž)** za nedoločen čas za krajši delovni čas (8 ur na teden) v **OE ZD Tržič**
- **zdravnika specializanta medicine dela, prometa in športa (m/ž)** v **OE ZD Škofja Loka**.

Naše prednosti so:

- dobri odnosi v kolektivu,
- dobre možnosti izobraževanja in izpopolnjevanja, ZD Kranj pa nudi tudi možnost najema neprofitnega stanovanja.

V primeru, da ste zainteresirani za sodelovanje v našem kolektivu, vas vljudno vabimo, da nam posredujete svoj življenjepis, dokazila o zahtevani izobrazbi, potrdilo o opravljenem specialističnem izpitu ali nam pišete na spodaj navedene naslove. Dogovorili se bomo za srečanje, kjer vam bomo lahko podrobneje predstavili možnosti dela v naši ustanovi. Kandidati naj posredujejo prošnje do **31. 8. 2021**

- po pošti na naslov: OZG OE ZD Kranj, Gosposvetska ulica 10, Kranj ali na e-naslov: tajnistvo@zd-kranj.si ali
- po pošti na naslov: OZG OE ZD Škofja Loka, Stara cesta 10, Škofja Loka ali na e-naslov: tajnistvo@zd-loka.si ali
- po pošti na naslov: OZG OE ZD Jesenice, Cesta maršala Tita 78, Jesenice ali na e-naslov: uprava@zd-jesenice.si ali
- po pošti na naslov: OZG OE ZD Radovljica, Kopalniška cesta 7, Radovljica ali na e-naslov: tajnistvo@zd-radovljica.si ali
- po pošti na naslov: OZG OE ZD Tržič, Blejska cesta 10, 4290 Tržič ali na e-naslov: tajnistvo@zd-trzic.si.

Univerzitetni klinični center Maribor

razpisuje prosta delovna mesta (m/ž):

1 zdravnik specialist splošne kirurgije (za potrebe oddelka za žilno kirurgijo),

2 zdravnika specialista splošne ali abdominalne kirurgije,

2 zdravnika specialista torakalne kirurgije,

2 zdravnika specialista plastične, rekonstrukcijske in estetske kirurgije,

1 zdravnik specialist nevrokirurgije,

2 zdravnika specialista interne medicine,

2 zdravnika specialista urgentne medicine,

3 zdravniki specialisti anesteziologije, reanimatologije in perioperativne intenzivne medicine,

2 zdravnika specialista otorinolaringologije,

3 zdravniki specialisti oftalmologije,

3 zdravniki specialisti nevrologije,

2 zdravnika specialista travmatologije,

1 zdravnik specialist revmatologije,

2 zdravnika specialista pnevmologije,

1 zdravnik specialist pediatrije,

1 zdravnik specialist psihiatrije,

2 zdravnika specialista radiologije,

1 zdravnik specialist klinične mikrobiologije,

1 zdravnik specialist kardiologije in vaskularne medicine,

1 zdravnik specialist otroške in mladostniške psihiatrije,

1 zdravnik specialist otroške nevrologije,

1 zdravnik specialist klinične genetike.

Pogoji za zasedbo delovnega mesta so:

- opravljen specialistični izpit s področja, ki je predmet razpisa,
- licenca za samostojno delo,
- poznavanje dela z osebnim računalnikom,
- poznavanje dela s programi medicinske dokumentacije,
- najmanj osnovna raven znanja nemškega ali angleškega jezika,
- znanje temeljnih postopkov oživiljanja.

Delovno razmerje bo sklenjeno za nedoločen čas, s štirimesečnim poskusnim delom. Rok za prijavo je 30 dni od dneva objave.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev pošljite na naslov: Univerzitetni klinični center Maribor, Kadrovski oddelek, Ljubljanska ulica 5, 2000 Maribor.

QUALITY CLINICS

Zasebna zobozdravstvena ustanova v Novi Gorici vabi k sodelovanju

doktorje dentalne medicine (m/ž)

na področju konservativne oskrbe, endodontije, zobne protetike, ortodontije in implantologije.

V prijetnem in sproščenem delovnem vzdušju, v novih modernih prostorih, opremljenih z najnovejšo tehnologijo, zelo uspešno skrbimo za celovito zobozdravstveno oskrbo naših pacientov na enem mestu. S posebnim poudarkom se posvečamo medsebojnemu spoštovanju in vzpodbujanju na poti osebnega in strokovnega razvoja.

Zaposleni odgovorno prisluhnemo želji vsakega pacienta, jim pomagamo, da premagajo strah, jih učimo o pomenu ustnega zdravlja in načinu, kako ga izboljšati.

Kdor se želi učinkovito razvijati v dinamičnem mednarodnem okolju, ob izkušenih kolegih, na izbranem področju dentalne medicine, ki ga najraje opravlja, in ki ga ta oglas nagovarja, je prijazen vabljen, da se nam oglasi s kratkim življenjepisom na elektronski naslov: service@quality-clinics.si.

Cenik malih oglasov v reviji Isis

V reviji Isis lahko objavite male oglase (razpise za delovna mesta za zdravnike in zobozdravnike, za oddajo poslovnih prostorov, ordinacij ...).

Cena objave malega oglasa je odvisna od njegovega obsega:

do 600 znakov brez presledkov:	100,00 EUR
od 601 do 1500 znakov brez presledkov:	150,00 EUR
od 1501 do 3.500 znakov brez presledkov:	300,00 EUR
nad 3.501 znak brez presledkov:	500,00 EUR

Člani ZZS imajo 50 % popusta.

Male oglase sprejemamo do 10. v mesecu za objavo v naslednji številki. Pošljite jih na e-naslov: isis@zss-mcs.si.

Javni zavod Psihiatrična bolnišnica Vojnik

Svet zavoda Psihiatrične bolnišnice Vojnik na podlagi 32. člena Statuta Psihiatrične bolnišnice Vojnik in sklepa Sveta zavoda Psihiatrične bolnišnice Vojnik z dne 30. 6. 2021 razpisuje delovno mesto

strokovnega direktorja zavoda (m/ž)
za štiriletno mandatno obdobje.

Pogoji za opravljanje dela:

- najmanj izobrazba medicinske smeri, pridobljena po študijskem programu druge stopnje oziroma izobrazba, ki ustreza ravni izobrazbe, pridobljene po študijskim programih druge stopnje, in je v skladu z zakonom, ki ureja slovensko ogrodje kvalifikacij, uvrščena na 8. raven,
- specializacija iz psihiatrije,
- veljavna licenca za delo na področju psihiatrije,
- najmanj pet let delovnih izkušenj na primerljivih delovnih mestih na področju psihiatrije,
- predložitev programa strokovnega dela in razvoja PBV Vojnik za mandatno obdobje.

Z izbranim kandidatom bo sklenjena pogodba o zaposlitvi s polnim delovnim časom za 40 ur na teden.

Zakonski pogoji so:

- aktivno znanje slovenskega jezika,
- državljanstvo Republike Slovenije,
- kandidati ne smejo biti pravnomočno obsojeni zaradi naklepne kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, in ne smejo biti obsojeni na nepogojno kazen zapora v trajanju več kot šest mesecev,
- kandidati ne smejo biti v kazenskem postopku zaradi kaznivega dejanja iz prejšnje alineje.

Kandidati naj pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo s priporočeno pošto najkasneje v 15 dneh od dne objave v javnih medijih na naslov: PSIHIATRIČNA BOLNIŠNICA VOJNIK, Celjska cesta 37, 3212 VOJNIK, z oznako: »Prijava na javni razpis za strokovnega direktorja javnega zavoda – Ne odpiraj«.

K prijavi morajo kandidati priložiti naslednja dokazila:

1. Fotokopijo diplome oz. dokazila, iz katerega mora biti razvidna stopnja in smer izobrazbe ter leto in ustanova, na kateri je bila izobrazba pridobljena.
2. Pisno izjavo kandidata o doseženi delovni dobi z opisom delovnih izkušenj, posebno na vodilnih in vodstvenih položajih (opis delovnih izkušenj, čas opravljanja dela ter stopnja zahtevnosti delovnega mesta oz. dela).
3. Kratek življenjepis kandidata z referencami o dosedanjem delu.
4. Pisno izjavo kandidata, da:
  - je državljan Republike Slovenije;
  - izpolnjuje pogoj aktivnega znanja uradnega jezika;
  - ni bil pravnomočno obsojen zaradi naklepne kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, in da ni bil obsojen na nepogojno kazen zapora v trajanju več kot šest mesecev ter da zoper njega ni bila vložena pravnomočna obtožnica zaradi naklepne kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti.
5. Pisno izjavo, da kandidat dovoljuje svetu zavoda pridobitev podatkov iz uradnih evidenc drugih organov za namen preverjanja izpolnjevanja razpisnih pogojev.
6. Štiriletni program strokovnega dela in razvoja stroke zavoda.

Kandidati bodo o izbiri pisno obveščeni v zakonsko določenem roku.

Svet zavoda Psihiatrične bolnišnice Vojnik

Mali oglasi za opremo, instrumentarij in prostore

Spoštovani člani zbornice, pogosto se zgodi, da imamo v ambulanti odvečni instrumentarij, opremo ali pa celo prosto ambulanto drugo polovico dneva ali ves dan.

Za vas smo na spletni strani zbornice uredili rubriko »**Mali oglasi**«, v kateri lahko objavljate ali pregledujete male oglase za opremo, instrumentarij in prostore. Do zdaj so se ti oglasi pojavljali na različnih spletnih straneh, zato se nam je zdelo smiselno, da vam kot članom to ponudimo na enem mestu in brezplačno. Preden boste želeli kupiti kaj novega, boste lahko preve-

rili na spletni strani ZZS, ali mogoče tega ne ponuja tudi kolega. Lahko pa boste vi v vlogi ponudnika.

Rubrika se nahaja na zaprtih straneh pod: Zbornica za člane – Mali oglasi.

Za vstop na zaprte strani potrebujete uporabniško ime in geslo. V kolikor ju še nimate, si ju ob prvi prijavi lahko ustvarite sami ali pa pišete na podpora@zss-mcs.si, da vam ju posredujejo.

*Krunoslav Pavlovič, dr. dent. med., predsednik
Odbora za zobozdravstvo, in Oddelek za informatiko*

Črt Kanoni: Tam dola, za zidom

Ljubljana, Mladinska knjiga, 2021

Zdenka Čebašek - Travnik

Knjiga, ki jo je napisal Črt Kanoni, mnogim znan še iz časov, ko se je ukvarjal z novinarstvom, je odlično počitniško branje za vse, ki imate radi spomine na mladostne dogodivščine. Teh je avtor nanizal za nekaj uric prijetnega branja. Vendar je v knjigi mnogo več – gre za opis avtorjevega otroštva, ki ga je njegova družina preživela v nenavadnem okolju znotraj obzidja psihiatrične bolnišnice v Ljubljani. Studenec je tisti kraj, ki je dobro poznan vsem specialistom psihiatrije in tudi drugim zdravstvenim delavcem, ki so se tam izobraževali ali delovali na področju zdravljenja duševnih motenj in boleznih.

Govori pa knjiga tudi o izgubljenem kraju in času, ki ga ne bo mogoče nikoli več povrniti. Kraj Kanonijevega otroštva se je od takrat močno spremenil – tako na zunaj kot tudi v odnosu do pacientov, ki se zdravijo tam. Najbolj opazno je, da je del tega prostora »izginil« ob gradnji ljubljanske obvoznice, svoje so prinesle novogradnje in zrušitev starih poslopij. Tako bomo zaman iskali razkošni park in jezerce, s čudovitimi ribami in lokvanji, na katero je vezanih veliko dogodivščin Črta in njegovih otroških prijateljev. Spmemba, ki se je zgodila v odnosu do pacientov, pa ima čisto drugačne dimenzije: pacienti, ki so bili takrat na zdravljenju na Studencu, so bili vsakodnevno v stiku s tamkajšnjimi prebivalci in njihovimi otroki. Takrat ni nihče govoril o stigmatizaciji duševno bolnih, a so prav otroci zaposlenih naredili ogromno, da do stigmatizacije pacientov znotraj obzidja ni prihajalo. Drugačen je bil tudi odnos zaposlenih do pacientov, ki so tudi v času dolgotrajnih hospitalizacij ostajali vključeni v preprosta delovna opravila v raznih obrtnih delavnicah in v velikem vrtu. Tisti, ki poznamo veselje ob spremljanju rasti posameznih vrtnin in cvetja, pogrešamo nekdanjo vrtnarijo in vse, kar je bilo povezano z njo.

Knjiga je zanimiva tudi z antropološkega vidika, saj dovolj podrobno opisuje otroške igre, ki so bile vsakdanje na obrobju Ljubljane pred dobrega pol stoletja. Otroci različnih starosti so

se postopoma vključevali v vedno bolj zahtevne in tudi nevarne dogodivščine ter se spotoma naučili socialnih veščin in sodelovanja z odraslimi. Hkrati pa nam avtor odstira pogled v družino Kanonijevih in njihov način življenja v stavbi, kjer so bili tudi upravni prostori psihiatrične bolnišnice. Več o njihovem življenju je Črt Kanoni napisal že pred skoraj desetimi leti v biografiji

Moj oče, psihiater Kanoni. Knjiga je nastala po očetovih dnevnikih in Črtovih spominih na otroštvo in so v njej povzeti nekateri ključni trenutki razvoja slovenske psihiatrije. Psihiater Janez Kanoni, ki je bil tudi glasbenik, mislec, pa tudi navdušen smučar in alpinist, svojih (petih) otrok ni nikoli omejeval v njihovem raziskovanju, vedno pa je »bedel nad nami in gledal, kako zorimo v okolju, karšnega drugi otroci niso poznali,« je ob izidu biografije leta 2012 povedal Črt Kanoni.

Razvoj na vseh področjih našega življenja kljub številnim izboljšavam, ki so nam olajšale življenje, jemlje svoj davek v obliki pozabe iskrenih dogodivščin, ki so se lahko zgodile le v dolgotrajnem sobivanju in medsebojnem spoštovanju, kakršnega nam je tako slikovito prikazal Črt Kanoni. Njegove knjige bodo vsem poznavalcem in uporabnikom psihiatrije gotovo zanimivo branje še veliko let.

Dr. Zdenka Čebašek - Travnik, Kamnik,
Zdenka.cebasek@gmail.com

Tudi dobre knjige so lahko francosko-nemške

Srečanja s prof. Anne Beaumanoir

Igor M Ravnik

Kako pisati o dragi osebi, s katero se skozi desetletja srečujemo le v kratkih časovnih drobcih, a doživljamo, kot da bi bila lahko tudi ves čas z nami? Ker jo ves čas nosimo v sebi, s seboj. Vedoč, da je bilo njeno življenje kot odisejada. Nič drugače kot v drobcih, povezanih z drobci našega življenja. Če se ne odločimo za roman ali epopejo. A za to bi moral biti človek pravi pisatelj.

Zgodnja osemdeseta

Predavalnica in bazen v Marseillu. Na prvem pripravljalnem sestanku mednarodne ekspertne skupine leta 1983 bo nastal predlog mednarodne klasifikacije pediatričnih epileptičnih sindromov. Na zaporedna srečanja smo vabljeni tudi posamezniki, ki lahko argumentirano prispevamo k odločitvi, katerega od predlaganih sindromov skupina z glasovanjem sprejme v klasifikacijo. Po naključju prav takrat svoj mednarodni krog sprašujem o neobičajnem opažanju: epileptično-afazični otrok z Landau-Kleffnerjevim sindromom je po diazepamu za kratek čas spregovoril. Sodi v omenjeno kategorijo, zato sem povabljen. Tako se bo na vsakih nekaj let objavljala dopolnjujoča se serija »modrih Biblij« o epileptičnih sindromih otroštva in adolescence.

V bazenu z irskim profesorjem Niallom O'Donohoejem obujava spomine na slovenske kolege, s katerimi je delal v Kuvajtu, ko mimo priplava gospa. *Je nekdo rekel Ljubljana?* Od kod je šarmantni plavalki znano moje mesto? *Ja, jaz.* Alžirske ranjence je spremljala, ko so jih vozili v Inštitut za rehabilitacijo. In potem je z otroki preživljala počitnice na Bledu. Kasneje bom izvedel veliko več, ko bo gospa iz bazena – prof. Beaumanoir, nevrologinja iz Ženeve, na naše vabilo prišla v Ljubljano in potem še v Maribor, da nam priredi tečaj EEG-ja na stari način, kot nekoč, ko je bil to edini instrument za razumevanje delovanja možganov. Preden so umovanja nevrologov začele deloma nadomeščati

Annette Beaumanoir, Dieulefit 2017.

ti preslikave, CT, MRI, fMRI, SPECT in PET. Obakrat se bo navdušeni razred tedaj še jugoslovanskih kolegov vseh generacij za dva dni zakopal v bogato kazuistiko in diagnostično ne vselej lahko rešljive posnetke iz starih časov. Posamezne skrbno plastificirane in od rabe zdrasane didaktične strani z ročno izpisanimi anamnestičnimi podatki potujejo z njo po Švici in Italiji, zdaj so na voljo tudi nam, skupaj s pronicljivo profesoričino analizo krivulj in kliničnih potekov. To počne še na Sardiniji, kjer nadzoruje epidemiološko raziskavo epilepsije. Zdej je profesorica nevrologije v Kantonski bolnišnici v Ženevi, kjer si je našla zaposlitev po obsodbi *in absentia*, na izgnanstvo zaradi sodelovanja na napačni strani med alžirsko vojno. Dobrodošla in priljubljena povsod, kamor pride.

Ljubljana, Opera klet. O ljudeh in vojnah. In knjigah. Pred odhodom v Šmarješke Toplice. Brodet s polento, hobotnica. Ne več kot gospa profesorica Beaumanoir, zdaj je že

Annette. Ob misli na črnilo, ki ga proizvaja inteligentni glavonožec, razmišlja: *Napisati moram knjigo* (nameravani naslov *Militante de base* (Terenka) se spremeni v *Ogenj spomina* (Le feu de la memoire, Bouchene, 2000)), *sicer vnučka ne bosta vedela, kaj je babi počela, ko ju še ni bilo. In ko mene več ne bo. 17-letna odpornica v Parizu. Punce smo imele v Parizu dosti več šans, da preživimo pod Nemci. Od fantov so ostali le redki. Jo ni hotel govoriti o teh rečeh, a je bil odličen borec.* Jo je dr. Joseph Roger, njen bivši soprog, naš učitelj, oče njunih treh otrok, vrhunski marsejski epileptolog. Vabljeni predavatelj prvega srečanja Zveze Lig proti epilepsiji Jugoslavije na Bledu bo kasneje še večkrat pojasnjeval načela za nove klasifikacije epilepsij na mednarodnih kongresih in tudi po večjih centrih nekdanje federacije. Šele na televiziji so sodelavci v Centru Sv. Pavla v Marseillu ob 40-letnici osvoboditve izvedeli, da je bil njihov šef med vojno odpornik v Parizu, tedaj še komunist, ki je metal v zrak nemške kasarne. On že pokojni. Ona, 96-letna Annette, je še med nami. Že pred osvoboditvijo je kršila partijsko disciplino, reševala judovske otroke. Že zdavnaj je izstopila. Prebegnila. Izgubila prvo ljubezen. Se rešila, ne enkrat. Pričakala de Gaulle v osvobojenem Marseillu. Gradila progo Šamac–Sarajevo ... Postavljala zdravstveni sistem v Alžiriji. Kje je že vse to. *Ideološki in verski fundamentalizmi so žal še tu in so glavni vir zla na svetu.* Sinček, cineast, ko odraste, a ni ga več, se je v njeni odsotnosti zdravil za tuberkulozo, tudi na Kopaoniku. Na Bledu, kjer se je v času izgnanstva lahko poleti našla s tremi v Franciji živečimi otroki, so jim v penzionu Mlino natakariji postregli prej kot Nemcem. V Magrebu še naprej podpira emancipacijo žensk.

EEG-tečaj. V Šmarješke Toplice se pripelje s kužkom, avto je napolnjen s starimi EEG-posnetki, ob vsakem didaktična klinična zgodba. Oglej si posnetek v tišini, opiši, razmisli, poveži. Če ne veš, vprašaj. Ne, nobenih preslikav ni bilo. Anamneza*, klinika in EEG. (L'anamnesi delle crisi epilettiche del bambino, FrancoAngeli, 2004.) Skoraj je že polnoč, po pozni večerji skrivaj preplezamo ograjo in se, z izjemo ene udeleženke, ki jo opravičujejo leta in kilogrami, okopljemo v topli vodi v lesenem bazenu na izviru. Lokalni gostitelj Željko Bošnjak ne more verjeti svojim očem. Tale gospa je v življenju preplezala že preveč ovir, tudi zares nevarnih, da bi jo bilo strah kopalniške ograje.

Pozna osemdeseta, devetdeseta

Maribor. Hotel Habakuk. Še en EEG-tečaj in živa zgodovina. Njen kuža je še bolj ostarel, muči ga sklepní revmatizem, na tla mu polaga vrbove veje, ki jih kužek gloda in vsrkava aspirin. Odčitavamo orumele posnetke EEG-ja in z odprtimi usti sledimo živi pripovedi o prvih časih povojne epileptologije v Franciji: Henri Gastaut, Joseph Roger, Robert Naquet, Annette Beaumanor. Marseille postane svetovna prestolnica epileptologije. Vstop v meščanski svet za najbolj šarmantno damo evropske nevrologije, hčerko nešolane ribičeve hčere in uglednega socialističnega notarja, ni problem, specializacija, trije otroci, kariera, dopoldne eksperimentalna nevrologija, mačke in podgane, popoldne ambulanta, gostje z vsega sveta. Njihov 4-kanalni EEG je eden prvih v Evropi. Nova razmišljanja o nevrofiziologiji epilepsije, spoznanja o fotosenzibilnosti pri opicah. *Hitro*

pospravite laboratorij, na ogled prihaja še ena delegacija ... Prihajajo študentje in specializanti iz sredozemskega bazena, stalno so tu Španci in Italijani, kopiči se znanje, razmišljanje o načelih je podprto za renesančno zvedavostjo in veseljem do detajla, delo v kliniki in laboratorijih med izostrenim kliničnim opazovanjem in elektro-kliničnimi hipotezami. Gostje z vsega sveta, tudi z Otoka in z onstran oceana. V majhnem amfiteatru, urejenem kot antično stopnišče z blazinami, vlada simpozijsko vzdušje, vse se kreše od idej, ob izjemnem znanju vodje skupine Henriju Gastautu, ki ima v sebi performerski talent, neustavljiv dar za prepričevanje in ob sebi finance.

Ženeva. Refleksne epilepsije.

Strokovno srečanje ob Annetini upokojitvi (Reflex epilepsies and reflex seizures. Lippincott-Raven, 1998). Predstavim indijskega dečka iz Kuvajta s skotosenzibilno (fixation-off) epilepsijo. In v ljubljanskem timu diagnosticiranega makedonskega malega bolnika z miotonično distrofijo Schwartz Jampel, ki mu domnevno epileptične, v resnici pa miotonične napade proži sladoleđ. Lepa priložnost za sodelovanje z nevrofiziologi v času, ko smo še upali, da bodo odločevalci spoznali, da je Ljubljana zrela za nacionalni inštitut in bolnišnico nevroloških strok. V nedeljo zjutraj se francoski gostje poslavljajo v naglici, volitve so, grozi vzpon Le Pena. Predstavijo mi prof. Chauvela. Patrick bo postal prijatelj in ključni sodelavec pri izobraževanju našega večpanožnega epileptološkega tima in vzpostavljanju naše drugače regijsko uspešne klinično usmerjene podiplomske šole praktične epileptologije po anatomsko-elektro-kliničnem modelu Jeana Bancauda. Do pandemije dvanajst uspešnih mednarodnih šol, nad šestdeset bolnikov, ki smo jih pregledali mednarodni konziliji v obliki »seminarjev«.

Bastia. Epilepsija in migrena, za poznavalce paroksizmalno nastopajočih možganskih motenj in njih kombinacij organizira konferenco

* Zaradi malo otrok za kirurško zdravljenje trdovratne epilepsije so strokovno, etično in ekonomsko utemeljene naporitve v najboljše tuje (zlasti francoske, nemške in češke) centre s spremstvom prostovoljcev in po potrebi strokovnjakov. Program smo uvedli pred več kot tridesetimi leti s sodelovanjem Centra za epilepsije otrok in mladostnikov, Društva Liga proti epilepsiji in ZZZS. Na evropskem kongresu epilepsije 2014 je bil ocenjen kot ena od najboljših rešitev za majhne države.

v zgornjem nadstropju gledališke stavbe. Takoj po predavanju, na vrsti sem zadnji, je na sporedu prvo gostovanje Comedie Francaise na Korziki z Namišljenim bolnikom. Prevod medigre, kjer Moliere v satiri prikaže obredni sprejem zdravnikov v medicinsko akademijo, smo uprizorili v študentskem naselju na brucovanju leta 1969. Diplomatski *faux pas* si očitam, prepozno, ko navdušen nad sinhroniciteto dogodkov in ker znam tekst še iz gimnazijske predstave, improviziram uvod v svoj prikaz bolnika v molierovski makaronščini. Savantissimi doctores, medicinae professores ... Profesor Andermann ploska (Bravo, pidgeon Latin!), večina ne dojema. Predstavnica sponzorja vpraša: *Je bila to vaša materinščina?* Z opravičilom namesto na slavnostno večerjo odpeljem družino v gledališče; ujamemo zadnje štiri stranske galerijske sedeže. Tekst, ki sva ga nekoč z Meto Derganc kar dobro prelila v sloven-/latin-/franco-/italijan-/sko mešanico in s katerim sem začel prikaz primera uro prej v sosednjem stopnišču, zmeljejo v fonetično godljo in jo servirajo v groteskni pantomimi. Annette me naslednji dan pomiri: *Nikakršnih nacionalnih čustev nisi ranil z jezikom, za katerega večina niti več ne ve. Je pa makaronski jezik res med francoščino, latinščino in italijanščino in površno gledano zato blizu korziščini.* Toliko o nepotrebnih ekshibicijah z nepotrebnimi znanji.

Naši časi

Dieulefit 2017. Pozno v noč obsediva v pogovoru. Vojne. Spomini, njeni in moji, posredni. Takrat tu in tam ni šlo za iste stvari in niso se godile na enak način. *Vem, da je bilo pri vas drugače. Italijani, veš, so bili pri nas kar cool. Zadnjič na ljubiteljskem predavanju zgodovinarjev sem ustala in jim javno povedala; preveč so se hvalili. Saj Italijanov ni bilo tukaj kaj več kot prstov ene roke. Reševali smo judovske otroke, čez hrube, kjer so nekoč bežali protestanti v času verskih vojn.* Še se je zgodilo,

da je v generaciji njenih otrok (moja leta torej) zagrizeni oče razdedinil hčerko, ki se je poročila zunaj svoje pripadnosti v versko razdeljenem prostoru. Pa beseda o šarmu, ki je ženskam pomagal tudi med vojno. In (moj) sotto voce: *Seveda smo bili po malem zaljubljeni vate.*

Po Bretanji in vepovsod. *Še me vabijo.* Predavanja po gimnazijah, ministrica za šolstvo predprejšnje vlade je na obisku departmaja spremenila program, preložila sestanke in dopoldne tri ure sedela med dijaki v razredu, da bi jo slišala. V Nemčijo jo vabilo Judje in potomci protestantskih Francozov, ki so pred stoletji bežali po tistih poteh čez Švico. Pri 92 letih je v nemških arhivih še raziskovala zločine nacistov nad bolniki. Podatke o zločinah nad bolniki iz Celja je prejela že pred leti. Sprejeta je bila med »pravičnike«. *Rada še pridem v Slovenijo. Imate kje v topličah slikarske tečaje?*

Letala. Zadnji načrtovani obisk propade. S še eno predavateljico iz Marseilla naj bi prof. Beaumanoir priletela na Ronke z zadnjim letalom čez Milano v Ljubljano za posebej vabljene zagrebške tečajnike. Vso noč sem na telefonu, David Neubauer ju ponoči dvakrat zaman čaka na tržaškem letališču. Let je bil odpovedan, zaradi zmede s prtljago nista uspeli niti na nadomestni avtobus za Trst. Alitalia rada odpove zadnji let v vzhodni žep države. Mediteranska Evropa, katere del smo, še čaka na razvoj.

Vlaki. Konvoj bolnikov iz Slovenije za operacijo epilepsije v Marseille: pol ure pred odhodom vlaka v nedeljo popoldne, štirje bolniki in spremstvo (starš, prostovoljci, nevropsihologinja) izvejo, da je zaradi stavke italijanskih carinikov nemogoče priti z vlakom čez mejo in naslednje jutro v Marseille. Sprejem v Bolnišnico Timone je napovedan za ponedeljek ob 8h. Terensko iznajdljiva sorodnica ene od bolnic v hipu najde kombi in šoferja. Skupina bo še pravočasno ujela vlak v Tržiču (Monfalcone). Kaj potem, če se že med vožnjo do tja zgodita dva epileptična

napada in če vlak drugo jutro iztira pred Civitavecchio. (*»Obvladujemo!«* mi javi nevropsihologinja Vali G Tretnjak). Bolniki so prijazno sprejeti na predkirurške preiskave* in dobri kandidati kasneje uspešno operirani.

Politika. Ljubi metafore o vlakih. Z metaforami ni nič narobe. V Evropi potrebujemo prave politike, prave vlake in knjige o Evropi in njenih ljudeh. In čezmejno sodelovalno medicino.

Knjige. Anne Weber, nemška pisateljica in prevajalka, piše svoja dela v obeh jezikih. Ko sta se z Annette prvič srečali, je avtorico jed (spet glavonožec!) navedla na misel o črnilu in pisanju. Saj tole življenje je vendar roman! Napisala je roman o njej, herojski ep v prostih verzih. Delo je bilo lani v Frankfurtu proglašeno za nemško knjigo leta.

Berite. Francosko in/ali nemško: *Annete, une epepee*, Seuil, 2020 in *Annete, ein Heldineneppos*. Matthes & Seitz, 2020.

Prim. Igor M Ravnik, dr. med., spec. pediater, ambasador epilepsije Mednarodne lige proti epilepsiji in nekdanji predsednik Društva Liga proti epilepsiji Slovenije, iravnik@yahoo.com

Popravek

Objavljamo popravek članka Jurija Kurilla: *Balthasar Haquet – pustolovski kirurg in navdušen naravoslovec*, objavljenega v Isis št. 6, junij 2021, str. 58–60.

»*Oryctographia carniolica* ni prvo Hacquetovo knjižno delo, prevedeno v slovenščino. Pred tem je l. 1996 izšla v Novi Gorici (založba Branko) njegova knjiga *Veneti - Iliri - Slovani*, prevod dela *Abbildung und Beschreibung der südwest- und östlichen Wenden, Illyrer und Slaven*, ki jo je poslovenil in priredil Rasto Švajger. Predgovor dr. Jože Felc.«

Srce

(Odlomek)

Matjaž Lesjak

Dolga leta sem živel v prepričanju, da bom vsak hip umrl. Bil sem otrok, izgubljen v meglenem svetu, ki me je ogrožal s svojo nerazumljivostjo in brezkončnostjo. Ta meglina me je preplavljala znotraj in tudi na zunaj je segala daleč izven meja mojega sveta ter zastirala skalo upanja, katere bi se lahko oprijel kot omagajoči plavalec. Zalivala me je nedoločna bivanjska grozavost, s katero sem ležal v svoji postelji in jo poizkušal udomačiti. Bila je nedomišljena otroška filozofska priležnica, strašljiva igrača, zmes fantazije, blodenj in nejasnih občutkov. Podkrepljeni so bili z nenavadno izkušnjo. Ko sem zvečer legel v posteljo, se mi je na samem začetku spanja spodmaknila trdnost tega sveta, padel sem v črne globine, mimo svetlobnih eksplozij sem se vrtničil v nepovrat kozmičnih globin. V spirali me je vlekel v vijolično temo, ki bi jo danes označili kot črno luknjo.

Nekako v istem času mi je začelo preskakovati srce. Ko sem ležal v tišini mrzle sobe, sem jasno čutil, kako se je tiktakanje srca vsake toliko ustavilo in se po neskončno dolgi sekundi spet oklevaje pognalo naprej. Pri tem je srce butnilo v tanko steno mojega prsnega koša in kmalu zatem našlo spet bolj zmeren korak. Ure in ure sem poslušal ta razglašeni ritem in vsakič, ko je srce obstalo, me je zadela majhna smrt. Ti posebni udarci so se v nejasnem vzorcu počasi gostili in se nato spet razredčili. Spremljal sem jih, da bi bil z mislijo pred njimi in ujel tisti presenetljivi preskok. Čutil sem, da je bitje srca neločljivo povezano z življenjem, v svojih pavzah pa s smrtjo. Ta še ni imela oblike trupla, ampak je bila neopredeljena grožnja. Utrip je bil življenje, zakasnitev utripa je bil namig izginotja. Ležal sem v

temi in štel utripe, dokler sem lahko. Ko me je začelo vleči v spanec, sem vedel, da bo šlo srce naprej po svoje, in takrat sem v mislih zaključil svoje življenje, se predal spanju z mislijo, da bom to noč umrl.

Tako sem živel po en dan naenkrat in se vsako noč poslovil od življenja. To sem delal tiho, sam zase, nikomur nisem povedal tega. Zdelo se mi je prav, da sem na čistem glede svojih možnosti, ki mi jih je odmerjalo moje srce. Bila je moja osebna dilema, ki se je lomila na večerni črti spanja.

Soba, v kateri sem ležal, je bila gola in hladna, eno samo okno je gledalo na sever, zato me nikoli ni grelo vzhodno sonce in vame ni posijala pomlad. Gledal sem v tisti del sveta, v katerem nastaja led in se vrtniči severnik. Tako sem bil prisiljen v otroški spopad z mrakobnim delom življenja, brez misli sem dojemal uganko življenja, ki je bila v tem, da sem živ in da me to isto življenje ogroža v samem jedru telesa, v srcu, ki se je spotikalo v sinkopiranem ritmu, kot bi imel v sebi šepavca.

Drugi deli telesa so bili tihi in neopazni, nespoznani so ležali pod kožo, le srce je tolklo pod rebri. Imelo je dve naravi, upajočo in strašljivo. Vsak zastoj je namigoval, da je lahko tudi zadnji.

Tako sem bil že v prvih letih življenja prisiljen v soočanje z bivanjskimi vprašanji. Bil sem zamišljeno resen, dolge ure sem gledal v strop, da bi videl preko meja svojega majhnega sveta, ki so ga takrat sestavljale nejasne slike in blodnjav prepah.

Nisem imel občutka, da se kdo zanima zame. Čeprav smo bili štiričlanska družina, je bila ostala trojica v oddaljeni stekleni sobi, od koder sem slišal le nerazločne glasove. Ni mi preostalo drugega, kot da začnem sam razvozlavati zagonetko, v kateri sem se znašel, torej, da sem živ in po krivdi mojega srca tudi na meji smrti. Bila je nelagodna mešanica, ki sem jo lajšal s pogledom na sliko nad svojim vzglavjem. Na njej je bil angel, ki je spremljal dva majhna otroka preko ozke brvi. To je tista tipična podoba, ki jo kupijo

starši na cerkvenem sejmu in obesijo v otroški sobi. Škoditi ne more. Kakšne večje varnosti nisem čutil ob belem pernatem bitju, srčni preskok je bil resničnejši in me je strašil bolj, kot me je angel lahko tolažil.

Ugotovil sem, da je srce močnejše od vsega drugega, kar me je sestavljalo. Ob vsakem zastoju se je sesul svet otroškega boga, angelov varuhov in proti meni je stopila smrt. Ob naslednjem utripu so se strahovi umaknili za korak in angel je spet plahutal zame in me varoval.

Tako sem izkustveno dojel, da je življenje nezanesljiva skrivnost, da je in da ni, da prihaja in odhaja, da niha, valovi, obljublja in laže. To me je peljalo v resnost in občasno prestrašenost. Kako naprej?

Za začetek sem si pomagal s knjigami. Iz pravljic so se usule podobe kraljevičev in princes pa tudi zmajev in čarovnic. Tisti dvojni svet je živel tudi tam. A najhuje me je čakalo na koncu vsake pravljичne zgodbe: ... *in živela sta srečno do konca svojih dni. Morda še danes živita v belem gradu, če že nista umrla ...*

Tudi srce pravljичnih junakov je torej obstalo v neki pavzi in se ni zganilo v naslednji korak. Rešitve torej ni bilo, preostalo mi je samo, da štejem svoje utripe in jih z močjo volje požinem v korak, da srce najde spet svoj ritem.

Potem je nek dobrodušni zdravnik odkril spotikanje mojega srca. Položil mi je kovinski stetoskop na drobne prsi ter dvignil obrvi in prst. Da je nekaj narobe z mojim srcem. Če bi me starši držali v naročju in na prsih, bi morda lahko tudi sami zaznali, da se mi srce zaganja, a to se ni zgodilo. Živel sem pod mizo v kuhinji in v samotni svoje sobe.

Poslan sem bil v Ljubljano na otroško kliniko. Z mammo sva hodila po nekem povsem novem svetu, na moje majhno telo so spet prislanjali hladne slušalke, pripirali oči, s sluhom segali v mojo notranjost in tam sem slišal čarobno besedo, *ekstrasistola*. Beseda je bila močna, bila je urok proti bolezni. Ko sva se vračala domov, sem

imel občutek, da je najhuje za mano. Ko najdeš pravo besedo, se morajo dejstva spremeniti. Ekstrasistola je bila tako krepka beseda, da se je pred njo bolezen morala umakniti. Ker sem bil že zgodaj več čitanja, sem z lista pred zdravnico prebral celo latinsko formulacijo, ki sem si jo zapomnil za celo življenje: *extrasystolia functionalis*. Zvenelo je odločno in dokončno. Obenem me je enigmatična beseda zapisala literaturi, nezavedno sem dojel čarobnost pisane besede.

Ko sem ležal zvečer v tišini sobe, je srce spet butnilo in obstalo. Rekel sem ekstrasistola in štel kot po navadi naprej. Zaspal sem z znano mislijo, da bom to noč umrl. Toda smrt bo tokrat imela vzrok in ime.

Ko sva naslednjič z mamom spet obiskala otroško kliniko, se mi je zgodilo nekaj nepredvidenega. Po pregledu sem ostal na hodniku, pome je prišla neka sestra in me za roko odpeljala v sobo. Slekla me je in oblekla v pižamo. Dojel sem, da sem ostal naenkrat sam na svetu s svojim nezanesljivim srcem, da so me prevarali. Za mano so celo zaprla vrata. Mame ni bilo. Kolikor se spomnim, se ni niti poslovlila. Dopuščam možnost, da so ji tako svetovali. Spal sem v sobici s pogledom na Ljubljano, na steni ni bilo mojega angela varuha. Sedaj sem v sebi začutil nek nov občutek, kepo strahu v grlu in zapuščeno, jezero solz v očeh in ob tej konkurenci se je srce utišalo. Štetje utripov ni imelo več nobenega smisla, samota je bila bolj grozeča in ločenost dokončna.

Tisti vozil v grlu je izginil šele, ko sva z mamom odšla domov. Razdalje tega časa je nemogoče določiti, meri se z metri samote in težo brezizhodnosti. Za mojim hrbtom so zdravniki sestavili domnevo, da so moje ekstrasistole povezane z žrelom. Nekaj tednov se je k nam vozila patronažna sestra in mi spikalala zadnjico z injekcijami penicilina. Srce se ni zmenilo za njen trud. Tolklo je po svoje in me zibalo v smrtni strah, ki mi je bil sedaj že čisto domač. Rob mojega sveta je bil zamejen s sončnim zahodom.

Nato so me prevarali še v drugo. Za roko so me vlekli v mestno bolnico, spet sem obstal brez mame v neki sobi, kjer je zijala vame množica otrok. Neko jutro so me peljali pred zdravnika, ki je dišal po razkužilu. Rekel mi je, naj štejem, kar sem rad storil, saj sem imel za sabo neskončne računske vaje. Ko sem se zbudil, sem pljuval kri in solze. Bil sem žrtev medicinske mode tistih let, otrokom so izrezovali mandeljne iz ust in jih metali v kovinska vedra, ki so jih delali v bližnji tovarni Emo. Iz njih je ogabno smrdelo po strnjeni krvi in alkoholu. Apatično sem odležal svoj teden in ko je spet prišla mama, sem odšel z njo dokončno nezaupljiv in žaloben. Svet ni bil samo nezanesljiv, ampak tudi boleč in svojevglav.

Minilo je nekaj let, počasi sem pozabil na srce, na preskoke, prenehal sem šteti vzorce, v katerih so se pojavljali. Medtem sem zrasel v telo toliko, da je srce našlo več prostora za rebri in se razkotalo. Nekoliko je pripomoglo tudi dejstvo, da sem odkril, da obstajajo tudi drugi, bolj otipljivi deli telesa. Nato sem opazil, da na ulici hodijo tudi deklice in da so drugačne od fantov.

Kot majhna čredica smo sedeli pod streho na roke zbite drvarnice. V nas je zašla misel, da bi si ogledali lulike. Radovednost je bila otroško nedolžna in upravičena. Večina telesa je bila lepo vidna na zunaj, le nekaj zaplat je bilo treba še pregledati. Tako smo odpirali naša cibanska telesa novim pogledom, eden po eden se je razkrečil in se dal v primerjavo. Tako sem prvič videl dekliški trikotnik in še danes vem, da je imel prvi primerek na sebi nekakšen mozolj, kar se mi je že takrat zdelo nekoliko odbojno. Morda sem nosil v sebi neko prapodobo ženske popolnosti, po preteklih generacijah vame prenesen grški arhetip ženskosti. Belo, keramično gladko telo, skrivnostno napeto mednožje, čist, dehteč, vabljuv, igriv trikotnik. Ta, ki sem ga videl, pa je bil daleč od te popolnosti. Zato pa je življenje dobilo nov smisel, najti popolnejši trikotnik in njegovo lastni-

co. Udarce srca sem na novo povezal s tem odkritjem, srce se je odzvalo in dobilo končno bolj uporabno nalogo. Čutil sem, da ga okolica vzpodbuja.

Kopališče je bila prva vajalnica. Tam so mi bili na pol goli ljudje na voljo za ogledovanje. Manjši otroci smo si vlekli mokre kopalke kar sami z mrzlih stegen in če se je kakšna deklica prav zasukala, sem lahko opazil njihove maščobne trikotnike in na moje olajšanje nisem zlepa opazil kakšnega mozolja. Obstajajo torej popolnejše lulike od tiste prve, ki se je razkrila v polmraku drvarnice. Tako sem postal postopoma poznavalec skrivnostnega trikotnika, ki se je z nakazano režo nadaljeval nekam med stegna in tam izginjal. Izginjal kam? Moral sem narediti še mnogo obiskov kopališča in čakati na premnoge prilike, da sem nekoč pod pravim kotom in z radodarnostjo neke punčke videl, da se reža nadaljuje na drugo stran telesa med ritna hlebčka. Drugi spol je bil torej skoraj preklan med nogami! To me je spravljalo v čudenje in podžgalo moje zanimanje, srce je sodelovalo z mano, udarjalo je, kot da bi oba zasopla tekla do nove predaje štafete.

***

Ko sem se naslednjič približal ženskemu trikotniku, so bile moje oči zaprte. Ležala sva v skromni koči in počasi sem lupil svoje deklice iz odvečnih oblacil. Moji prsti so mi nadomeščali oči, kot krt sem vrtal za njeno majico in se dokopal do oblih joškic, ki so drhtele v vzemirjenju, saj jih je prvič pomesila moška roka. Iz testa so začele vzhajati v sladke buhteljne. M. se je sprva odmikala, lovila je mojo roko in jo preusmerjala na bolj nevtralne dele, a je sčasoma popustila, telo se je končno priželo ob mene in njene nerodne in nevajene roke so me lahko pritisnile nase. Moje srce je poskočilo in zdvijalo v njeno smer, kot da je celo življenje čakalo priliko, da pokaže, kako zna biti. Čutil sem, kako je udarilo tudi v njenih prsni, zdelo se je, da še išče pravi utrip, da še okleva, ali se lahko spusti v dir dvovprege. Tisto noč sva se zlepla drug ob drugega, srce

mi je zlezlo v grlo in usta, ženska bližina je odpihnila moje ekstrasistole, nikoli več se niso pojavile, morda so bile znak srčnega zatajevanja, znak začetnega preobilja in sedaj sem izkustveno vedel, da je srce narejeno, da bije za dva, v enem človeku je samotno in neporabljeno. Končno je bilo najdeno pravo zdravilo za latinsko diagnozo. Kako dolga noč je bila, vlačila sva se s slino ust do neskončnosti, nisva vedela, da je samo prvič tako zanosno, tako nepremišljeno, tako podarjeno, neigrano, čisto, brez vsake zle misli, odnos gladek, nobena slaba beseda še ni padla med naju, bila sva dve mladosti, dvoje nedolžnih teles, ki kar ne moreta dokazati, kako dobro jima je drug ob drugem. Držal sem v dlani njene deklinške joškice in nobeden od naju ni mogel zaspati, kot da hočeva biti oba priči dogajanja. Ko se je posvetlilo čez lino, ji je zora narahlo oblila telo s prvo svetlobo. Pustila je, da sem ji dvignil majčko in si prvič pogledal njene dojke, ki so se mi to noč predale v božanje. V zadregi in radovednosti se je zazrla v moj obraz, kot da čaka na mojo sodbo ali usmiljenje. Jaz sem bil z očmi ves na njenih mlečnih oblinah. A bodo še kaj zrasle, sem ji neumno šepnil v uho. Zasmejala se je igrivo, malo pa že, a se ti zdijo premajhne? Zardel sem v mrak in odkimal. Nisem se zlagal. Ta prva ljubezen mi je dala mero za vsečno velikost dojk, lepo mi je, če mi nalegajo v dlan in po takšnih sem hrepenel celo življenje pri drugih in novih ženskah.

Ampak takrat še nisem vedel, kakšno darilo mi je bila M. Kot bi se oba sporazumela, sva se raziskovala vsako noč čisto počasi od zgoraj navzdol. Že centimeter njenega vratu je bil preveč, srce je norelo in naju barvalo z rdečico, s prsti sem risal meridiane njenega telesa, da bi označil vsako krivino, na kateri sem se učil erotike, umetnosti dotika, zadrževanja, z vročo sapo sva si vlačila kožo in si šepetala najlepše besede, ki še niso bile izgovorjene med nama. Dneve sva preživljala kot zastrupljena, opotekala sva se drug ob drugem, svet je izginil za obzorje, drug drugemu

sva zadoščala kot obed in pijača. Gorela sva in nisva se hotela pogasiti.

Naslednjo noč sem zdrsnil nižje po njenem telesu, tibal sem za njene hlačke in obstal na prvih dlakah, ki so me zbudile v prste. Ugotovil sem, da je v meni preživel za mnoga leta idealizirani ženski trikotnik, ki je gladek, kožnat, rožnat, bolj simbol kot realnost, tokrat pa sem se naenkrat znašel pred odraslim ženskim telesom, ki je bilo poraščeno in je z dlakami prekrivalo nekdanjo deklinškost. Obstal sem s prsti na tem prvem centimetru in to noč tako otrpnil. M. me je držala za zapestje, kot da potrebuje tudi ona čas za spoznanje, da se je bo od sedaj povsod dotikala druga roka in tej roki mora zaupati, da je ne bo ranila, da jo bo znala zaslužiti, prav peljati k sebi, od tu naprej je štel vsak gib, kot bi se učila nov ples in koraki še niso samoumevni. Obstala sva na vhodu v najino dvojino, obilje bližine se je stekalo v duši, srce me je skoraj davilo v grlu, lovil sem sapo, M. je bila mirnejša, tapkala me je po hrbtu, jaz sem gorel, ona pa je žarela, ne hiti, mi je šepetala v uho, v svojem ženskem telesu je morala še toliko premisliti, v tej noči je postala zrejša od mene. Misliti je morala preko mene, na naslednja poglavja, ki čakajo vsako žensko.

Naslednji dan sva šla na kratek sprehod. Sedla sva pod borovce, se držala za roki in se ob vsakem pogledu nasmihala. Prijel sem jo za oblino pod majico, pa mi je skoraj očitala, da preveč hitim, da gorim z visokim plamenom, odkimaval sem, ne govori tako, želim si te, nasmehnila se mi je kot majhnemu otroku, tudi jaz si te želim, a drugače, bolj počasi.

Naslednjo noč sem jo pretipal v celoti. Končno sem držal roko na njenem dlakavem trikotniku in se čudil radodarnosti ženskega telesa. V glavi sem otroški rožnati trikotnik kot prapodobo ženstvenosti počasi zamenjal za resničnost, ki je bila poraščena, topla in skrivnostna. Srce se je zaganjalo v meni kot mlada žival, še v temi sem čutil, kako zardevam v glavo, zaznal sem nov vonj njenega mednožja, proti meni je prišlo kot

zatohla skrivnost, napoved premnogih dogodkov, ki si bodo sledili. Tako sva spet obstala, kajti preveč je bilo že to, da sva bila drug ob drugem.

Ni mi dovolila, da bi šel vanjo. Moje telo je kot slepec rinilo v vroče meso na drugi strani, a kako bi se morala oba nastaviti in zasukati, sva morala šele ugotoviti. Bila sva nerodna učenca v šoli ljubezni, a kako rada sva se učila in ponavljala prve lekcije. Pletla sva prste, jecljala ljubezenske izjave, včasih sva kar spregledala, da so bili na drugi strani velike sobe občasno še neki drugi ljudje, pozno so prišli in zgodaj odšli, midva sva bila v črnem risu, samozadostna in nevidna za druge. V tem ognju sva se topila in počasi je nastajal odlitek para, ki je zvezan z ljubeznijo za vse življenje. V to ni dvomil nihče od naju.

Postopoma sva ponoči le začela spat. Vmes sva se prebujala in se iskala z rokami, šepetaje sva se preverjala, si tu, ali spiš, me imaš rad, kimala sva v temi in se staknila z usti. Lahko sem jo samo božal po trikotniku, ona me je držala preko hrbta, kot da me varuje pred mano samim. Ni se hotela sleči, vedno sem moral sam najti kožo pod majico in hlačami. Ko je začutila, da se je je dotaknila moja olesenela moškost, je dvignila majčko in mi pustila, da sem se v sladkih krčih razlil na njen trebuh. Po dolgih letih, vse od ranega otroštva, sem spet začutil, da padam v črno brezno, da se mimo mene vrstijo bliski svetlobe in da bom še to noč morda umrl v kozmičnem vrtincu. Tokrat sem izginil v sladkorni peni njenega objema. Srce je odločno tolklo svoje udarce, ritem je bil čist. Čisto vdano in tiho je M. počakala, da sem se spet umiril, ni se premaknila od mene in zjutraj sva ležala sprijeta s kožo in dišala sva čisto drugače. Nevede sva zapustila zastonsko in podarjeno življenje in stopila na pot, ki bo zahtevala plačilo. Ampak tega takrat še nisva vedela, najino bogastvo se je zdelo neizčrpno.

Matjaž Lesjak, dr. med., »TRIGON« s.p.
Matjaž Lesjak, Žalec

Dulce et utile

Matjaž Lesjak

Dulce (sladko) se seveda nanaša na dopust, ki je po covid postu akutno pomiril potovalni nemir v nama, utile (koristno) pa se nanaša na dejstvo, da človek niti na dopustu ne more iz sebe izpuliti svojega poklica in interesa. Čeprav naj bi bil namen dopusta predvsem izpreženje iz obveznosti in preklop v brezskrbnost, pa se mi je ob lagodnih večernih sprehodih vseeno primerilo, da moja strokovna čuječnost kljub sladoledu ni popolnoma popustila. Tako sem v prezrtih uličicah in v obraščenih parkih opazal medicinske spomenike, ki so nehote budili spomine in dvigali iz pozabe medicinska dejstva.

***

Na Brionih sem se zagledal v kamnito ploščo, kjer piše v nemščini: *Dem grossen Forscher, dr. Robert Koch, dem Befreier der Insel von der Malaria, Annis 1900–1901.* (Raziskovalcu dr. Robertu Kochu, osvoboditelju otoka od malarije).

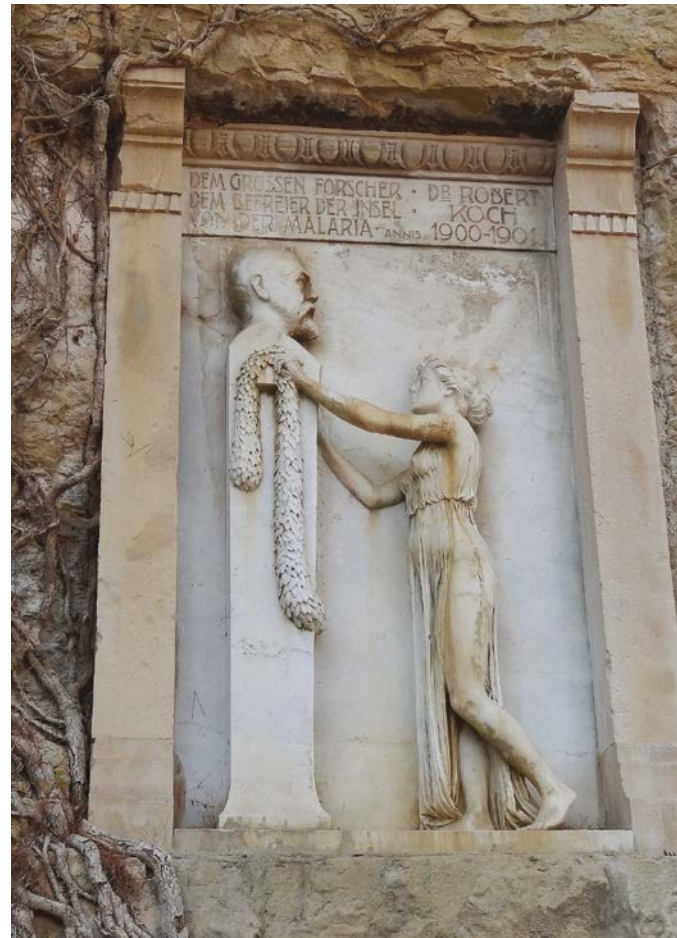
Ko je industrialec Paul Kupelwieser leta 1893 kupil Brione, je skupaj z njimi dobil tudi komarje in malarijo. Na otok je pripeljal Slovenca Alojza Čufarja iz Otlice, ki je z garaškim delom nasadil na deset tisoče dreves ter uredil celoten pejzaž, ki ga lahko občudujemo še danes. Z vnemo, ki jo je podpiral velekapital, so zrastle hoteli, pristanišča, vinogradi, blišč je privabljal imenitneže evropskih dvorov, ki so na otoku lahko prebirali celo lokalni časnik *Brioni Insel Zeitung*, da o plesih in zabavah ne govorimo.

A malarija se ni ozirala na užitne namene družbene smetane. Kupelwieser, ki je tudi sam prebolel bolezen in za las ušel smrti, je povabil na otok nemškega bakteriologa, Nobelovega nagrajenca za medicino dr. Roberta Kocha, ki je takrat v okolici Rima preučeval to bolezen. Povzročitelja malarije je odkril sicer že 1880 francoski vojaški zdravnik Charles L. Laveran (prav tako nobelovec), Koch pa je v nemški vzhodni Afriki proučil celoten ciklus razvoja plazmodija (*Plasmodium falciparum*) med komarjem *Anopheles* in človekom.

Ko je Koch dobil brionsko povabilo, se je odločil za zdravljenje celotne populacije otoka s kininom. Tako bi prekinil razvojni krog plazmodija. Eksperiment je uspel, uspeh je bil popoln,

že naslednje leto je bilo obolelih samo še za vzorec, Koch je triumfal. Kasneje je sicer bolj diskretno predlagal tudi izsušitev močvirij, kar je imel za najpomembnejši ukrep njegov angleški konkurent v boju proti malariji, nobelovec Sir Ronald Ross ...

Ko je prvi proletarec maršal Tito po vojni znova zasedel otoke, je vzel z Brionov le najboljše: bil je rešen malarije, ostale so mu samo še zabave in pravljico življenje z gosti s celega sveta. Za ohranitev statusa delavca je občasno obiral mandarine in gojil trto v svojem vinogradu. Po opisu sodobnikov je tam nastajalo vino rjavkaste barve kumrovske kvalitete. Popili so vse, le nasmeh je bil bolj grenak ...

Obeležje v spomin dr. Robertu Kochu, ki je Brione osvobodil malarije.

***

Zadar naju je presenetil z lepo obnovljenim središčem. Tudi tu so od osamosvojitve naprej postavili številne spomenike ljudem in institucijam, ki si prej niso zaslužile javnega spomina.

Na starodavni zgradbi v starem jedru sem tako naletel na spominsko ploščo, ki pojasnjuje njeno funkcijo. Od leta 1611 je bila v njej vojaška bolnica, kasneje civilna in od leta 1806 medicinska fakulteta. Torej dobro stoletje pred ljubljansko ustanovo.

V mali cerkvi blizu pomola – *Crkva Gospe od zdravlja* – sta mi padli v oči dve sliki. Na eni je bil sv. Leopold Mandič, hrvaški kapucin po rodu iz Boke Kotorske. Nekaj časa je deloval tudi v Kopru. Čeprav je bil šibkega zdravja in visok le 1,35 m, je postal duhovni velikan. Po njegovi besedi so se ljudje spreobračali in tudi ozdravljali. Imel je dar videnja prihodnosti. Napovedal je, da bo samostan v

Padovi, kjer je preživel večji del življenja, med bombardiranjem v drugi svetovni vojni uničen, le njegova celica in spovednica bosta ostali nepoškodovani. »Ker so se tu dogajale velike milosti.« Tako se je tudi zgodilo.

Zraven je bila slika kardinala Stepinca. Za Hrvate svetnik, za Srbe zločinec je vsekakor osebnost, ki se je morala odločati v najbolj prelomnih zgodovinskih dogodkih. V ustaškem režimu je reševal, kar se je dalo. Med drugim je poskrbel za 536 pregnanih slovenskih duhovnikov. Ameriška zgodovinarica Esther Gitman mu pripisuje zasluge za rešitev 6000 Judov. V komunističnem režimu je ohranil pokončno držo. Bil je najmlajši škof in kardinal v novejši zgodovini cerkve. Po vojni ga je komunistična oblast (beri Tito, Bakarić na sestanku 2. 6. 1945) hotela pripraviti do tega, da bi oblikoval samostojno katoliško cerkev, neodvisno od Vatikana, ki bi jo bilo lažje omejiti in nadzorovati. Dikcija je bila takšna: Tito je kritiziral Sveto stolico zaradi njene naklonjenosti Italiji, menil je, da bi katoliška cerkev na Hrvaškem morala biti bolj nacionalna. Stepinac se je temu ostro uprl in sledile so posledice. Na stalniščnem montiranem procesu so ga leta 1946 obsodili na 16 let zapore s prisilnim delom. 5 let je predsedel v Lepoglavi.

A propos: toliko je v istem zaporu odslužil tudi Tito (od leta 1928 do 1933). Druga zanimivost: Stepinca je na procesu branil odvetnik dr. Ivo Politeo – isti je branil tudi Tita na bombaškem procesu leta 1928. Kasneje ga je izbral tudi Dedijer, ko je skupaj z Djilasom padel v nemilost pri Titu!

Američani so pogojevali svojo gospodarsko pomoč Jugoslaviji s Stepinčevo izpustitvijo. Oblasti so ga ob tem argumentu prestavile v hišni pripor v rodnem Krašiću. Tam je leta 1953 prejel kardinalski naziv, kar je jugoslovansko oblast dokončno tako razjezilo, da je prekinila diplomatske stike z Vatikanom.

Medtem je Stepinčevo zdravje hitro pešalo. Opazili so bledico in

hujšanje. Oktobra 1952 so ugotovili trombozo na levi nogi. Bil je operiran kar na mizi svoje priporiške sobe. Aprila 1953 so se mu na licu pojavile rdeče-vijoličaste lise. Postavili so diagnozo »Morbus Vasquez-Osler« ali policitemija rubra vera. Odklonil je zdravljenje v tujini, saj je vedel, da se potem ne bo mogel več vrniti na Hrvaško. Na pomoč so priskočili ameriški zdravniki, ki so 26. julija 1953 prispeli v Krašić. To sta bila dr. John Lawrence iz Kalifornije in dr. Francis Ruzich iz Čikaga ter njegov osebni zdravnik dr. Branislav Bogičević. Po zdravljenju se je kardinal počutil bolje. 27. februarja 1957 je prejel kardinal drugo injekcijo radioaktivnega fosforja od dr. Hauptmana, poslal jo je dr. Lawrence iz Amerike. Maja 1958 se je pojavila spet tromboza v desni nogi. Ves čas so sumili, da je bil Stepinac v zaporu zastrupljen, verjetno s sevanjem iz sosednje celice. Prej je bil namreč odličnega zdravja in v njegovem sorodstvu ni nihče oboleval za policitemijo. Umrli je 10. februarja 1960. Cerkev je dodala, da je umrl kot mučenik »ex aerumnis carceris« – od tegob zapore.

***

V Splitu me je na vogalu presenela plošča z imenom ustanovitelja psihoanalize. *Sigmund Freud, oče psihoanalize, je živel v tej hiši septembra 1898.* Glede na zgodovinska dejstva je storil pametno, da je počitnice preživel v Splitu, ker Brioni takrat še niso bili očiščeni komarjev ...

Konec avgusta istega leta se je Freud z ženo Martho odpravil na izlet z ladjo po Jadranu. Morda je tam, zroč v brezdanji horizont, premišljeval svoj znani dvom: was will das Weib? (kaj hoče ženska?). Kaj hoče moški, je bilo že dolgo znano: potešiti libido. Najprej je (predvidljivo) obiskal Dubrovnik, nato pa dva tedna preživel v hiši, zgrajeni v neomavrskem slogu. Njen lastnik Stevo Perović je bil sorodnik znanega anatoma prof. Draga Perovića, ta pa je bil asistent na Dunaju, kjer je imel profesuro tudi Freud. Bil je navdušen

Cerkvica v Zadru, v kateri sta sliki sv. Leopolda Mandiča in kardinala Stepinca.

Plošča na hiši v Splitu, kjer je septembra 1898 bival Sigmund Freud.

nad mestom in okolico, ki sta po njegovem kar vrela od življenja. Svoje asistente je kasneje prosil, naj mu zbirajo ljudske izreke iz Dalmacije, in najbolj mu je bil všeč *Udri brigu na veselje*. Freud je sicer dopustoval tudi v Lovranu in Opatiji ter leta 1914 celo na Brionih. Z njim sta bila takrat njegova učenca Sandor Ferenczi in Otto Rank. Freud na dopustu seveda ni delal, verjetno si je dovolil le svobodne asociacije in bistro opažanje dogajanja okoli sebe.

Enkrat pa je naredil (slavno) izjemo! Avgusta 1910 je bil Freud s svojo družino na dopustu v mestu Leyden na Nizozemskem. Takrat mu je pisal skladatelj Gustav Mahler in prosil za nujen sprejem. Freud mu je odgovoril, da mu je na voljo, in Mahler se je iz Münchna, kjer je imel vaje z orkestrom, res odpravil na sever.

26. 8. 1910 je sledil slaven štiriurni sprehod dveh svojiskih Judov. Svojiskih zato, ker je bil Freud izrazito nereligiozen pripadnik svojega naroda, Mahler pa se je dal pokristjaniti, da je dobil službo v dunajski operi. Mahler je Freudu izlil svoje srce, bil je zlomljen zaradi afer svoje žene Alme,

ki je že dolgo ljubimkalo z arhitektom Walterjem Gropiusom in verjetno še s kom. Svoje sodobnike je Alma spravljala ob pamet, bila je *femme fatale* dunajske družbe. Neuslišani in zavrjnjeni slikar Kokoschka je npr. v obupu vlačil s seboj lutko z njenim obrazom in jo kasneje dekapitiral ter polil z rdečim vinom! Mahler se seveda glede ženinih prijateljskih zvez ni mogel sklicevati na kakšno posebno presenečenje, saj je Gropius že prej pisal Almi ljubezensko pismo v Toblach, kjer sta letovala z možem. Napravil pa je pravi nezavedni kiks, na kuverto je napisal Gustavovo ime in naslov namesto Alminega ... Tako je lahko rogati soprog kar sam prebral njegove ljubezenske izlive.

Kakorkoli že, ta pogovor je obrodil sadove. Mahler je kasneje dejal, da je spremenil pogled na svet, Freud pa je priznal, da ni več srečal človeka, ki bi bil tako dovzeten za psihoanalizo. Kot se spodobi, je korenine duševne motnje Freud iskal v zgodnjem otroštvu. Začetni zvok trobent v peti simfoniji je po Freudu oddaljen spomin iz njegovega otroštva, iz časa, ko je Gustav v daljavi slišal trobente iz vojašnice v Jihlavi in je pred domačo hišo opazoval parado vojaškega orkestra. Od te hiše in teh spominov pa je Gustav Mahler bežal. Bežal je pred smrtjo, pet od 12 otrok v družini je umrlo. Bežal je pred očetovim pretepanjem matere, ki je končala pohabljen. Sedaj pa je bila pohabljen tudi njegova zakonska zveza z (mnogo mlajšo) Almo, izgubila sta hčerko in pešalo je njegovo srce. Na sprehodih je število korakov meril s štoparico, da ne bi presegel dnevne meje, ki jo je srce še dovoljevalo. Panično se je bal devete simfonije, saj je na tej zaporedni številki umrlo največ komponistov. Gustav Mahler je umrl 18. maja 1911, zapustil je nedokončano 10. simfonijo. Freud je mladi vdovi Almi kasneje hladnokrvno poslal račun za opravljeno delo v Leydnu ... *A propos*, pred leti so posneli o tem srečanju imeniten film »Mahler na kavču«.

***

V Jelsi na otoku Hvaru stoji med hišami osamljen spomenik hvaležnosti. Pod doprsnim kipom preberem: *Doktoru Vojtjehu Bridi, 1875–1954, liječniku, čovjeku, dobrotvoru, narod ovog kraja ljubavlju i zahvalnošću postavi.*

Dr. Vojtjeh Brida (klesarska napaka na spomeniku) je delal na otoku Hvaru skoraj 40 let kot splošni in zobni zdravnik. V spominu ljudi je ostal njegov lik. Bil je vzoren, neutruđen, požrtvovalen doktor, ki je ostal blizu ljudem. Dokaz, da za te vrline ni potrebna visoka tehnološka opremljenost, da se tudi v težkih časih lahko opravlja svoje delo častno in predano. Jaroslav Novak in Jasenka Splivalo ga v svoji knjigi imenujeta zdravnik za 21. stoletje. Rojen je bil na Moravskem, medicino je doštudiral v Pragi. Postavitev sanatorija za TBC ga je leta 1909 pripeljala na Brač in Dalmaciji je nato ostal zvest do svoje smrti v Jelsi. Čeprav je deloval na skrajni periferiji, je strokovno sledil vsem novostim. Tako je npr. leta 1927 opravil dodatno izobraževanje iz ginekologije v celjski bolnici. Tudi on se je lotil malarije in jo izkoreninil v Jelsi. Ob vsem delu je še našel čas za entomologijo (nauk o žuželkah) in ena od novoodkritih jamskih žuželk tako nosi njegovo ime.

V mestu Hvaru sva se z ženo na srečo usedla na klop v parku, ki se ga turisti izogibajo. Za palmo sem odkril nov spomenik in kar nekaj časa je trajalo, da sem razvozal napis in nenavaden tlak pod njim. Takole piše – delno v narečju (!): *Ivan Vučetić Foranin 1858–1925, izumitelj dakti-loskopije. »Koji je po parstu pripozna covika.«*

Ivan Vučetić je bil hrvaški emigrant. V svoji novi domovini Argentini je raziskoval nove metode identifikacije in prišel do prstnih odtisov. Dokazal je štiri osnovne tipe papilarnih linij ter da se le-te od rojstva ne spreminjajo več in so s tem najzanesljivejši znak razpoznavanja živih bitij.

S pomočjo tega odkritja so leta 1892 policisti v Buenos Airesu v primeru Rojas (detomor) na podlagi

Doprсна kipa dr. Vojtjeha Bride (Jelsa) in Ivana Vučetića (Hvar) ter plošča v spomin prof. dr. Prosperu Staniću (Hvar).

krvavega odtisa roke našli pravega storilca in izpustili krivo obtoženo osebo.

Ivan Vučetić je imel mnogo talentov, bil je široko izobražen, govoril je več jezikov, vodil je policijski orkester in zanj pisal glasbo, ob tem pa ni pozabil niti na humanitarno pomoč sorojakom. Tudi poročen je bil trikrat ... Nekaterim res ni dovolj eno življenje in en poklic!

Ugotovil sem, da večina turistov uporablja za gibanje zakon gravitacije, vleče jih navzdol in k vodi. Uprl sem se lagodju in krenila sva navzgor proti utrdbi. Splačalo se je. Na steni sem našel ploščo, ki jo turistična čreda, gnana po oralnem libidu, običajno spregleda. Takole je pisalo v prevodu:

Po odločbi podkralja, Dr. prof. Stanich, spec. ORL, Dalkeith, Crow's Nest, North Sidney. V tej krščanski hiši se je rodil slavn hvarski kraljevi zdravnik prof. dr. Prospero Stanich 1839–1915. Leta 1886 je zdravil kraljico Viktorijo in dobil njeno priznanje, izročila mu je anatomski model svojega ušesa. Na to staro hvarsko hišo postavili potomci brata Ante in Fabijan Stanich leta Gospodovega 2013. Slava in nagrada pravičnim (Et decus et pretium recti).

Dr. Prosper Stanic se je po študiju medicine na Dunaju uveljavil na Novi

Zelandiji. Na zdravniškem kongresu v Londonu je leta 1873 prejel zlato medaljo kot ORL-specialist in strokovnjak za očesno katarakto. Leta 1878 se je preselil v Sydney in razvil obsežno prakso. Leta 1888 je prejel britansko državljanstvo. Kot priznan in bogat zdravnik si je zgradil blizu Sydneyja mogočno hišo »Stanich Lodge«. V zrelih letih se je poročil z 22-letno Angležinjo Edith B. Newton. Proslavil se je z ozdravitvijo kraljice Viktorije, ko je obolela na ušesu. Leta 1913 se je ostarel vrnil na Hvar, a ni dočkal miru in spokoja med svojim narodom. Izbruhnila je I. svetovna vojna in kot državljan sovražne države je moral zapustiti Hvar in se vrniti v Sydney. Tam je leta 1915 tudi umrl. Usoda premetava tako slavne kot navadne ljudi. Ko sva odhajala v toplo noč, me je obšel humoristično-pisateljski namig. Pomislil sem, kaj bi bilo, če bi bil prof. Stanic ginekolog, kakšen enkratni model bi potem premogla zgodovina medicine ... Nadaljevanje sem prepustil sanjam.

***

Sledili so dnevi botanike. Ob manj obljudenih cestah sva občudovala valujočo sivko ali lavando (*Lavandula angustifolia*). Ob tem, da je rastlina primerna za okras, ima tudi mnogo

zdravilnih lastnosti. Je antiseptik, spazmolitik, poživilja, lajša migreno, je medovita in lepo diši. Vse te lastnosti so bile lepo predstavljene na stojnici za vasjo Brusje, za katero je stal gospod Ante in ponujal izdelke iz sivke. Spodobilo se je, da sva se ustavila in kupila lonček medu. Cene niso primerne za Gorenjce, izzovejo bledico, palpitacijo in krč v denarnici. Dodatno sva bila nagrajena z dolgim pogovorom. Ko je prodajalec ugotovil, da sva iz Slovenije, je povedal svoje spomine na nekdanja leta in kako si je služil denar s sivko. Ob četrtek je z ladjo odplul do Reke, tam prestopil na vlak za Ljubljano. Potem je na tromostovju prodajal sivko do nedelje, ko se je vrnil domov. Spal je ob Ljubljani, skupaj s prodajalci sadja in zelenjave s tržnice. Iz obzirnosti nisem vprašal, kje je to bilo. Cukrarna? A preden je začel s svojo trgovino, je moral rešiti tehnični zaplet. Kje naj najde primerne embalaže za eterično olje? Pomanjkanje vzpodbuja iznajdljivost. Potrkal je na vrata splitske bolnišnice in prosil za prazne stekleničke od penicilina. Bile so prave velikosti za njegov namen. Iz svojih prvih zdravniških let se še spominjam teh malih stekleničk in takrat popularnega raztapljanja prahu s kalcijevo raztopino, kar naj bi (?) preprečevalo alergič-

ne reakcije, ki smo se jih vsi bali. Imel pa sem še en globlji spomin na zgodnja otroška leta, ko me je obiskovala patronažna sestra in mi redno nabadala zadnjo plat z injekcijami penicilina, ker so sumili na endokarditis. Prolongirana profilaksa. Telo ne pozabi ...

Dopust se je bližal koncu. Zjutraj sva se zaskrbljeno opazovala v zrcalu. Koža ni bila več *tak cvetoča, tak rudeča, kot je nekoč bila* ... Najprej sva za izgled obsodila močno sonce, sol, premajhno hidracijo, etanol, nočni razvrat, »sponsored by Pfizer«, potem sva bolj realistično vklopila tudi datum rojstva. Kje najti zdravilo proti staranju? Kot se za literata spodobi, sem najprej za nasvet vprašal umetnost.

*Lej, stvarnica vse ti ponudi,
iz rok ji prejemat ne mudi!
Lenega čaka
strgan rokav,
palca beraška,
prazen bokal.*

Valentin Vodnik mi je dal prepo-treben namig. Odšla sva v divjino, Bogu za hrbtno sva kolovratila nad azurnim morjem, med borovci, ko so se nama prismejale pred oči lepe rumene rožice. Ker sva bila daleč od Googla, sva pobrskala po analognih spominih. Rumeni cvetovi ... ali ni to smilj?

Smilj (*Helichrysum italicum*) raste na suhih skalnatih tleh Sredozemlja, prevedeno iz grščine pomeni zlato sonce, je rastlina, ki jo povezuje-mo z brezčasnostjo in neminljivostjo. V tem je sicer nekaj literarnega pretiravanja, a tudi Francozi smilj imenujejo *immortelle*. Proslavil se je kot naravno zdravilo za kožo, jo pomlajuje, gladi gube, odpravlja nadležne kapilare, blaži opekline, olajša porjavelost. Smilj je torej botanični babji mlin, iz zgubanih ženic dela mladenke. Moški smo za zrele leta našli bolj psihološko rešitev. Moški z leti ni star, ampak šarmanten, sivi lasje ga ne grdiyo, ampak ga krasijo, za zrelega moškega ni nobena

Sivka, smilj in avtor z ženo pred terapijo s smiljem.

ženska premlada. Strinjala sva se, da se naslednji dan odpraviva na trgatav. Na samotnem polotoku sva nadela nase Evin in Adamov kostim in se prelevila v kamenodobna nabiralca zelišč. S tem sva tudi zadostila kriterijem eko bio pridelave. Ontogeneza

ponovi filogenezo. Na teh prastarih kamnih je čas izgubil pomen. Pod vrelin soncem sva si sicer dodatno ožgala kožo in jo presušila, a saj sva v rokah imela zdravilo!

Sedaj sediva v kuhinji in gledava stekleničke, kjer v olivnem olju zori

najina mladostna pomada. Vmes pa čas teče ... v brezčasnost ...

Matjaž Lesjak, dr. med.,
»TRIGON« s.p. Matjaž Lesjak, Žalec

»Au«-foristična tinktura

Kratki aforizmi v beli halji z geografskim poreklom

Janez Tomažič

Sovražim pandemije, a kam naj grem?

O cepljenju v Sloveniji:

Kaj ve Bog o cepljenju?

Poglej samo, komu ga je dal?

Preveč razmišljamo – probajmo biti neumni.

V obdobju cepljenja sem postal magični realist.

Pretirano razmišljanje o cepljenju je enako,
kot bi sedel na WC-ju,
kjer so se tudi najbolj hrabri usrali.

Kaj misliš o cepljenju?

»Stop talking about my cock«!

Čakam na amnezijo,

nato pa na nov

»val nove svobode« (tušej).

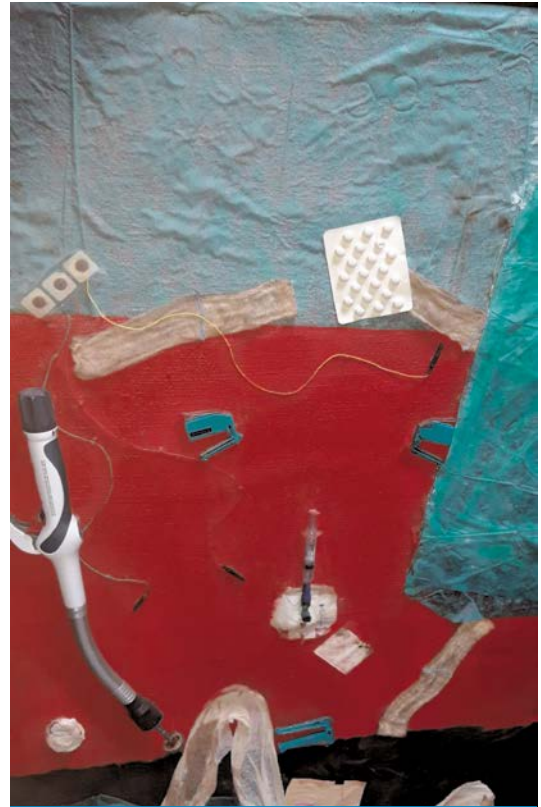
| Položi svoj prst na ranjeno žilo

Položi svoj prst na ranjeno žilo.
Ustavi brizganje iz krhkega tkiva.
Pusti s kretljivo sled, čeprav v megli.

Iščem rešitev za tega leva
med instrumenti, maščevjem, izkušnjo,
možnostjo, znanjem in smislom.

*Zdravniki in action, plastika/juta/karton/
montaža, 110 × 72 cm (2011)*

*Položi svoj prst na ranjeno žilo, plastika/juta/
karton/montaža, 110 × 72 (2009)*

| Zdravniki in action

Vitezi na jahti s pozlačenimi gumbi iz špiatra
imajo odlično krvno sliko.

Stari rokovnjači si gledajo v malhe,
se prerivajo in praskajo drug drugega.

Kirurg pa se je že vdal,
z dvignjenemi, umitimi rokami čaka na
25 milijonov milijonov eritrocitov.
Z dvignjenemi rokami čaka, da ga pribijejo na križ, če
bo kaj narobe.

Zajebeš tumor!
Kri se je na rokavicah pričela strjevati.

Gospod, koliko ste stari?

Vito Vrbič

Zadnje čase, ko se mi leta nabirajo, saj sem že 23 let v pokoju, me to večkrat vprašajo. To je vezano tudi na pogostejše obiske zdravstvenih ustanov oziroma na prijavo na CT, MR in podobno. V zadnjem času je revija Isis objavila nekaj člankov s težavami zdravstvenih delavcev pri obiskih zdravnikov, še najbolj pa mi je ostal v spominu deset let star predlog prof. P. Kornhauserja in njegovih somišljenikov, kjer pravi: »Prav je, da se zdravnik, ki v ordinaciji išče zdravniško pomoč, z legitimacijo predstavi.« in »Prav je, da smo zdravniki, ko zbolimo, obravnavani kot kolegi.« (Pred kratkim je SZD izdalo zdravnikom in zobozdravnikom izkaznice, ki bi jih lahko uporabili v ta namen.)

Včasih si lahko prišel k svojim poznanim kolegom na razgovor, sedaj pa, ko sem se hotel z lečečim zdravnikom na kliniki dogovoriti za letni pregled, mi je naročil, naj svoje papirje oddam na polikliniki, od koder bom po pošti obveščen o datumu pregleda.

Precej drugače poteka brez poznanih kolegov tudi sprejem na kliniko. Petdeset let je minilo od mojega prejšnjega sprejema na kliniko, ko sem imel manjši poseg v anesteziji. Takrat so dejali, da me bodo kot prodekana namestili v »predsedniško« sobo. Na vprašanje, kaj je to, so rekli, da je tam pač pred kratkim ležal predsednik X. No, vse skupaj je minilo hitro in brez zapletov. Pred letom dni sem moral ponovno v UKC na manjši poseg. Prvi dan po sprejemu nisem prišel na vrsto, drugi dan ob 11. uri sem bil prepeljan v operacijski blok. Dodeljen sem bil prijazni starejši anesteziški, ki je dejala svoji mlajši sodelavki, da bosta izvedli klasiko, nakar sem kmalu zaspal. Zbudil sem se zvečer in potem večkrat zaspal. Okrog 2. ure zjutraj me je zbudil svetlobni signal nad mojo posteljo, v sobi pa, razen nas ležečih, ni bilo nikogar. Svetlobni signal je kmalu prešel v hrupni zvočni signal. Pozvoniti nisem mogel, ker je zvonec zvit ležal visoko nad mano, zunaj dosega moje roke. Zato sem večkrat zaspil, nakar je s hodnika prišla medicinska sestra, kateri sem omenil oba signala. Ko je odšla, je kmalu prišel dežurni, ki je že med vrati vpil: »Kaj se derete, saj z vami je vse v redu!« Dotaknil se je vertikalnih cevok ob moji postelji (eno je menda izključil) in mi nastavlil

zvonec na doseg roke ter opravil obhod drugih ležečih. Uro pozneje me je močno zbolela glava, čez nekaj časa še srce (morda je bil vrstni red obraten). Pozvonil sem in dežurnemu omenil težave, dejal je, da se bo to verjetno kmalu umirilo. Ko sem to naslednje jutro (še vedno v istem prostoru) omenil na viziti svojemu zdravniku, je ta menil, da so bile težave z glavo in s srcem posledica narkoze prejšnjega dne, kar težko razumem. Nadalje sem na viziti izvedel, da me ni operiral zdravnik, ki mi je to obljubil, temveč druga oseba. Ko sem naslednji dan zapuščal kliniko, sem obžaloval, da pooperacijske noči nisem preživel v »predsedniški« sobi kot pred petdesetimi leti. Ob tem sem si tudi zaželel, da bi bil to moj zadnji operativni poseg.

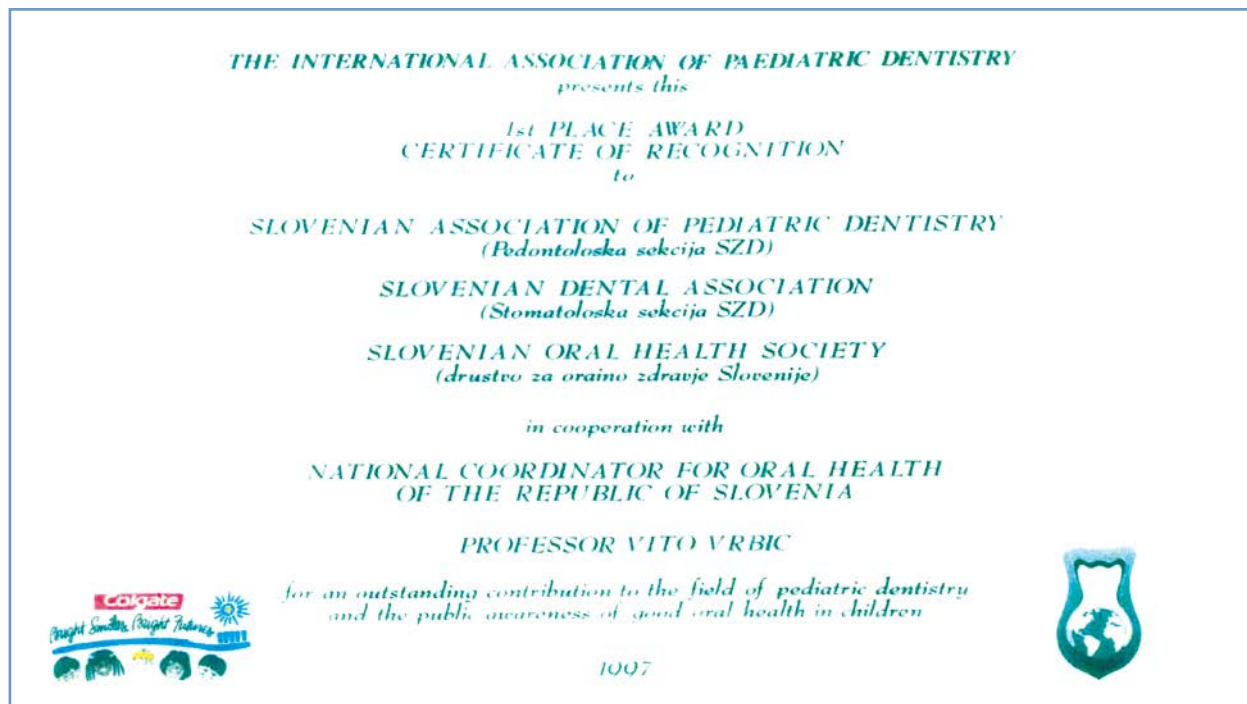
Pisanje o obiskih ordinacij v starosti verjetno ni zanimivo branje, čeprav bo večina zdravstvenih delavcev na starost to doživela, zato bom dodal nekaj spominov na začetek poklicnega dela, če mi bo dopuščal prostor.

Ko sem med študijem hodil mimo stomatološke klinike, je bila ta na začetku v vili predvojnega direktorja bolnišnice, na križišču Zaloške in Lipičeve ulice, z veliko lipo pred njo. V njej je delalo nekaj zobozdravnikov, ki jih je prof. J. Rant izbral za pedagoški kader bodoče stomatološke fakultete. Večina teh zobozdravnikov je ob 11. uri zaključila zdravniško delo in ga nadaljevala z udarniškim delom z odstranjevanjem dreves (brez dovoljenj) in s kopanjem temeljev za novo kliniko ob Zaloški cesti od vile proti upravni stavbi UKC, ki stoji še danes. Po rednem dokončanju tega trakta nove klinike je v njem dobil prostor tudi Oddelek za zobne bolezni, kjer sem se zaposlil, potem ko sem bil pet let demonstrator na predkliniki. Vodja oddelka je bil poznejši prof. A. Logar, šef klinike pa prof. J. Rant.

Na predkliničnih vajah je delo potekalo umirjeno, medtem ko je bilo klinično delo v »plombirni dvorani« s 17 stoli (17 pacientov, 17 študentov in 17 instrumentark iz šole na praksi) zelo utrudljivo.

Pri tem vsakdanjem delu sem si zelo želel izpopolnjevanja in raziskovanja na kakšni vrhunski ustanovi, zato sem se pogosto prijavljal na ustrezne štipendije. Kmalu se mi je nasmehnila sreča, ko sem bil v Sloveniji med

več kandidati izbran za ugledno in dobro štipendijo Nacionalnega inštituta za zdravje ZDA, ki je dajal bivši Jugoslaviji letno osem štipendij (za vsako republiko in pokrajino po eno). Ko sem se odpravil v Beograd po vizo in ostale dokumente, so mi na zveznem ministrstvu dejali, da sem štipendijo res dobil jaz, vendar je bila izročena nekomu iz Vojvodine in da jo jaz dobim morda prihodnje leto. Več sreče sem imel z aplikacijo za Forsyth Dental Center (FDC) v Bostonu (največja zasebna dentalna raziskovalna organizacija na svetu), ki je bila tudi raziskovalna baza Harvard School of Dental Medicine (HSDM). Istočasno sem izvedel, da daje Univerza v Ljubljani (1965) letno eno štipendijo učiteljem za študij v tujini. Ko je Univerzitetni svet konec leta ugotovil, da sta samo dve prošnji, je štipendijo razpolovil za oba kandidata.

Tako sem se v januarju 1966 znašel v Bostonu, ki je univerzitetno mesto. Poleg Univerze Harvard ime še mestno Bostonsko univerzo in državno univerzo za severovzhodni del ZDA, ki je imela v tistem času 80.000 študentov. Kot najboljša tehnična

univerza v ZDA pa slovi MIT (Massachusetts Institute of Technology).

Na FDC smo se dogovorili, da se bom prve štiri tedne seznanil z delom v štirih laboratorijih: za fluorokemijo, histokemijo, mikrobiologijo in elektronsko mikroskopijo, ter se potem sam odločil za področje raziskovanja. Izbral sem testiranje različnih fluoridov za preventivo kariesa, njihovega vezanja v sklenino glede na koncentracijo in pH, merjeno s fluorovo elektrodo in spektroskopsko analizo sklenine. Moj mentor je bil Finn Brudevold, šef raziskav na FDC in profesor za preventivo kariesa na HSDM ter v tistem času predsednik International Association for Dental Research). Delovni čas v laboratoriju je bil od 9. do 17. ure, predavanja iz predmetov tistega semestra pa od 9. do 10. ure in od 13. do 14. ure. Določeno snov je predaval domači predavatelj ali gost iz ZDA ali iz Evrope – tisti, ki je to snov najbolj obvladal. Enkrat tedensko sem izjemoma delal tri ure na kliniki endodontijo (kemična obdelava, širjenje in polnjenje koreninskega kanala – s čimer sem se ukvarjal na kliniki v Ljubljani), ki so jo pred in med vojno razvili v ZDA, po vojni pa

so jo počasi uvajale evropske države. Ob koncu obravnave zoba ga je vsak sam rentgensko slikal, razvil posnetek in ga na seminarju komentiral z diapozitivi. Poleti sem prejel Harvard Appointment 1. 7. 1966–1. 7. 1967, nakar mi je MF v Ljubljani podaljšala študijski dopust še za eno leto. Moje raziskovalno delo je dajalo prve rezultate, tako da smo pripravili poročilo za kongres International Association for Dental Research (IADR) v Washingtonu leta 1967 in dva članka za objavo – enega v Evropi, drugega v ZDA.

Mednarodni študentski center v Bostonu je ob sobotah poskrbel za avtobusne izlete v sosednje kraje, kjer so nas predali zainteresiranim krajanom, da smo spoznali življenje ameriških družin.

Tudi rektor Univerze Harvard (po njihovo predsednik) se je želel spoznati s podiplomskimi študenti. Tako je bil sprejem na sedežu univerze, ki se je začel z malce nenavadnim mimohodom, kjer so bili v prvem prostoru njegovi vnuki in nečaki, v drugem njegovi otroci z zakonci in na koncu predsednik s soprogo. Manj uraden sprejem so priredile zvečer na

Harvard Business School »dame s Harvarda«, med njimi tudi mati bivšega predsednika, gospa Rose Kennedy.

Za študente iz drugih držav se ni zanimal samo predsednik univerze, Boston je občasno obiskal tudi ambasador bivše Jugoslavije, ker je bilo tam na podiplomskem študiju okrog 20 zdravnikov, inženirjev in drugih strokovnjakov. Tako smo v jeseni 1966 organizirali srečanje v galeriji koncertno dvorano v Isabella Stewart Gardner Museum, kamor smo povabili naše profesorje, ambasador pa je s seboj pripeljal altistko Marijano Radev iz Zagreba, ki je v tistem času pela Carmen v Metropolitanski operi.

Po vrnitvi v Ljubljano sem podobne raziskave (raziskavam fluoridov smo dodali še analize mikroelementov vanadija, aluminija in stroncija v sklenini) nadaljeval v Laboratoriju za spektroskopijo IJS in na reaktorju v Podgorici še 17 let kot zunanji sodelavec IJS.

Več časa sem namenil tudi preventivi. Skupaj z nekaterimi drugimi preventivnimi delavci (M. Bartenjev, F. Farčnik, M. Premik in M. Toth) smo v osemdesetih letih prejšnjega

stoletja izvedli oceno izvajanja takratnega preventivnega programa (PP). Predlagali smo širjenje preventivnih ukrepov na področja ortodontije, parodontopatij (J. Müller), socialne medicine in zobozdravstvene prosvete prebivalstva. PP smo razširili tudi na področje prehrane, vključno s testiranjem kariogene hrane. V ta namen smo pridobili tudi nove sodelavce (D. Pokorn, B. Gregorič, T. Ban in N. Jevnikar) ter omenjene predloge objavili v desetih člankih v Zobozdravstvenem vestniku v letih 1980–94. S tem smo učinkovito podprli izvajanje PP in posledično močan upad s kariesom prizadetih zob med 12-letniki v Sloveniji v prvem petletnem obdobju 1987–93 v naši 30-letni republiški epidemiološki raziskavi v času 1987–2017. Ta močan upad kariesa do leta 1993 (karies, ekstrakcije, plombe – KEP od 5,1 na 2,6) sem večkrat omenil v poročilih in razpravah na kongresih v Evropi in ZDA, ker se takšen upad (caries decline) v tako kratkem času ni zgodil v nobeni drugi srednje- ali vzhodnoevropski državi. To znižanje kariesa, ki je bilo posledica uspešnega PP, nam je pomagalo, da smo v letu 1997 prejeli prvo nagra-

do (slika) na razpis International Association of Paediatric Dentistry (IAPD) za najuspešnejši PP med 42 državami sveta.

Zobozdravstveni delavci v Sloveniji so bili mednarodno uspešni tudi pri vzdrževanju in kontroli ustne higiene šolskih otrok. S tem je že pred desetletji začela na OŠ v Ljubljani prim. mag. T. L. Denišlič, ko je med poukom šolarjem pregledovala in ocenjevala ustno higieno. Njeno prizadevanje je pod vodstvom Stomatološke sekcije SZD preraslo v projekt Tekmovanje za čiste zobe, ki ga sedaj vodi M. Leskošek, dr. dent. med., in je zajelo 99,9 % OŠ (kar 740 jih je), za kar so leta 2017 prejeli nagrado svetovnega zobozdravniškega združenja FDI za najinovativnejši PP.

Za omenjeno znižanje kariesa, ki so ga zobozdravstveni delavci (večina delavke) s požrtvovalnim delom dosegli pri naših/vaših otrocih, vnukih, nečakih, jim moramo biti vsi hvaležni.

**Prof. dr. Vito Vrbič, dr. dent. med.,
v. svet., Ljubljana**

IT-podporni kotichek: navodila za urejanje profila na spletni strani zbornice

Registrirani uporabniki lahko spreminjate in urejate podatke na svojih profilih. Za dostop do profila se morate prijaviti v sistem z uporabniškim imenom in geslom.

Urejanje profila v treh korakih

1. Po uspešni prijavi v profil kliknite v desnem zgornjem kotu na gumb z vašim imenom in priimkom.
2. Odpre se vam zavihek »Splošni podatki in članstvo«, kjer so zapisani vsi vaši podatki. Za spremembo oz. dodajanje podatkov kliknite na ikono (klik za spremembo) in popravite oz. dodate želen podatek.
3. Po končanih spremembah obvezno kliknite gumb »Spremeni podatke« na dnu strani, da zaključite in potrdite vnos.

Spremembe podatkov zahtevajo odobritev. Zelena spremembe bodo posredovane pristojnim in bodo vidne v najkrajšem možnem času.

[Spremeni podatke](#)

Splošni podatki	Funkcije v zbornici	Izobrazba
Splošni podatki in članstvo		
Datum rojstva	01.01.1980	
Kraj rojstva	Nova Gorica	
Državljanstvo	slovensko	

The professional public journal of the Medical Chamber of Slovenia

The Isis Journal is issued on the first day of each month. The annual subscription for non-members is €54.12. A single issue costs €4.92. The tax is included in the price. Manuscripts are not returned to authors. An honorarium is paid for selected articles.

Print run: 9.750 copies.

The journal is named after Isis, an Egyptian goddess. Legends say that she had healing powers, that her power extended throughout the world, and that each person is a drop of her blood. She was considered to be the founder of medicine. Her name were chosen to be the title of the journal of the Medical Chamber of Slovenia, the goal of which is to unite and link together doctors in their efforts towards the welfare of all people.

The President of the Medical Chamber
Prof. dr. **Bojana Beovič**, dr. med., spec.

The Vice-presidents of the Medical Chamber
Boštjan Kersnič, dr. med., spec.
Krunoslav Pavlovič, dr. dent. med.

The President of the Assembly
Asist. dr. **Marko Jug**, dr. med., spec.

The Vice-president of the Assembly
Mojca Drev, dr. dent. med., spec.

Executive board of the Medical Chamber of Slovenia

The President of the Educational Council
Izr. prof. dr. **Nataša Bratina**, dr. med., spec.

The President of the Professional Medical Committee
Prof. dr. **Sebastjan Bevc**, dr. med., spec.

The President of the Primary Health Care Committee
Rok Ravnikar, dr. med., spec.

The President of the Hospital Health Care Committee
Boštjan Kersnič, dr. med., spec.

The President of the Dentistry Health Care Committee
Krunoslav Pavlovič, dr. dent. med.

The President of the Legal-ethical Committee
Peter Golob, dr. med., spec.

The President of the Social-economic Committee
Mag. **Marko Bitenc**, dr. med., spec.

The President of the Private Practice Committee
Asist. mag. **Matej Beltram**, dr. med., spec.

The Secretary General
Tina Šapec, univ. dipl. prav.

Head of Legal Department
Peter Renčel, univ. dipl. prav.

Finance and Accounting Department
Mag. **Nevenka Novak Zalar**, univ. dipl. ekon.

Health Economics, Planning and Analysis Department
Nika Sokolič, univ. dipl. ekon.

Head of Postgraduate Medical Training
Tina Šapec, univ. dipl. prav.

Head of Basic Postgraduate Medical Training, Licensing and Registry Department
Barbara Galuf Zajc, univ. dipl. prav.

Head of Public Relation Department
Andreja Basle, univ. dipl. nov.

Head of Congress Activities
Mojca Vrečar, univ. dipl. psih., MBA

Head of IT Department
Maja Horvat, dipl. ekon.

The Medical Chamber Of Slovenia

Founded in 1893 as The Medical Chamber for the Carniola Province. The Medical Chamber of Slovenia was subsequently founded in 1992.

The Medical Chamber of Slovenia is an independent professional organisation of medical doctors and dentists. Membership is an honour and obligation for all those that work as physicians or dentists in Slovenia and have direct contact with patients. The Medical Chamber of Slovenia protects and represents the interests of the medical profession, and helps to ensure the correct behaviour of doctors and uphold their reputation by:

- Having and issuing a Code of Medical Ethics, monitoring the behaviour of doctors and administering any measures necessary for violations of the Code.
- Maintaining a register of members and issuing membership cards.
- Issuing, extending, and revoking doctors' licences for independent work.
- Participating in the development of the undergraduate education programme for doctors.
- Managing (planning, monitoring, and supervising) the secondments of the two-year compulsory postgraduate training in hospitals; secondments for specialisations; other postgraduate professional training, and examination.
- Organising professional seminars, meetings, and other types of professional medical development.
- Professionally auditing and appraising each doctor practising in Slovenia.
- Participating in the preparation of regulations, planning, and staffing plans in health care issues.
- Determining doctors' fees and participating in negotiation on the prices of health care services.
- Representing the interests of doctors in determining contracts with the Institute of Health Insurance of Slovenia.
- Participating in the negotiation of collective contracts, and concluding them on behalf of private doctors as employees, thereby enhancing the value of medical professionals' salaries.
- Providing legal assistance and advice to members on insurance against medical compensation claims.
- Maintaining a Welfare Fund to help members and their families.
- Monitoring the demand for doctors and helping unemployed doctors find a job.
- Assisting members to find suitable temporary replacements during their absence.
- Publishing activities, editing activities; issuing a free journal to members, publishing books and other publications.
- Encouraging co-operation between members and arbitrating in disputes.
- Encouraging the cultural and social activities of members; organising cultural, sporting, and other social events and activities.
- Monitoring alternative methods of treatment.
- Deterring prohibited and unacceptable medical practices.
- Providing a free, permanent consulting service to members.
- Undertaking other tasks pursuant to legal regulations and the Medical Chamber charter.

7. kongres preventivne medicine

»JAVNO ZDRAVJE – DOSEŽKI, NOVA SPOZNANJA IN IZZIVI PRIHODNOSTI«

Maribor, 2.–4. december 2021

Multidisciplinarnost je v času pandemije covid-19 dobila nov pomen, saj so nekatere stroke svoja znanja in veščine prilagodile potrebam javnega zdravja in tako postale njegov sestavni del, povezovanje in sodelovanje med različnimi znanostmi in strokami pa sta ob tem omogočila hitrejši znanstveni napredek.

Želimo si, da bi program kongresa odseval novosti in priložnosti izjemnih razmer, hkrati pa bi prepoznali dosežke, ki so omogočili trdnost stroke v času pred pandemijo.

Pridružite se nam vsi, ki delujete, raziskujete in izražate na področju javnega zdravja za dobrobit posameznika in družbe.

7. kongres Sekcije za preventivno medicino Slovenskega zdravniškega društva je umeščen v čas brez primere, ko je javno zdravje postavljeno v središče pozornosti celotne družbe po svetu. V preteklosti smo si strokovnjaki javnega zdravja

večkrat želeli, da bi bili pogostejše deležni pozornosti drugih znanstvenih strok, družbenih resorjev, politik in globalnih razvojnih prizadevanj. Na zadnjem kongresu pred petimi leti smo skorajda preroško ugotavljali pomen povezovanja za zdravje in razpravljali o odnosih med stroko javnega zdravja in družbo. Pandemija covid-19 je vlogo stroke javnega zdravja izpostavila javnosti. Neusmiljeno in brez selekcije razkriva prednosti, slabosti in zamujene priložnosti na številnih področjih družbe, znanosti, zdravstva. Ob tem pa se pojavljajo tudi številne nove priložnosti. Pandemija covid-19 za javno zdravje in zdravstvo pomeni enega največjih izzivov sodobnega časa, hkrati pa tudi okno priložnosti, saj je zaradi izrednih razmer in okrepljenega vlaganja v zdravje mogoče udejanjiti številne izboljšave, na katere smo dolgo čakali.

V Sekciji za preventivno medicino Slovenskega zdravniškega društva povezujemo širok krog strokovnjakov različnih ved, ki delujejo na področju javnega zdravja.

Prispevajte k oblikovanju kongresa z oddajo izvlečka v okviru predlaganih tem.

Več informacij za oddajo prispevkov je na www.spm.si/7-kongres.

Veseli bomo tudi vaših predlogov okroglih miz – panelov, kratkih »pitch« predstavitev, e-posterjev in delavnic.

Z vašo pomočjo bo program 7. kongresa lahko vsebinsko bogat, zanimiv in aktualen, saj bodo predstavljeni dosežki, nova spoznanja in izzivi prihodnosti številnih vsebinskih področij javnega zdravja.

Izkoristimo novo priložnost, da se srečamo vsi, ki si prizadevamo za zdravje in dobrobit ljudi in družbe.

*Pia Vračko
Predsednica Strokovnega odbora*

*Tit Albreht
Predsednik Sekcije za preventivno medicino SZD*

KLJUČNE TEME:

1. PRILOŽNOSTI IN IZZIVI COVIDA-19 – OBVLADOVANJE EPIDEMIJE NALEZLJIVE BOLEZNI
2. PRILOŽNOSTI IN IZZIVI COVIDA-19 – POSLEDICE PANDEMIJE NA DRUŽBO IN ZDRAVJE
3. INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE ZA ZDRAVJE
4. IZZIVI JAVNEGA ZDRAVJA V SPREMINJAJOČEM SE SVETU
5. IZZIVI ZDRAVSTVENEGA SISTEMA ZA PRIHODNOST – ALI SMO PRIPRAVLJENI NA NOVO NORMALNOST?
6. OKOLJE IN ZDRAVJE

DOBRODOŠLI TUDI PRISPEVKI Z OSTALIH PODROČIJ JAVNEGA ZDRAVJA. ODDAJA IZVLEČKOV PRISPEVKOV
do 15. 9. 2021 na www.spm.si/7-kongres

PRIJAVE NA KONGRES OD 1. 6. 2021 DALJE

na www.spm.si/7-kongres

ORGANIZATOR: **Sekcija za preventivno medicino Slovenskega zdravniškega društva**
Dunajska 162, 1000 Ljubljana
sekcija.spm@gmail.com   www.spm.si

SOORGANIZATORJA:

Zdravniška zbornica Slovenije
Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije

Kraj prireditve: HOTEL HABAKUK MARIBOR in/ali PREK SPLETA

KOTIZACIJA*	Hotel Habakuk €	Prek spleta €
Polna (2.– 4. 12. 2021)	150	100
Specializanti	100	70
Upokojenci, študenti	NI	NI
DELAVNICA**	50	50

* DDV je vključen v ceno.   ** Program delavnic bo objavljen naknadno. Možen je dogovor za popust na število udeležencev iz iste organizacije. Kotizacija vključuje: • gradiva konference • osvežitve med odmori
Plačilo kotizacije: po opravljeni registraciji na podlagi predračuna (rok plačila: november 2021); po končanem kongresu prejmete račun.